“અહો શ્રુતજ્ઞાનમ્” ગ્રંથ જીર્ણોધ્ધાર ૧૩૪

ન્યાયવિશારદ્ ઉપા. યશોવિજયજી
સ્વહસ્તલિખિત કૃતિ સંગ્રહ

: દ્રવ્ય સહાયક :

પૂજ્ય આચાર્ય શ્રી નીતિસૂરિજી સમુદાયના
પૂજ્ય સાધ્વિજી શ્રી વિશ્વપૂર્ણાશ્રીજી મ.સા.ની પ્રેરણાથી
લલિતવિશ્વ આરાધના ભવન, સાબરમતી, અમદાવાદના
આરાધક શ્રાવિકાઓની જ્ઞાનખાતાની ઉપજમાંથી

: સંયોજક :

શાહ બાબુલાલ સરેમલ બેડાવાળા
શ્રી આશાપૂરણ પાર્શ્વનાથ જૈન જ્ઞાનભંડાર
શા. વીમળાબેન સરેમલ જવેરચંદજી બેડાવાળા ભવન
હીરાજૈન સોસાયટી, સાબરમતી, અમદાવાદ-380005
(મો.) 9426585904 (ઓ.) 22132543

સંવત ૨૦૬૮ ઈ.સ. ૨૦૧૨

શ્રી આશાપૂરણ પાર્શ્વનાથ જૈન જ્ઞાનભંડાર

સંયોજક – શાહ બાબુલાલ સરેમલ

શાહ વીમળાબેન સરેમલ જવેરચંદજી બેડાવાળા ભવન

હીરાજૈન સોસાયટી, રામનગર, સાબરમતી, અમદાવાદ-૦૫.

(મો.) ૯૪૨૬૫૮૫૯૦૪ (ઓ) ૨૨૧૩૨૫૪૩ (ઇ-મેલ) ahoshrut.bs@gmail.com

અહો શ્રુતજ્ઞાનમ્ ગ્રંથ જીર્ણોદ્ધાર – સંવત ૨૦૬૫ (ઈ. ૨૦૦૯) – સેટ નં-૧

પ્રાયઃ જીર્ણ અપ્રાપ્ય પુસ્તકોને સ્કેન કરાવીને ડી.વી.ડી. બનાવી તેની યાદી.

*આ પુસ્તકો **www.jainelibrary.org** વેબસાઇટ પરથી પણ ડાઉનલોડ કરી શકાશે.*

ક્રમાંક	પુસ્તકનું નામ	કર્ત્તા-ટીકાકાર-સંપાદક	પૃષ્ઠ
001	શ્રી નંદીસૂત્ર અવચૂરી	પૂ. વિક્રમસૂરિજી મ.સા.	238
002	શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર ચૂર્ણી	પૂ. જિનદાસગણિ ચૂર્ણીકાર	286
003	શ્રી અર્હદ્‌ગીતા-ભગવદ્‌ગીતા	પૂ. મેઘવિજયજી ગણિ મ.સા.	84
004	શ્રી અર્હચ્ચૂડામણિ સારસટીકઃ	પૂ. ભદ્રબાહુસ્વામી મ.સા.	18
005	શ્રી યૂક્તિ પ્રકાશસૂત્રં	પૂ. પદ્મસાગરજી ગણિ મ.સા.	48
006	શ્રી માનતુઙ્ગશાસ્ત્રમ્	પૂ. માનતુંગવિજયજી મ.સા.	54
007	અપરાજિતપૃચ્છા	શ્રી બી. ભટ્ટાચાર્ય	810
008	શિલ્પ સ્મૃતિ વાસ્તુ વિદ્યાયામ્	શ્રી નંદલાલ ચુનિલાલ સોમપુરા	850
009	શિલ્પરત્નમ્ ભાગ-૧	શ્રીકુમાર કે. સભાત્સવ શાસ્ત્રી	322
010	શિલ્પરત્નમ્ ભાગ-૨	શ્રીકુમાર કે. સભાત્સવ શાસ્ત્રી	280
011	પ્રાસાદતિલક	શ્રી પ્રભાશંકર ઓઘડભાઈ	162
012	કાશ્યશિલ્પમ્	શ્રી વિનાયક ગણેશ આપટે	302
013	પ્રાસાદમઞ્જરી	શ્રી પ્રભાશંકર ઓઘડભાઈ	156
014	રાજવલ્લભ યાને શિલ્પશાસ્ત્ર	શ્રી નારાયણ ભારતી ગોંસાઈ	352
015	શિલ્પદીપક	શ્રી ગંગાધરજી પ્રણીત	120
016	વાસ્તુસાર	શ્રી પ્રભાશંકર ઓઘડભાઈ	88
017	દીપાર્ણવ ઉત્તરાર્ધ	શ્રી પ્રભાશંકર ઓઘડભાઈ	110
018	જિનપ્રાસાદ માર્તણ્ડ	શ્રી નંદલાલ ચુનીલાલ સોમપુરા	498
019	જૈન ગ્રંથાવલી	શ્રી જૈન શ્વેતામ્બર કોન્ફ્રન્સ	502
020	હીરકલશ જૈન જ્યોતિષ	શ્રી હિમ્મતરામ મહાશંકર જાની	454
021	ન્યાયપ્રવેશઃ ભાગ-૧	શ્રી આનંદશંકર બી. ધ્રુવ	226
022	દીપાર્ણવ પૂર્વાર્ધ	શ્રી પ્રભાશંકર ઓઘડભાઈ	640
023	અનેકાન્ત જયપતાકાખ્યં ભાગ-૧	પૂ. મુનિચંદ્રસૂરિજી મ.સા.	452
024	અનેકાન્ત જયપતાકાખ્યં ભાગ-૨	શ્રી એચ. આર. કાપડીઆ	500
025	પ્રાકૃત વ્યાકરણ ભાષાંતર સહ	શ્રી બેચરદાસ જીવરાજ દોશી	454

026	तत्त्पोपप्लवसिंहः	श्री जयराशी भट्ट, बी. भट्टाचार्य	188
027	शक्तिवादादर्शः	श्री सुदर्शनाचार्य शास्त्री	214
028	क्षीरार्णव	श्री प्रभाशंकर ओघडभाई	414
029	वेधवास्तु प्रभाकर	श्री प्रभाशंकर ओघडभाई	192
030	शिल्परत्नाकर	श्री नर्मदाशंकर शास्त्री	824
031	प्रासाद मंडन	पं. भगवानदास जैन	288
032	श्री सिद्धहेम बृहद्वृत्ति बृहन्न्यास अध्याय-१	पू. लावण्यसूरिजी म.सा.	520
033	श्री सिद्धहेम बृहद्वृत्ति बृहन्न्यास अध्याय-२	पू. लावण्यसूरिजी म.सा.	578
034	श्री सिद्धहेम बृहद्वृत्ति बृहन्न्यास अध्याय-३ (१)	पू. लावण्यसूरिजी म.सा.	278
035	श्री सिद्धहेम बृहद्वृत्ति बृहन्न्यास अध्याय-3 (२) (३)	पू. लावण्यसूरिजी म.सा.	252
036	श्री सिद्धहेम बृहद्वृत्ति बृहन्न्यास अध्याय-५	पू. लावण्यसूरिजी म.सा.	324
037	वास्तुनिघंटु	प्रभाशंकर ओघडभाई सोमपुरा	302
038	तिलकमञ्जरी भाग-१	पू. लावण्यसूरिजी	196
039	तिलकमञ्जरी भाग-२	पू. लावण्यसूरिजी	190
040	तिलकमञ्जरी भाग-3	पू. लावण्यसूरिजी	202
041	सप्तसन्धान महाकाव्यम्	पू. विजयअमृतसूरिश्वरजी	480
042	सप्तभङ्गीमिमांसा	पू. पं. शिवानन्दविजयजी	228
043	न्यायावतार	सतिषचंद्र विद्याभूषण	60
044	व्युत्पत्तिवाद गुढार्थतत्त्वालोक	श्री धर्मदत्तसूरि (बच्छा ञा)	218
045	सामान्यनिर्युक्ति गुढार्थतत्त्वालोक	श्री धर्मदत्तसूरि (बच्छा ञा)	190
046	सप्तभङ्गीनयप्रदीप बालबोधिनीविवृत्तिः	पू. लावण्यसूरिजी	138
047	व्युत्पत्तिवाद शास्त्रार्थकला टीका	श्रीवेणीमाधव शास्त्री	296
048	नयोपदेश भाग-१ तरङ्गिणीतरणी	पू. लावण्यसूरिजी	210
049	नयोपदेश भाग-२ तरङ्गिणीतरणी	पू. लावण्यसूरिजी	274
050	न्यायसमुच्चय	पू. लावण्यसूरिजी	286
051	स्याद्यार्थप्रकाशः	पू. लावण्यसूरिजी	216
052	दिन शुद्धि प्रकरण	पू. दर्शनविजयजी	532
053	बृहद् धारणा यंत्र	पू. दर्शनविजयजी	113
054	ज्योतिर्महोदय	सं. पू. अक्षयविजयजी	112

શ્રી આશાપૂરણ પાર્શ્વનાથ જૈન જ્ઞાનભંડાર

સંયોજક – શાહ બાબુલાલ સરેમલ

શાહ વીમળાબેન સરેમલ જવેરચંદજી બેડાવાળા ભવન

હીરાજૈન સોસાયટી, રામનગર, સાબરમતી, અમદાવાદ-૦૫.

(મો.) ૯૪૨૬૫૮૫૯૦૪ (ઓ) ૨૨૧૩૨૫૪૩ (ઇ-મેલ) ahoshrut.bs@gmail.com

અહો શ્રુતજ્ઞાનમ્ ગ્રંથ જીર્ણોદ્ધાર – સંવત ૨૦૬૬ (ઈ. ૨૦૧૦) – સેટ નં-૨

પ્રાયઃ જીર્ણ અપ્રાપ્ય પુસ્તકોને સ્કેન કરાવીને ડી.વી.ડી. બનાવી તેની યાદી.

*આ પુસ્તકો **www.jainelibrary.org** વેબસાઇટ પરથી પણ ડાઉનલોડ કરી શકાશે.*

ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	ભાષા	કર્ત્તા-ટીકાકાર-સંપાદક	પૃષ્ઠ
055	**श्री सिद्धहेम बृहद्वृत्ति बृहदन्यास अध्याय-६**	**सं**	**पू. लावण्यसूरिजी म.सा.**	**296**
056	**विविध तीर्थ कल्प**	**सं**	**पू. जिनविजयजी म.सा.**	**160**
057	ભારતીય જૈન શ્રમણ સંસ્કૃતિ અને લેખનકળા	ગુજ.	**પૂ. પૂણ્યવિજયજી મ.સા.**	**164**
058	**सिद्धान्तलक्षणगूढार्थ तत्त्वलोकः**	**सं**	**श्री धर्मदत्तसूरि**	**202**
059	**व्याप्ति पञ्चक विवृत्ति टीका**	**सं**	**श्री धर्मदत्तसूरि**	**48**
060	જૈન સંગીત રાગમાળા	ગુ.	**શ્રી માંગરોળ જૈન સંગીત મંડળી**	**306**
061	**चतुर्विंशतीप्रबन्ध (प्रबंध कोश)**	**सं**	**श्री रसिकलाल एच. कापडीआ**	**322**
062	**व्युत्पत्तिवाद आदर्श व्याख्यया संपूर्ण ६ अध्याय**	**सं**	**श्री सुदर्शनाचार्य**	**668**
063	**चन्द्रप्रभा हेमकौमुदी**	**सं**	**पू. मेघविजयजी गणि**	**516**
064	**विवेक विलास**	**सं/ગુ.**	**श्री दामोदर गोविंदाचार्य**	**268**
065	**पञ्चशती प्रबोध प्रबंध**	**सं**	**पू. मृगेन्द्रविजयजी म.सा.**	**456**
066	**सन्मतितत्त्वसोपानम्**	**सं**	**पू. लब्धिसूरिजी म.सा.**	**420**
067	ઉપદેશમાલા દોઘટ્ટી ટીકા ગુર્જરાનુવાદ	ગુજ.	**પૂ. હેમસાગરસૂરિજી મ.સા.**	**638**
068	**मोहराजापराजयम्**	**सं**	**पू. चतुरविजयजी म.सा.**	**192**
069	**क्रियाकोश**	**सं/हिं**	**श्री मोहनलाल बांठिया**	**428**
070	**कालिकाचार्यकथासंग्रह**	**सं/ગુ.**	**श्री अंबालाल प्रेमचंद**	**406**
071	**सामान्यनिरुक्ति चंद्रकला कलाविलास टीका**	**सं.**	**श्री वामाचरण भट्टाचार्य**	**308**
072	**जन्मसमुद्रजातक**	**सं/हिं**	**श्री भगवानदास जैन**	**128**
073	**मेघमहोदय वर्षप्रबोध**	**सं/हिं**	**श्री भगवानदास जैन**	**532**
074	જૈન સામુદ્રિકનાં પાંચ ગ્રંથો	ગુજ.	**શ્રી હિમ્મતરામ મહાશંકર જાની**	**376**

075	જૈન ચિત્ર કલ્પદ્રૂમ ભાગ-૧	ગુજ.	**શ્રી સારાભાઈ નવાબ**	**374**
076	જૈન ચિત્ર કલ્પદ્રૂમ ભાગ-૨	ગુજ.	**શ્રી સારાભાઈ નવાબ**	**238**
077	સંગીત નાટ્ય રૂપાવલી	ગુજ.	**શ્રી વિદ્યા સારાભાઈ નવાબ**	**194**
078	ભારતનાં જૈન તીર્થો અને તેનું શિલ્પસ્થાપત્ય	ગુજ.	**શ્રી સારાભાઈ નવાબ**	**192**
079	શિલ્પ ચિન્તામણિ ભાગ-૧	ગુજ.	**શ્રી મનસુખલાલ ભુદરમલ**	**254**
080	બૃહદ્ શિલ્પ શાસ્ત્ર ભાગ-૧	ગુજ.	**શ્રી જગન્નાથ અંબારામ**	**260**
081	બૃહદ્ શિલ્પ શાસ્ત્ર ભાગ-૨	ગુજ.	**શ્રી જગન્નાથ અંબારામ**	**238**
082	બૃહદ્ શિલ્પ શાસ્ત્ર ભાગ-૩	ગુજ.	**શ્રી જગન્નાથ અંબારામ**	**260**
083	આયુર્વેદના અનુભૂત પ્રયોગો ભાગ-૧	ગુજ.	**પૂ. કાન્તિસાગરજી**	**114**
084	કલ્યાણ કારક	ગુજ.	**શ્રી વર્ધમાન પાર્શ્વનાથ શાસ્ત્રી**	**910**
085	**વિશ્વલોચન કોશ**	**સં./હિં**	**શ્રી નંદલાલ શર્મા**	**436**
086	કથા રત્ન કોશ ભાગ-1	ગુજ.	**શ્રી બેચરદાસ જીવરાજ દોશી**	**336**
087	કથા રત્ન કોશ ભાગ-2	ગુજ.	**શ્રી બેચરદાસ જીવરાજ દોશી**	**230**
088	હસ્તસઞ્જીવનમ્	સં.	**પૂ. મેઘવિજયજીગણિ**	**322**
089	ઐન્દ્રચતુર્વિંશતિકા	સં.	**પૂ.યશોવિજયજી, પૂ. પુણ્યવિજયજી**	**114**
090	સમ્મતિ તર્ક મહાર્ણવાવતારિકા	સં.	**આચાર્ય શ્રી વિજયદર્શનસૂરિજી**	**560**

श्री आशापूरण पार्श्वनाथ जैन ज्ञानभंडार

संयोजक – शाह बाबुलाल सरेमल - (मो.) 9426585904 (ओ.) 22132543 - ahoshrut.bs@gmail.com

शाह वीमळाबेन सरेमल जवेरचंदजी बेडावाळा भवन

हीराजैन सोसायटी, रामनगर, साबरमती, अमदावाद-05.

अहो श्रुतज्ञानम् ग्रंथ जीर्णोद्धार – संवत २०६७ (ई. 2011) सेट नं.-३

प्रायः अप्राप्य प्राचीन पुस्तकों की स्केन डीवीडी बनाई उसकी सूची । *यह पुस्तके www.jainelibrary.org वेबसाइट से भी डाउनलोड कर सकते हैं ।*

क्रम	पुस्तक नाम	कर्त्ता / टीकाकार	भाषा	संपादक / प्रकाशक	पृष्ठ
91	स्याद्वाद रत्नाकर भाग-१	वादिदेवसूरिजी	सं.	मोतीलाल लाघाजी पुना	272
92	स्याद्वाद रत्नाकर भाग-२	वादिदेवसूरिजी	सं.	मोतीलाल लाघाजी पुना	240
93	स्याद्वाद रत्नाकर भाग-३	वादिदेवसूरिजी	सं.	मोतीलाल लाघाजी पुना	254
94	स्याद्वाद रत्नाकर भाग-४	वादिदेवसूरिजी	सं.	मोतीलाल लाघाजी पुना	282
95	स्याद्वाद रत्नाकर भाग-५	वादिदेवसूरिजी	सं.	मोतीलाल लाघाजी पुना	118
96	पवित्र कल्पसूत्र	पुण्यविजयजी	सं./अं	साराभाई नवाब	466
97	समराङ्गण सूत्रधार भाग-१	भोजदेव	सं.	टी. गणपति शास्त्री	342
98	समराङ्गण सूत्रधार भाग-२	भोजदेव	सं.	टी. गणपति शास्त्री	362
99	भुवनदीपक	पद्मप्रभसूरिजी	सं.	वेंकटेश प्रेस	134
100	गाथासहस्त्री	समयसुंदरजी	सं.	सुखलालजी	70
101	भारतीय प्राचीन लिपीमाला	गौरीशंकर ओझा	हिन्दी	मुन्शीराम मनोहरराम	316
102	शब्दरत्नाकर	साधुसुन्दरजी	सं.	हरगोविन्ददास बेचरदास	224
103	सुबोधवाणी प्रकाश	न्यायविजयजी	सं./गु	हेमचंद्राचार्य जैन सभा	612
104	लघु प्रबंध संग्रह	जयंत पी. ठाकर	सं.	ओरीएन्ट इन्स्टीट्युट बरोडा	307
105	जैन स्तोत्र संचय-१-२-३	माणिक्यसागरसूरिजी	सं,	आगमोद्धारक सभा	250
106	सन्मति तर्क प्रकरण भाग-१,२,३	सिद्धसेन दिवाकर	सं.	सुखलाल संघवी	514
107	सन्मति तर्क प्रकरण भाग-४,५	सिद्धसेन दिवाकर	सं.	सुखलाल संघवी	454
108	न्यायसार – न्यायतात्पर्यदीपिका	सतिषचंद्र विद्याभूषण	सं.	एसियाटीक सोसायटी	354
109	जैन लेख संग्रह भाग-१	पुरणचंद्र नाहर	सं./हि	पुरणचंद्र नाहर	337
110	जैन लेख संग्रह भाग-२	पुरणचंद्र नाहर	सं./हि	पुरणचंद्र नाहर	354
111	जैन लेख संग्रह भाग-३	पुरणचंद्र नाहर	सं./हि	पुरणचंद्र नाहर	372
112	जैन धातु प्रतिमा लेख भाग-१	कांतिविजयजी	सं./हि	जिनदत्तसूरि ज्ञानभंडार	142
113	जैन प्रतिमा लेख संग्रह	दौलतसिंह लोढा	सं./हि	अरविन्द धामणिया	336
114	राधनपुर प्रतिमा लेख संदोह	विशालविजयजी	सं./गु	यशोविजयजी ग्रंथमाळा	364
115	प्राचिन लेख संग्रह-१	विजयधर्मसूरिजी	सं./गु	यशोविजयजी ग्रंथमाळा	218
116	बीकानेर जैन लेख संग्रह	अगरचंद नाहटा	सं./हि	नाहटा ब्रधर्स	656
117	प्राचीन जैन लेख संग्रह भाग-१	जिनविजयजी	सं./हि	जैन आत्मानंद सभा	122
118	प्राचिन जैन लेख संग्रह भाग-२	जिनविजयजी	सं./हि	जैन आत्मानंद सभा	764
119	गुजरातना ऐतिहासिक लेखो-१	गिरजाशंकर शास्त्री	सं./गु	फार्बस गुजराती सभा	404
120	गुजरातना ऐतिहासिक लेखो-२	गिरजाशंकर शास्त्री	सं./गु	फार्बस गुजराती सभा	404
121	गुजरातना ऐतिहासिक लेखो-३	गिरजाशंकर शास्त्री	सं./गु	फार्बस गुजराती सभा	540
122	ऑपरेशन इन सर्च ऑफ संस्कृत मेन्यु. इन मुंबई सर्कल-१	पी. पीटरसन	अं.	रॉयल एशियाटीक जर्नल	274
123	ऑपरेशन इन सर्च ऑफ संस्कृत मेन्यु. इन मुंबई सर्कल-४	पी. पीटरसन	अं.	रॉयल एशियाटीक जर्नल	414
124	ऑपरेशन इन सर्च ऑफ संस्कृत मेन्यु. इन मुंबई सर्कल-५	पी. पीटरसन	अं.	रॉयल एशियाटीक जर्नल	400
125	कलेक्शन ऑफ प्राकृत एन्ड संस्कृत इन्स्क्रीप्शन्स	पी. पीटरसन	अं.	भावनगर आर्चीऑलॉजीकल डिपा.	320
126	विजयदेव माहात्म्यम्	जिनविजयजी	सं.	जैन सत्य संशोधक	148

श्री आशापूरण पार्श्वनाथ जैन ज्ञानभंडार

संयोजक – शाह बाबुलाल सरेमल - (मो.) 9426585904 (ओ.) 22132543 - ahoshrut.bs@gmail.com

शाह वीमळाबेन सरेमल जवेरचंदजी बेडावाळा भवन

हीराजैन सोसायटी, रामनगर, साबरमती, अमदावाद-05.

अहो श्रुतज्ञानम् ग्रंथ जीर्णोद्धार – संवत २०६८ (ई. 2012) सेट नं.-४

प्रायः अप्राप्य प्राचीन पुस्तकों की स्केन डीवीडी बनाई उसकी सूची । ***यह पुस्तके www.jainelibrary.org वेबसाइट से भी डाउनलोड कर सकते हैं ।***

क्रम	पुस्तक नाम	कर्त्ता / संपादक	भाषा	प्रकाशक	पृष्ठ
127	महाप्रभाविक नवस्मरण	साराभाई नवाब	गुज.	साराभाई नवाब	754
128	जैन चित्र कल्पलता	साराभाई नवाब	गुज.	साराभाई नवाब	84
129	जैन धर्मनो प्राचीन इतिहास भाग-२	हीरालाल हंसराज	गुज.	हीरालाल हंसराज	194
130	ओपरेशन इन सर्च ओफ सं. मेन्यु. भाग-६	पी. पीटरसन	अंग्रेजी	एशियाटीक सोसायटी	171
131	जैन गणित विचार	कुंवरजी आणंदजी	गुज.	जैन धर्म प्रसारक सभा	90
132	दैवज्ञ कामधेनु (प्राचिन ज्योतिष ग्रंथ)	शील खंड	सं.	ब्रज. बी. दास बनारस	310
133	करण प्रकाश	ब्रह्मदेव	सं./अं.	सुधाकर द्विवेदि	276
134	न्यायविशारद महो. यशोविजयजी स्वहस्तलिखित कृति संग्रह	यशोदेवसूरिजी	गुज.	यशोभारती प्रकाशन	69
135	भौगोलिक कोश-१	डाह्याभाई पीतांबरदास	गुज.	गुजरात वर्नाक्युलर सोसायटी	100
136	भौगोलिक कोश-२	डाह्याभाई पीतांबरदास	गुज.	गुजरात वर्नाक्युलर सोसायटी	136
137	जैन साहित्य संशोधक वर्ष-१ अंक-१, २	जिनविजयजी	हिन्दी	जैन साहित्य संशोधक पुना	266
138	जैन साहित्य संशोधक वर्ष-१ अंक-३, ४	जिनविजयजी	हिन्दी	जैन साहित्य संशोधक पुना	244
139	जैन साहित्य संशोधक वर्ष-२ अंक-१, २	जिनविजयजी	हिन्दी	जैन साहित्य संशोधक पुना	274
140	जैन साहित्य संशोधक वर्ष-२ अंक-३, ४	जिनविजयजी	हिन्दी	जैन साहित्य संशोधक पुना	168
141	जैन साहित्य संशोधक वर्ष-३ अंक-१, २	जिनविजयजी	हिन्दी	जैन साहित्य संशोधक पुना	282
142	जैन साहित्य संशोधक वर्ष-३ अंक-३, ४	जिनविजयजी	हिन्दी	जैन साहित्य संशोधक पुना	182
143	नवपदोनी आनुपूर्वी भाग-१	सोमविजयजी	गुज.	शाह बाबुलाल सवचंद	384
144	नवपदोनी आनुपूर्वी भाग-२	सोमविजयजी	गुज.	शाह बाबुलाल सवचंद	376
145	नवपदोनी आनुपूर्वी भाग-३	सोमविजयजी	गुज.	शाह बाबुलाल सवचंद	387
146	भास्वति	शतानंद मारछता	सं./हि	एच.बी. गुप्ता एन्ड सन्स बनारस	174
147	जैन सिद्धांत कौमुदी (अर्धमागधी व्याकरण)	रत्नचंद्र स्वामी	प्रा./सं.	भैरोदान सेठीया	320
148	मंत्रराज गुणकल्प महोदधि	जयदयाल शर्मा	हिन्दी	जयदयाल शर्मा	286
149	फक्कीका रत्नमंजूषा-१, २	कनकलाल ठाकूर	सं.	हरिकृष्ण निबंध	272
150	अनुभूत सिद्ध विशायंत्र (छ कल्प संग्रह)	मेघविजयजी	सं./गुज	महावीर ग्रंथमाळा	142
151	सारावलि	कल्याण वर्धन	सं.	पांडुरंग जीवाजी	260
152	ज्योतिष सिद्धांत संग्रह	विश्वेश्वरप्रसाद द्विवेदी	सं.	ब्रीजभूषणदास बनारस	232
153	ज्ञान प्रदीपिका तथा सामुद्रिक शास्त्रम्	रामव्यास पान्डेय	सं.	जैन सिद्धांत भवन	160
	नूतन संकलन				
१	आ. चंद्रसागरसूरिजी ज्ञानभंडार – उज्जैन	हस्तप्रत सूचीपत्र	हिन्दी	श्री आशापुरण पार्श्वनाथ जैन ज्ञानभंडार	
२	श्री गुजराती श्वे.मू. जैन संघ-हस्तप्रत भंडार – कलकत्ता	हस्तप्रत सूचीपत्र	हिन्दी	श्री आशापुरण पार्श्वनाथ जैन ज्ञानभंडार	

न्यायविशारद न्यायाचार्य महोपाध्याय श्रीमद्

यशोविजयजी स्वहस्तलिखित कृतिसंग्रह

तथा

अन्य प्रकीर्णक संग्रह

लेखन समय: १७-१८ शताब्दी.

संपादक: पू. मुनिवर श्री यशोविजयजी महाराज.

वि. सं. २०१७ प्रका. यशो भारती जैन प्रकाशन समिति मु. वडोदरा.

– अनुक्रमणिकाआदि –

क्रमांक	ग्रन्थनाम	पृष्ठांक	आदि पृष्ठ	अन्तिम पृष्ठ	मूलप्रति क्यां छे ?
१	आत्मख्याति प्रकरण	१	,,	×	मुनिश्रीदयाविमलजीनो भंडार, देवसानो पाडो, अमदावाद.
२	प्रमेयमाला	१	,,	×	पगथीयाना उपाश्रयनो जैन ज्ञानभंडार, अमदावाद.
३	वादमाला	२	,,	,,	,,
४	वादमाला	३	,,	,,	,,
५	भाषारहस्य प्रकरण	४	,,	,,	,,
६	नयरहस्य प्रकरण	५	,,	,,	,,
७	तिङन्वयोक्ति	६	,,	अपर पृष्ठ	मुनिश्रीपुण्यविजयजी
८	गुरुत्वविनिश्चय स्वोपज्ञटीका	७	×	अन्त्य भाग	मुनिश्रीदयाविमलजी भंडार, देवसानो पाडो, अमदावाद,
९	अस्पृशद्गतिवाद	८	,,	अपर पृष्ठ	मुनिश्रीपुण्यविजयजी
१०	निशाभुक्ति प्रकरण	९	,,	,,	,,
११	स्याद्वादरहस्य (वीतरागस्तोत्र अष्टमप्रकाशस्य लघुवृत्ति)	१०	,,	,,	मुनिश्रीदयाविमलजीनो भंडार देवसानो पाडो, अमदावाद.
१२	स्याद्वादरहस्य (वीतरागस्तोत्रअष्टमप्रकाशस्यबृहद्वृत्ति)	११	,,	×	मुनिश्रीमहेन्द्रविमलजीनो भंडार देवसानो, पाडो अमदावाद.
१३	वैराग्यरति	११	,,	×	डेलाना उपाश्रयनो भंडार, अमदावाद.
१४	आर्षभीयचरित्र महाकाव्य	१२	,,	अपर पृष्ठ	मुनिश्रीपुण्यविजयजीनो संग्रह
१५	आलोकहेतुतावादप्रकरणनुं मंगलाचरण (षड्दर्शनसमुच्चयलिखित प्रतिना अन्तमां)	१२	,,	×	,,

क्रमांक	ग्रन्थनाम	पृष्ठांक	आदि पृष्ठ	अन्तिम पृष्ठ	मूलप्रति क्यां छे?
१६	महो. श्रीयशोविजयजीलिखितपत्र	१३-१४	सम्पूर्ण	सम्पूर्ण	मुनिश्रीपुण्यविजयजीनो संग्रह
१७	जम्बूस्वामी रास	१५	,,	,,	,,
१८	सम्यक्त्वचोपाई	१६	मध्य पृष्ठ		,,
१९	श्रद्धानजल्पपट्टक	१७	आदि पृष्ठ	अन्तिम पृष्ठ	,,
२०	दशार्णभद्रराजर्षि स्वाध्याय	१८	,,	,,	,,
२१	नयचक्र टीका	१९	,,	,,	मुनिश्रीमहेन्द्रविमलजी ज्ञानभंडार देवसानो पाडो, अमदावाद.
२२	शिरोमणिग्रन्थोपरि जयरामी टीका	२०	आदि पृष्ठ	द्वितीय पृष्ठ	,,
२३	अज्ञातनामा कृतिओ	२१	×	,,	मुनिश्रीयशोविजयजी संग्रह.
२४	ऐन्द्रस्तुति	२२	×	,,	मुनिश्रीपुण्यविजयजी संग्रह.
२५	पातंजलयोग शास्त्र	२२	×	,,	,,
२६	तर्कभाषा	२२	,,	,,	,,
२७	श्रीयशोविजयजीगणिकृत ग्रन्थनामसूची	२३	×	,,	,,
२८	शाश्वतप्रासादप्रतिमामान स्तोत्र	२४	×	,,	,,
२९	न्यायरत्न प्रकरण	२४	×	,,	,,
३०	न्यायसिद्धान्तमञ्जरीटीका	२५	आदि पृष्ठ	अन्त्य पृष्ठ	,,

સત્તરમી સ
ન્યાયવિશારદ ન્યાયાચા
એ મહાપ્રભાવક વિદ્વા
બનાવી શકાય તો કેવુ
હાથે લખાએલી થોડીક
એમાં યે ઉપાધ્યાયજીના
મહર્ષિના પવિત્ર હસ્તા

અમારા

આ સં

૧ ઉપા
પોતે

૨ અન્ય

૩ અન્યે

૪ મહો

૫ અન્ય

૬ ઉપા

૭ મહે

૮ અ

૯ અ

॥ जयन्तु जिनवराः ॥

प्रतिओनो परिचय
अने
संपादकीय निवेदन

सं'पा. मुनिश्री यशोविजयजी

सत्तरमी सदीना पूर्वार्ध पछी जन्मेला, जैन शासनना परमप्रभावक, समर्थ तत्त्वचिन्तक, असाधारण कोटिना तार्किक विद्वान, न्यायविशारद न्यायाचार्य महोपाध्याय श्रीमद् यशोविजयजी महाराजश्रीनी स्वलिखित हस्तप्रतो जेम जेम उपलब्ध थती गई अने जेम जेम એ महाप्रभावक विद्वान् महर्षिनां पवित्र हस्ताक्षरोनां दर्शन थतां गयां, तेम तेम એક विचार उद्भव्यो के એ अहुभूल्य हस्ताक्षरोनां दर्शन सुलभ अनावी शकाय तो केवुं सारुं ! आ विचारणामांथी आ हस्ताक्षरोनी प्रतिकृतिओनो सं'पुट प्रगट करवानी योजनानो जन्म थयो अने उपाध्यायश्रीना हाथे लखाएली थोडीक प्रतिओनी प्रतिकृतिओना सं'पुटरूपे એ योजना आजे अहार पडे छे, એ अरेअर आनंद अने गौरवनो प्रसंग छे. એमां ये उपाध्यायजीना प्रत्ये सविशेष गुणानुराग धरावनार महानुभावोने तो सविशेष आनंद थशे, એमां कोइ शक नथी. अरेअर ! आवा महर्षिना पवित्र हस्ताक्षरोनुं दर्शन-वंदन थवुं, એ जीवननो એક अद्भुत अने अणमोल लहावो छे.

अमारा आ એક नहानकडा छतां अनोखा प्रकारना प्रयासथी जैन साहित्यसंपत्तिमां એક अहुभूल्य प्रकारनो उमेरो थशे.

आ सं'पुटमां निम्नोक्त प्रकारनी (फोटो स्टेट) प्रतिकृतिओ-छबीओ आपवामां आवी छे.

१ उपाध्यायश्रीजीએ रचेला ग्रंथोनी खुद पोते ज लखेली कृतिओ तथा खुद पोते ज रचेली, लहियाએ अपूर्ण मूकेली अने अंते पोते पूरी करेली कृतिओ.
[आ कृतिओ चित्र नं. १ थी लईने चित्र नं. १७ सुधीनी छे. એमां १०, ११ नंबर न लेवा.]

२ अन्य जैन ग्रंथकारे अनावेली, पण स्वहस्ते लखेली कृतिओ.
[आ कृति चित्र नं. १८-१९ छे.]

३ अन्ये रचेली, अन्य व्यक्तिએ लखेली, परंतु स्वहस्तथी परिमार्जित, परिवर्धित के संशोधित करेली (नामी-अनामी) कृतिओ.
[आवी कृतिओ चित्र नं. २०-२१, मां छे.]

४ महोपाध्यायजीએ रचेली पण अन्य लेखके लखेली, पण એ प्रतिना अंतमां स्वहस्ताक्षरीय श्लोकादिकथी विभूषित करेली.
[आ माटे चित्र नं. २२ मां अ-आ पानुं जूओ.]

५ अन्य कर्तानी, अन्य लेखक के लहियानी पण उपाध्यायजीनी मालीकीनुं सूचन करती.
[जूओ चित्र नं. २२ इ]

६ उपाध्यायजीनां जीवन-कवन साथे कंईक ऐतिहासिक संबंध धरावती.
[जूओ चि. नं. १२ आ, २२ इ, २३]

७ महोपाध्यायजीना गुरुदेव श्री नयविजयजी महाराजे स्वहस्ते लखेली कृतिओ.
[जूओ चि. नं. २४ अ अने आ]

८ अजैन ग्रंथ उपर उपाध्यायजीએ रचेली, अने बीजाએ लखेली टीकावाणी कृतिओ
[जूओ चित्र नं. २५]

९ अन्य जैन विद्वाने रचेला ग्रन्थ उपर उपाध्यायजीએ रचेली अने उपाध्यायजीએ ज स्वयं लखेली એवी कृतिओ.
[जूओ चित्र नं. १०, ११ अ]

૧૦ અન્તમાં આપેલા ઐતિહાસિક મહત્વ ધરાવતા સમય (સંવત્), સ્થળ (ગામ) ના ઉલ્લેખવાળી કૃતિઓ.
[જુઓ ચિ. નં. ૧૦, ૧૭, ૧૮, ૧૯, ૨૨, ૬, ૨૪ અ આ]

આ કૃતિઓ પ્રગટ કરવાના ત્રણ ઉદ્દેશો છે : (૧) તેઓશ્રીના હસ્તાક્ષરોનું પવિત્ર દર્શન થાય. (૨) અદ્યાવધિ સ્વહસ્તાક્ષરીય કૃતિઓ કઇ કઇ અને કેટલી પ્રાપ્ત થઇ છે, તેની વિપુલતાનો ખ્યાલ આવે અને (૩) કૃતિઓનાં આદિ-અન્તનાં મંગલાચરણો અને પ્રશસ્તિઓમાં જે કંઇ ગાંભીર્ય, માર્મિકતા કે વિશેષતા હોય તેનું જાણપણું થાય.

અહિંયા જે ગ્રંથ પૂર્ણ મલ્યો, તે તે ગ્રંથનાં આદિ અને અન્તિમ પૃષ્ઠો પ્રતિબિંબિત કરીને આપેલાં છે. દાખલા તરીકે:-आत्मख्यातिप्रकरण, वादमाला, भाषारहस्य, नयरहस्य, स्याद्वादरहस्य, लघुवृत्ति, जम्बूस्वामीरास ઇત્યાદિ.

જે ગ્રન્થનો આદિભાગ હતો, પણ ગ્રન્થ ખંડિત કે અપૂર્ણ મલવાથી અન્તિમ ભાગ ન હતો, તેનું માત્ર આદિપૃષ્ઠ જ આપેલ છે, અન્તિમ નથી આપ્યું; જેમકે-પ્રમેયમાલા આદિ. પણ એમાં વાદમાલા, તિઙન્વયોક્તિ, અસ્પૃશદ્ગતિવાદ, નિશાભુક્તિપ્રકરણ, આર્ષભીયચરિત્ર, આ કૃતિઓ અપવાદરૂપ છે. એટલે કે આ કૃતિઓ અપૂર્ણ કે ખંડિત હોવા છતાં તેનો અન્તિમ ભાગ સકારણ આપવો પડ્યો છે.

વળી જે ગ્રન્થનો આદિભાગ અન્ય લેખકનો લખેલો હોય પણ કોઇ કારણસર અન્તિમભાગ તેઓશ્રીએ જ પૂરો કર્યો હોય; તેવી કૃતિ પણ આમાં આપી છે. જેમકે-સ્વરચિત गुरुतत्त्वविनिश्चय.

જે કૃતિનું માત્ર એક જ પાનું મલ્યું હતું, તેનો યદ્યપિ આદિ ભાગ તો આપવાનો હોય જ. પણ સકારણ તેના પાછલા ભાગને अपरपृष्ठथी संबोधीने आप्यो छे.

આપેલી પ્રતિકૃતિઓમાં, કોઈ કોઇ એવી પણ છે કે, જેના અક્ષરો ખુદ ઉપાધ્યાયશ્રીજીના હશે કે કેમ? એવો સંદેહ થઇ આવે. અરે! એક જ કૃતિમાં પરિચિત અને અપરિચિત, એમ બન્ને પ્રકારના અક્ષરો છે, તો શું તે કૃતિનો અમુક ભાગ અન્યના હાથે પણ લખાયેલ હશે ખરો? અથવા કલમના કે અન્ય ઉતાવળનાં કારણે અક્ષરોમાં ભિન્નતા આવી હશે ખરી? આનો નિર્ણય તો તેનું ઊંડું માર્મિક સંશોધન અને સંતુલન કરવામાં આવે ત્યારે જ સમજાય. આ બાબતમાં તદ્વિજ્ઞો કંઈક પ્રયત્ન કરે તેવી વિનમ્ર વિનંતી.

પ્રતિકૃતિઓનાં મથાળે કૃતિનું નામ, કર્તાનું નામ, આપ્યું છે, તેમજ પ્રથમ પત્રદર્શક आदिपृष्ठ, છેલ્લાં પાનાનું સૂચક अन्तिमपृष्ठ, અને પહેલાં પાનાની પાછળની બાજુ માટે अपरपृष्ठ, એવા શબ્દો પણ, મથાળે કે નીચે મૂકયા છે.

આ સંપુટના ૨૫ પૃષ્ઠોમાં ૩૦ ગ્રન્થો-પત્રાદિ વગેરેની લગભગ ૫૦ થી અધિક કૃતિઓ આપવામાં આવી છે. એ કૃતિઓનાં નામો મૂલ કૃતિ કયાં છે? ઇત્યાદિ હકીકત સંપુટની મૂકેલી સૂચીમાં આપી છે, તેમાંથી જોઈ લેવી.

ઉપાધ્યાયજી ભગવાનના હસ્તાક્ષરોની અતિવિરલ અને અમૂલ્ય જે હસ્તપ્રતો મલી છે, તેની માલીકી રાજનગર અમદાવાદના દેવસાપાડા, ડહેલા અને પગથીઆ (સંવેગી)નાં નામથી ઓળાતા ઉપાશ્રયોના જ્ઞાનભંડારોની, તેમજ પ્રખર સંશોધક પૂ. મુનિવર શ્રીપુણ્યવિજયજી મહારાજશ્રીની છે. આ બધી પ્રતિઓ મેળવી આપવાનું સૌભાગ્ય ઉપાધ્યાયજી પ્રત્યે અસાધારણ ભક્તિભાવ ધરાવનાર અને મારાં કાર્ય પ્રત્યે હંમેશા સહાનુભૂતિ રાખનાર સદાનંદી, ઉદારચેતા, પ્રખર સંશોધક, આગમપ્રભાકર વિદ્વદ્વર્ય મિત્રમુનિવર પૂજ્યશ્રીપુણ્યવિજયજી મહારાજના ફાળે જાય છે.

આટલું પ્રાસ્તાવિક વિવેચન કર્યા બાદ સંપુટગત પ્રતિકૃતિઓ જેના ઉપરથી લેવામાં આવી છે, તે મૂલ પ્રતિઓનો પરિચય આપણે જોઈએ. અહીં આ પરિચય બાહ્ય દેહનો મર્યાદિત રીતે જ આપવાનો છે.

प्रतिओनो विशिष्ट परिचय

१ प्रतिओना कागलो	स्वहस्ताक्षरी मूलप्रतिओना कागळ १६, १७ अने १८ सैकाना छे अने ते अमदावादी 'साहेबखानी' नामथी ओळखाता देशी कागळ छे. * कागळो बहुधा जाडा वापर्या छे. कागळनी आजनी परिभाषामां उप थी ४५ रतली वजनना कही शकाय. * आ कागळोने तमे ओवडा वाळी हो तो एकाएक खटकशे नहि के तूटशे नहि. २५०–३०० वरस जेटला जूना थवा छतां सडवा नथी पाम्या एज एनी विशेषता छे. ज्यारे आजना मुद्रणनो कागळ ५०–६० वरसे जरूर * सडी जवानो. कारण के आजनी कागळ बनाववानी पद्धति ज एवी छे. ए बराबर छे के आजना कागळनी सफाइ अने उजवळता प्राचीन कागळमां नथी होती. * वर्षो पुराणा थवाथी पलटेला रंगने कारणे तेनी कायाओ पीळाशपणुं धारण कर्युं छे.
२ स्याही	लखवामां मात्र काळी स्याहीनो ज उपयोग थयो छे. स्याही खूब ज काळी छे. उतावळना कारणे सिद्धहस्त लहीआनी जेम शाहीनो प्रवाह एक सरखो न रहेतां आछो पातळो थया करे छे. क्यांक क्यांक पाछो घट्ट बनतो जाय छे. तेओश्रीने डरावीने के चीपीने लखवानी फुरसद हती ज क्यां ?
३ कलम	कलम आपणी जूनी अने जाणीती असली बरु-कांठानी ज वापरेली छे. लखता कलम जाडी रही, पातली रही के कूचो बनी गई. एनी राह जोई नथी के परवा करी नथी. अने खरेखरा विद्वानो माटे तो लखाणनी सुघडता करतां तेने धाराबद्ध अंकित करवानुं कार्य वधु महत्वनुं होय छे. ए आथी समजी शकाय छे.
४ आकार	कृतिओ आकारमां लंबचोरस प्रकारनीज मळी छे अने मोटे भागे लगभग सरखी साईझना मापवाळी छे.
५ माप	पहोळाईमां ३½ इंचथी लईने ४½ इंच सुधीनी अने लंबाईमां ९½ इंचथी लईने १० इंच सुधीनी छे.
६ स्थिति	स्वहस्ताक्षरी प्रतिओनी स्थिति एकंदरे संगीन कही शकाय. कागळ के स्याहीना दोषने कारणे कोई प्रति जीर्णप्रायः बनी जाय ते स्वाभाविक छे.
७ पंक्तिसंख्या	सामान्य रीते पाना दीठ १४ थी मांडीने २२ सुधीनी पंक्तिओ लखाएली छे. क्यारेक तो २९ सुधी पहोंची गयानुं जोवाय छे.
८ पंक्तिओनी लम्बाई	सामान्य रीते पंक्तिओनी लंबाई...इंचथी लईने...सुधीनी छे. अने पहोळाई...दोराथी लईने.....सुधीनी छे.
९ पंक्तिसौष्ठव	वगर रेखाओ लखेली होवा छतां बहुधा एकधारी सीधी लीटीओ लखाएली छे. क्यांक क्यांक हळवा वळांको ले छे. अने जराक सर्पाकार के धनुषाकार पण बनी जाय छे.
१० लिपि	लिपि महाराष्ट्री देवनागरी छे.
११ भाषा	प्राकृत, संस्कृत, प्राचीन गुजराती अने हींदी छे.
१२ विषय	दर्शन, न्याय, तर्क, व्याकरण, आचार, योग, स्याद्वाद, धर्मशास्त्र, तत्त्वज्ञान, चरित्र, रास, काव्य, वादविवाद, चर्चा, स्तुति आदि छे.
१३ पूर्णता-अपूर्णता	आ संपुटमां आपेली कृतिओमां तेर कृतिओ पूर्ण अने सात अपूर्ण छे.

---

* माटेज जैन संघने मारी नम्र सूचना छे के छेल्ला ५० वरसमां पाठांतरो, पाठभेदो, शब्दसूची आदि परिशिष्टो साथे छपाएला तमाम ग्रंथोने प्रताकारे के फुलेसकेप साईझनी शुकना रचेशीयल उंची जातना देशी कागळो (जेमां तेजाब–एसीड न आवता होय तेवां) बनावरावी तेना उपर लहीआओ पासे हस्तलेखनथी लखावा जोईओ. कारण के टकाउ कागळ पर टकाउ स्याहीथी लखाएला ग्रन्थो २००–५०० वरस सुधी टकी शकशे, अने प्रन्न मुद्रित ग्रन्थो सडी गया हशे त्यारे भावि प्रन्न आवी हस्तलिखित कृतिओ जोईने, साश्चर्य आशीर्वाद वरसावशे.

૧૦ અન્તમાં આપેલા ઐતિહાસિક મહત્વ ધરાવતા સમય (સંવત્), સ્થળ (ગામ) ના ઉલ્લેખવાળી કૃતિઓ.
[જુઓ ચિ. નં. ૧૦, ૧૭, ૧૮, ૧૯, ૨૨, ૬, ૨૪ અ આ]

આ કૃતિઓ પ્રગટ કરવાના ત્રણ ઉદ્દેશો છે : (૧) તેઓશ્રીના હસ્તાક્ષરોનું પવિત્ર દર્શન થાય. (૨) અદ્યાવધિ સ્વહસ્તાક્ષરીય કૃતિઓ કઇ કઇ અને કેટલી પ્રાપ્ત થઇ છે, તેની વિપુલતાનો ખ્યાલ આવે અને (૩) કૃતિઓનાં આદિ-અન્તનાં મંગલાચરણો અને પ્રશસ્તિઓમાં જે કંઇ ગાંભીર્ય, માર્મિકતા કે વિશેષતા હોય તેનું જાણપણું થાય.

અહિંયા જે ગ્રંથ પૂર્ણ મલ્યો, તે તે ગ્રંથનાં આદિ અને અન્તિમ પૃષ્ઠો પ્રતિબિંબિત કરીને આપેલાં છે. દાખલા તરીકે;-आत्मख्यातिप्रकरण, वादमाला, भाषारहस्य, नयरहस्य, स्यादवाद्रहस्य, लघुवृत्ति, जम्बूस्वामीरास ઇત્યાદિ.

જે ગ્રન્થનો આદિ ભાગ હતો, પણ ગ્રન્થ ખંડિત કે અપૂર્ણ મલવાથી અન્તિમ ભાગ ન હતો, તેનું માત્ર આદિપૃષ્ઠ જ આપેલ છે, અન્તિમ નથી આપ્યું; જેમકે - પ્રમેયમાલા આદિ. પણ એમાં વાદમાલા, તિઙન્વયોક્તિ, અસ્પૃશદ્ગતિવાદ, નિશામુક્તિપ્રકરણ, આર્યમીયચરિત્ર, આ કૃતિઓ અપવાદરૂપ છે. એટલે કે આ કૃતિઓ અપૂર્ણ કે ખંડિત હોવા છતાં તેનો અન્તિમ ભાગ સકારણ આપવો પડ્યો છે.

વળી જે ગ્રન્થનો આદિભાગ અન્ય લેખકનો લખેલો હોય પણ કોઇ કારણસર અન્તિમભાગ તેઓશ્રીએ જ પૂરો કર્યો હોય; તેવી કૃતિ પણ આમાં આપી છે. જેમકે-સ્વરચિત गुरुतत्त्वविनिश्चय.

જે કૃતિનું માત્ર એક જ પાનું મલ્યું હતું, તેનો યદ્યપિ આદિ ભાગ તો આપવાનો હોય જ. પણ સકારણ તેના પાછલા ભાગને अपरपृष्ठथी संबोधीने आप्यो छे.

આપેલી પ્રતિકૃતિઓમાં, કોઇ કોઇ એવી પણ છે કે, જેના અક્ષરો ખુદ ઉપાધ્યાયશ્રીજીના હશે કે કેમ? એવો સંદેહ થઇ આવે. અરે! એક જ કૃતિમાં પરિચિત અને અપરિચિત, એમ બન્ને પ્રકારના અક્ષરો છે. તો શું તે કૃતિનો અમુક ભાગ અન્યના હાથે પણ લખાયેલ હશે ખરો? અથવા કલમના કે અન્ય ઉતાવળનાં કારણે અક્ષરોમાં ભિન્નતા આવી હશે ખરી? આનો નિર્ણય તો તેનું ઊંડું માર્મિક સંશોધન અને સંતુલન કરવામાં આવે ત્યારે જ સમજાય. આ બાબતમાં તદ્વિજ્ઞો કંઈક પ્રયત્ન કરે તેવી વિનમ્ર વિનંતી.

પ્રતિકૃતિઓનાં મથાળે કૃતિનું નામ, કર્તાનું નામ, આપ્યું છે, તેમજ પ્રથમ પત્રદર્શક आदिपृष्ठ, છેલ્લાં પાનાનું સૂચક अन्तिमपृष्ठ, અને પહેલાં પાનાની પાછળની બાજુ માટે अपरपृष्ठ, એવા શબ્દો પણ, મથાળે કે નીચે મૂકયા છે.

આ સંપુટના ૨૫ પૃષ્ઠોમાં ૩૦ ગ્રન્થો-પત્રાદિ વગેરેની લગભગ ૫૦ થી અધિક કૃતિઓ આપવામાં આવી છે. એ કૃતિઓનાં નામો મૂલ કૃતિ કયાં છે? ઇત્યાદિ હકીકત સંપુટની મૂકેલી સૂચીમાં આપી છે, તેમાંથી જોઈ લેવી.

ઉપાધ્યાયજી ભગવાનના હસ્તાક્ષરોની અતિવિરલ અને અમૂલ્ય જે હસ્તપ્રતો મલી છે, તેની માલીકી રાજનગર અમદાવાદના દેવસાપાડા, ડહેલા અને પગથીઆ (સંવેગી)નાં નામથી ઓળાતા ઉપાશ્રયોના જ્ઞાનભંડારોની, તેમજ પ્રખર સંશોધક પૂ. મુનિવર શ્રીપુણ્યવિજયજી મહારાજશ્રીની છે. આ બધી પ્રતિઓ મેળવી આપવાનું સૌભાગ્ય ઉપાધ્યાયજી પ્રત્યે અસાધારણ ભક્તિભાવ ધરાવનાર અને મારાં કાર્ય પ્રત્યે હંમેશા સહાનુભૂતિ રાખનાર સદાનંદી, ઉદારચેતા, પ્રખર સંશોધક, આગમપ્રભાકર વિદ્વદ્વર્ય મિત્રમુનિવર પૂજ્યશ્રીપુણ્યવિજયજી મહારાજના ફાળે જાય છે.

આટલું પ્રાસ્તાવિક વિવેચન કર્યા બાદ સંપુટગત પ્રતિકૃતિઓ જેના ઉપરથી લેવામાં આવી છે, તે મૂલ પ્રતિઓનો પરિચય આપણે જોઇએ. અહીં આ પરિચય બાહ્ય દેહનો મર્યાદિત રીતે જ આપવાનો છે.

૧૪ शुद्धि अशुद्धि — યદ્યપિ મોટા ભાગની કૃતિઓ શુદ્ધ છે. તથાપિ ક્લિષ્ટ ગણાતા દાર્શનિક વિષયોની કૃતિઓનાં કેટલાંક સ્થળોમાં ઉતાવળે કલમ ચલાવ્યાના કારણે અક્ષરો અને શબ્દોની સંકીર્ણતાને લીધે આલેખન એવું વિચિત્ર બની જાય છે કે અનુભવીઓ માટે પણ મૂલ શબ્દો કે અક્ષરો શું હશે? એ નક્કી કરવાનું કાર્ય અતિ વિકટ બની જાય છે.

૧૫ अक्षरसंख्या — પ્રતિ પંક્તિમાં અક્ષર સંખ્યા ૩૬ થી લઈને ૫૬ સુધીની છે.

૧૬ अक्षरमान — નાનામાં નાના લગભગ 'મગ'ના દાણા જેવડા ને મોટામાં મોટા 'ચણા'ના દાણા જેવડા અક્ષરો છે.

૧૭ अक्षरमरोड — અક્ષરો ગોળ કે સીધા નથી પણ કંઈક વળાંકવાળા અને ઇટાલિયન (ઇટેલિક) અક્ષરની જેમ જરા ત્રાંસમાં લખાએલા છે.

૧૮ प्रशस्ति छे खरी? — પ્રશસ્તિવાળી પ્રતિઓ ઓછી અને તે વિનાની વધુ છે. અધ્યાત્મી અને નિસ્પૃહી જીવન ગાળતા જૈન સાધુઓની ખાસીયત મુજબ ઉપાધ્યાયશ્રીજીએ પણ માહિતીપૂર્ણ પ્રશસ્તિ લખવા તરફ પૂરતું લક્ષ આપ્યું નથી.

૧૯ पृष्ठसंख्या — એક પાનાથી લઈને ૭૯ પાના સુધીની છે.

૨૦ लेखन संवत छे खरी? — સ્વહસ્તની માત્ર સાત કૃતિઓ સંવતવાળી છે.

नाम	*	कोना अक्षर?	*	लेखन संवत	*	लेखन स्थळ
१ दशार्णभद्रस्वाध्याय		उपाध्यायजी		१६६९		सुरत (गुज.)
२ स्याद्वादरहस्यलघुवृत्ति		,,		१७०१		आंतरोली (,,)
३ नयचक्र		,,		१७१०		पाटण (,,)
४ श्रद्धानजल्पषट्क		,,		१७३८		
*		*		*		*
५ तर्कभाषा		नयविजयजी		१६६५		
६ शाश्वतप्रतिमामानस्तोत्र		,,		१६६८		
७ न्यायरत्नप्रकरण		,,		१७०१		विद्यापुर (गुज.)

આ પ્રમાણે અહિં પ્રતિઓની વિસ્તૃત માહિતી પૂરી થાય છે.

शाસનદીપક ઉપાધ્યાયજી એક ત્યાગી જૈન સાધુ હતા. જૈન સાધુ એટલે જ્ઞાનોપાસના જેટલું જ ક્રિયાકાણ્ડની સાધનાને મહત્વ આપનાર. એથી જેમને પ્રભાતકાળથી લઈને રાતના શયન-સમય સુધી નિશ્ચિત સમયે અનેક પ્રકારની દૈનિક-રાત્રિક ક્રિયાઓ માટે સમય ફરજિયાત આપવાનો હોય, વળી સામાજિક કે સાંઘિક જવાબદારીઓ અદા કરવાની હોય અને એ સાથે સાથે સંખ્યાબંધ ગ્રન્થોનું વાચન કરવાનું હોય. અને તે ય માત્ર સામાન્ય કોટિના જ નહિ, પણ ઉચ્ચ-ઉચ્ચતર-ઉચ્ચતમ કોટિના પણ હોય કે જેમાં આગમિક, તાર્કિક, અને દાર્શનિક પ્રકારોને ગણાવી શકાય; એટલે કે જે વિષયો પ્રજ્ઞા અને પ્રતિભાને થકાવી દે. સાદા કહેવાતા શબ્દોમાં કહીએ તો ભેજાનું પૂરેપૂરું દહીં કરી નાંખે તેવા. પુનઃ અતિ શુષ્ક ગણાતા તર્ક, ન્યાય અને દર્શન આગમિકવાદોનાં વાચન બાદ તે તે શાસ્ત્ર-સિદ્ધાંતોનું ચિંતન મનન અને પછી મંથન કરવાનું હોય. પછી જૈન દર્શનના સનાતન સિદ્ધાંતો સાથે બુદ્ધિતુલાથી સંતુલન કરવાનું હોય જ્યાં જ્યાં સંતુલનનો મેળ ન લાગે ત્યાં ત્યાં પાછું તર્ક, દલીલોથી સચોટ નિરસન કરવાનું હોય, આટલું જ કરી બેસી રહીને તેઓશ્રીને માત્ર સ્વ આનંદને જ લૂંટવાનો ન હતો, પણ પોતાના આનંદમાં અન્યને પણ સહભાગી બનાવવાનો ઉદાત્ત ભાવ પણ બેઠો હતો. એટલે સત્યનું જે નવનીત તારવ્યું, તેને પોતાની વિશિષ્ટકોટિની બૌદ્ધિક પ્રતિભા અને સાર્વજનિક પ્રક્રિયાથી સુગ્રાહ્ય અને સુપાચ્ય બનાવીને, પુનઃ ગ્રન્થ સ્વરૂપે સર્જન કરીને, સ્વયં લખીને પીરસવાનું હતું. અને તે ય ભાષાની સંપૂર્ણ શુદ્ધતા જાળવીને. ત્યારે તો મનમાં એકજ તરંગ વારંવાર ઉઠ્યા કરે કે આવી પરિસ્થિતિ વચ્ચે તેઓશ્રીએ શી રીતે સમય કાઢ્યો હશે?

આપણે તો આનો બીજો કોઈ જવાબ ન આપી શકીએ ! જવાબ એક જ હોઈ શકે કે મુખ્યત્વે તેઓશ્રીનો અસાધારણ કોટિનો **અપ્રમત્તભાવ** જ આમાં કારણ હતો. એમાં પણ જ્યારે પૂ. શ્રી મલ્લવાદિજીના **નયચક્ર** ગ્રન્થ ઉપરથી નકલ કરવાનો તેઓશ્રીનો અદમ્ય ઉત્સાહ અને અવિરત પ્રયત્ન જોઈએ છીએ, ત્યારે તો તેઓશ્રીની સર્વોત્તમ કોટિની શ્રુતભક્તિ આગળ સહસા મસ્તક ઝૂકી પડે છે અને વેખરી 'ધન્ય ધન્ય' બોલી ઉઠે છે.

નયચક્રગ્રન્થ એટલે દાર્શનિકવાદોનો સાગર. ભારતીય દાર્શનિક વાઙ્મય અને જૈન સાહિત્ય-સંસ્કૃતિના મુગટમણિ જેવા, ૧૮ હજાર શ્લોકપ્રમાન જેવડા, આ મહાકાય શાસ્ત્રગ્રન્થની નકલ, સાત જૈન મુનિઓએ એક સાથે બેસીને 'पक्षेणैकेन पूरितो ग्रन्थः' આ પંક્તિના સ્વકૃત ઉલ્લેખથી પંદર દિવસમાં જ પૂરી કરી. અને એ આદર્શની સંપૂર્ણ નકલ ૩૦૬ પાનામાં પૂર્ણ થવા પામી. એમાં ઉપાધ્યાયજી ભગવંતના ફાળે ૭૩, પાનાં લખવાનાં આવ્યાં, જેનું શ્લોકપ્રમાન ૪૬૦૦ થી ૪૮૦૦ નું થાય છે. પંદર દિવસો વચ્ચે તેની ફાળવણી જો કરીએ તો, લખવાની સરેરાસ રોજના ત્રણસો શ્લોકની આવે. નિત્યક્રિયાઓને બાળવીને રોજના ૩૦૦ શ્લોકો લખી શકે ત્યારે સિદ્ધહસ્ત અને ઝડપી લહિયાની જેમ તેઓશ્રીને લખવાનો પણ મહાવરો કેવો હશે ? તેનો ખ્યાલ આવી શકશે ! અરે ! વિશેષ વાત તો વળી એ છે કે સ્વકૃતગ્રન્થો તો લખે, પણ અન્યકૃત જૈન-અજૈન ગ્રન્થોની પણ તેઓશ્રીના જ હસ્તાક્ષરની કૃતિઓ મળે ત્યારે કોણ આશ્ચર્યમગ્ન ન બને !

ખરેખર ! ઉપાધ્યાયજી ભગવંત પ્રખર અભ્યાસક, અદ્ભુત સર્જક અને કુશળ લેખક પણ હતા. આમ ત્રણેય શક્તિઓનો ત્રિવેણી સંગમ પ્રાપ્ત કરવાનું વિલક્ષણ સૌભાગ્ય કોઈ વિરલ વ્યક્તિને જ લલાટે લખાએલું હોય છે.

કોઈને સહજ રીતે એવો પ્રશ્ન થાય કે અહીંઆ આપેલી પ્રતિકૃતિઓ સ્વહસ્તાક્ષરની જ છે એનો પુરાવો શું ? તો પુરાવાનાં અનેક પ્રામાણિક કારણો રજૂ કરી શકાય એમ છે. સંપૂટગત કૃતિઓ કે તેની મૂલ પ્રશસ્તિઓથી પણ ઘણો બરો ખ્યાલ આવી શકે તેવું છે. પણ એની ચર્ચા કરવાનું આ સ્થાન નથી, એટલે તેને જતું કરીએ. બાકી પુણ્યાત્મા મુનિવર શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજે તથા મેં તેની પાકી અજમાયશ કરેલી છે. એટલે શંકાને કોઈ સ્થાન જ નથી. કેટલીક કૃતિઓ કાચા બરડા રૂપે હોવાથી તે ઉપરથી પણ સ્પષ્ટ ખ્યાલ મલી શકે છે. પણ સાથે સાથે એક સ્પષ્ટતા કરી લઉં કે, આ સંપૂટમાં કોઈ કોઈ કૃતિઓ કે પંક્તિઓના હસ્તાક્ષરો એવા પણ છે કે જે પૂર્વાપર પૂરા મળતા આવતા નથી. કેટલાક ન્યૂનાધિક પણે મળતા આવે તેવા છે, તો તેનું કારણ શું ? તેનું વાસ્તવિક કારણ તો શોધવું બાકી છે. પણ એનો સ્થૂલ જવાબ એ હોઈ શકે કે, ઉમરના ભેદે, કાં લેખનકલાના અભ્યાસની પ્રગતિનાં પરિણામે અક્ષરોનાં માપ, વળાંક કે મરોડમાં ભેદો સર્જાતા હોય છે, અને હસ્તાક્ષર નિષ્ણાતોથી તો એ વાત જાણીતી છે કે એક જ વ્યક્તિના હાથે લખાએલા અક્ષરોમાં એવી વિવિધતા હોય છે કે એને પારખવાનું કાર્ય દુર્ઘટ બની જાય છે.

અગાઉ જણાવ્યું તેમ, ઉપાધ્યાયજી અતિવ્યવસાયી પુરુષ છતાં સમગ્ર લખાણની દૃષ્ટિએ જોઈએ તો, નિઃસંકોચપણે આપણે તેમને સિદ્ધહસ્ત (લહિયા) તરીકે બિરદાવી શકીએ, કારણ કે લગભગ મોટા ભાગની પ્રતિઓનાં લખાણનો પ્રવાહ ગંગાના અવિરત ધસમસતા ધીર, ગંભીર પ્રવાહની જેમ એકધારો વહેતો દેખાય છે. અને એથી આપણી નજરને પણ તે જકડી રાખતો હોય છે.

અલબત્ત સૌન્દર્યની દૃષ્ટિએ મૂલ્યાંકન કરીએ તો પ્રસ્તુત લેખનને સર્વોત્તમ કોટીનું ન કહી શકીએ, પણ મધ્યમ કોટીનું તો જરૂર કહી શકીએ. તેઓશ્રીના હાથની લઢણ અને શૈલી જોતાં જરુર કહી શકાય કે તેઓશ્રીને સર્જન અલ્પ કરવાનું હોત, તો તો ચીપી ચીપી લખીને, કલમને મઠારી મઠારી, સુંદર અને નમૂનેદાર અક્ષરો લખી શકત, પણ આવા અનોખા, મહાસર્જક સંતો સૌન્દર્યની સાથે સગપણ કયાં બાંધવા બેસે ! તે તેમને પાલવેજ કયાંથી ? વળી આ સર્જન પાછું કેવું ? એકાદ અક્ષર કે શબ્દ ન્યૂનાધિક લખાઈ જાય, કાનો માત્ર રહી જાય કે તેનો તફાવત પડી જાય, તો અર્થસંગતિમાં ભારે મથામણો ઊભી થઈ જાય એવું. વળી સંખ્યાબન્ધ ગ્રન્થોનાં ઉદ્ધરણો ટાંકવાના, સ્વપર ગ્રન્થોનું અવલોકન ચિંતન-મનન ઈત્યાદિ કાર્ય પાછું કરવાનું. એટલે આવા વ્યવસાયી પુરુષો હમેશાં કાર્યવેગીજ હોય. આવાં કારણે તેઓશ્રી પાસેથી સર્વોત્તમ-કોટિના લેખની આશા રાખવી એ મને લાગે છે કે વધુ પડતી છે. આમ છતાં કહેવું જોઈએ કે, હસ્ત અને મનનાં સ્વાભાવિક સ્થૈર્ય અને ધૈર્યને જરા પણ ગુમાવ્યા વિના અચૂકપણે લખ્યું છે. એવું તેઓશ્રીની પ્રતોના આભિમુખ્ય સંદર્શનથી ચોક્કસ સમજાયું છે. આજ કારણે સ્યાદ્વાદરહસ્યલઘુવૃત્તિ આદિ વૃત્તિઓ પ્રથમાદર્શરૂપે કાચી જ લખેલી મળી. અને તેમાં કરેલા સુધારા વધારાથી તે એટલી બધી

ચિત્રવિચિત્ર બની ગઈ છે કે પ્રતની નકલ કરનારનું ભેજું જ ગાયબ થઈ જાય ને સંશોધકનું તો પૂછોજ મા ! બાસું મજાનું હિમાલયના માહ મહિનાના જેવું દહીંજ કરી નાખે ! અમુક આપવાદિક સ્થળો બાદ કરીએ તો પ્રતિઓમાં ચેકચૂક, છેકછાક કે અક્ષરોની ગરબડી ક્યાંય માલમ નથી પડતી. ક્વચિત્ અક્ષર કે શબ્દનું ન્યૂનાધિક પણું બની ગયું છે તે વાત સાચી, પણ તે ઉતાવળથી લખવાનાં કારણેજ થયું છે. તેઓશ્રીની કલમ ઠીકઠીક વેગીલી હતી. બરૂ-કલમનો કસ પણ ઠીક ઠીક કાઢી લેતા હતા. લખતા લખતા બરૂ કૂચો થવા આવ્યું હોય, છતાં અલ્પ સમયમાં વધુ લખવાના લોભમાં, લખવાનું જેટલું ખેંચાય તેટલું ખેંચ્યું છે. અને બરૂની ધારનો જેટલો કસ કઢાય એટલો એકી સાથે કાઢી લેવા પ્રયત્ન સેવ્યો છે. જેથી અક્ષરો ક્યાંક ક્યાંક બરડાએલા, તેમજ આછી પાતળી શ્યાહીવાળા થવા પામ્યાં છે.

અરે ! એમની સર્જનની ધૂન અને સમયનો બચાવ કરવાની તાલાવેલી કેવી હતી, તેનું પ્રતિબિંબ પ્રસ્તુત પ્રતિઓમાં જ જોવા મળે છે. સામાન્ય રીતે દરેક લેખક પ્રતિનાં લખાણની બન્ને બાજુએ એક એક લીંટી મારે. અને બબ્બે લીંટીઓ મારી શકાય તો બેવડી મારે, અને દોરવાનાં સાધનથી સીધી દોરીને પાનાંની શોભા અને ઉઠાવ લાવે. પરંતુ આ પુરુષને તો શોભા શણગાર માટે સમય જ કયાં હતો ! તેની પડી પણ શું હોય ? એટલે લીંટી એકવડીજ મારી છે. અને તેય પટ્ટી વિના હાથથી જ મારી દીધી છે. અને ઉતાવળ તો કેવી ? કે લીંટીઓ બધેજ સીધી ન મળે; કે ન તો પૂરી દોરેલી મળે ! ન તો સરખા માપની હોય ! અરે ઘણા સ્થળે તો લીટી મારવાનો શ્રમ કે સમય જ લીધો નથી. આવી તો હતી તેઓશ્રીની સર્જનની મસ્તધૂન અને પ્રચણ્ડ તાલાવેલી ! !

ઉપાધ્યાયજીના 'स' વગેરે અમુક અમુક વર્ણાક્ષરો લેખનમાં ખાસ વિશિષ્ટતા ધરાવે છે. એ વિશિષ્ટતા કયા વર્ણોની કેવી રીતે છે ? તે તો તેના ખાસ બ્લૉકપ્રીન્ટદ્વારાજ બતાવી શકાય.

મારી ઉમેદ હતી કે ઉપાધ્યાયજીના બુદ્ધના હસ્તાક્ષરોની જ અથી લઈને ह સુધીના સ્વર વ્યંજનોની, કેટલાક સંયુકતઅક્ષરોની લિપિ તૈયાર કરી, મુદ્રિત કરાવી આ સંપૂટના આરંભમાં જ આપવી, પણ સમયસર તૈયાર થઈ શકી નથી, એટલે હવે તે વાત તો ભાવિ ઉપર રહી.

આ સંપૂટમાં આપેલા ઐન્દ્રસ્તુતિ અને पातंजलयोगदर्शन આ બંને પ્રતિકૃતિઓના અન્તમાં ઉપાધ્યાયજીએ પોતે એક શ્લોક લખ્યો છે. જેમાં પ્રતિઓ લખાવામાં મદદગાર બનનાર પોતાના બંધાતવાસી રત્નમેઘજીના પુત્ર જયતસી ભક્તને અમર બનાવી દીધો છે.

સજનયજ્ઞ ઉપરાંત લેખનયજ્ઞને માંડનારા ઉપાધ્યાયજીને શ્રુતજ્ઞાનભક્તિનું કેવું 'ઘેલું' લાગ્યું હતું કે, પોતાના ગ્રન્થો તો લખ્યા, પરંતુ તેમાં સહાયક અન્ય જૈન કે અજૈન ગ્રન્થકારોના મહત્ત્વના ગ્રન્થોને પણ બીજા લેખકની અપેક્ષા રાખ્યા સિવાય સ્વહસ્તે જ લખ્યા. વળી અન્ય લેખકે લખેલા ગ્રન્થોને પરિમાર્જન પણ કર્યા. ધન્ય હો ! એ અપ્રમત્ત પુરુષાર્થી, સ્વાશ્રયી, ઉદારચેતા સાધુપુંગવને !

એમના હસ્તાક્ષરની ત્રણેક પ્રતિઓના ફોટા દાખલ નથી કરી શકાયા. ભવિષ્યમાં તૈયાર થયે સંસ્થા બહાર આપે ત્યારે મંગાવવા ધ્યાન રાખવું.

આ સંપૂટમાં પૂ. ઉપાધ્યાયજીના સ્વનામધન્ય ગુરુદેવ શ્રી નયવિજયજી મહારાજના હસ્તાક્ષરોની પણ પ્રતિકૃતિઓ છે.

જૈન શ્રમણ વર્ગમાં ગુરુ, શિષ્યો વચ્ચેની સ્નેહશૃંખલાના અંકોડા પરસ્પર કેવા જોડાએલા હોવા જોઈએ, તેનું ઉદાત્ત અને જ્વલંત ઉદાહરણ પૂ. ઉપાધ્યાયજી અને તેઓશ્રીના ગુરુદેવ પૂરું પાડે છે. અને તેની ઝાંખી આપણને આ સંપૂટમાં જોવા મલે છે. ગુરુ શ્રી નયવિજયજીએ ભાવિકાળની ક્ષિતિજમાં વેધકદષ્ટિથી એક નજર નાંખી તો તેમને દર્શન લાધ્યું કે મારો હૃદયવલ્લભ 'યશોવિજય' ભાવિકાળમાં જૈનશાસન અને જૈનધર્મનો મહાપ્રભાવક, તેમજ જૈન વાઙ્મયનો અસાધારણ વિદ્વાન થશે. એટલે પોતાના પ્યારા શિષ્યને સર્વદર્શન સાહિત્યનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરાવવા, દૂર દૂર રહેલા કાશીના વિદ્યાધામમાં લઈ જાય છે. આપત્તિઓ વેઠીને પણ અનેક રીતે સહાયક બને છે. અને અસાધારણ કોટિના દિગ્ગજ પંડિત બનાવે છે. શું એ ઉપકારી ગુરુવરના ઉપકારનાં મૂલ્ય કદીએ અંકાશે ખરાં ? એટલું જ નહીં પણ શિષ્યના અભ્યાસમાં અને ગ્રન્થ

જૈન કાર્યમાં ઉપયોગી સાહિત્યકૃતિઓની નકલ ખુદ ગુરુશ્રી જાતે જ કરી આપીને કેવા સહાયક બન્યા છે તેનું આ એક આદર્શ અને પ્રેરક દૃષ્ટાંત છે. ધન્ય હો એ મહામના શિષ્ય વત્સલ ગુરુદેવને! આવી ગુરુકૃપા પણ તેને જ પ્રાપ્ત થાય છે કે જે શિષ્યો પરમ ગુરુભક્ત હોય, પરમ આજ્ઞાંકિત હોય અને જેઓએ ગુરુશ્રી પ્રત્યેના 'સંમર્પિત' ભાવની જ્યોત જલતી રાખી હોય! ગુરુભક્તતા કે સમર્પિત ભાવ તો ઉપાધ્યાયશ્રીજીને કેવો હતો, તે તો તેઓશ્રીના સાહિત્યક્ષેત્રથી પરિચિત જનથી અજાણ નથી. ઉપાધ્યશ્રીજીની નહાની કે મ્હોટી (પ્રાયઃ) ભાગ્યે જ કોઈ કૃતિ મળશે કે જેમાં ગુરુશ્રીનો નામોલ્લેખ કરવાનું તેઓશ્રી ચૂક્યા હોય! પ્રથમ ગુરુનામ પછી જ પોતાનું નામ હોય. ત્રણજ કડીના સ્તવન જેવી નહાનકડી કૃતિમાં પણ પ્રથમ માથે ગુરુનામ લખીને કે રાખીને, તેની છત્ર છાયા નીચે જ સ્વનામ મૂકવામાં જ પોતાનું ગૌરવ અને શોભા માની છે. સ્વનામ આગળ લઘુતા દર્શક શિષ્ય-સેવક ઇત્યાદિ વિશેષણો દ્વારા ગુરુની ગુરુતા અને શિષ્યની લઘુતાના સદ્‌ગુણોનું દર્શન કરાવ્યું છે. આજના યુગમાં ગુરુ શિષ્યો, માટે ને એમાંય શિષ્યો માટે તો ખાસ-ઘડો લેવા જેવી આ ભારે પ્રેરક ઘટના છે. આનાથી ગુરુ શિષ્યની બેલડી વચ્ચે કેવો નિર્મળ અને દૃઢ સ્નેહ પ્રવર્તતો હશે તેનો ખ્યાલ મળી રહે છે. આ બધું વિનય અને વાત્સલ્યના આદાન-પ્રદાન ધર્મે જ શકય બનાવ્યું, એમ કહીએ તો તે બરોબર ઉચિત જ છે.

મહોપાધ્યાયજી ભગવાનની સમ્યગ્ જ્ઞાન અને ચારિત્રની ઉત્કટ આરાધના, સદા અપ્રમત્તતા અને આધ્યાત્મિક સાધનાના જેટલા ગુણાનુવાદ કરીએ તેટલા ઓછા છે. આ ચિત્ર સંપૂટમાંથી એમના આવા અમર વ્યક્તિત્વનાં થોડાં પણ દર્શન થશે તો આ પ્રયાસ સફલ થયો લેખાશે.

હવે આ ક્ષેત્રની એક અન્ય ભાવના વ્યક્ત કરું કે, છેલ્લા એક હજાર વર્ષ પૈકીની જૈન શ્રીસંઘની સુપ્રસિદ્ધ, ગણનાપાત્ર કે નામાંકિત વ્યક્તિઓ પૈકી જેના જેના હસ્તાક્ષરો પ્રાપ્ત થયા હોય તેને એકત્રિત કરીને જો તેનો આવો સંપૂટ બ્હાર પાડવામાં આવે તો મહાપુરુષોનાં કિંમતી હસ્તધનનાં મહામૂલાં દર્શનનો પવિત્ર લાભ સહુને મળે અને અક્ષર ઉપરથી જીવનદર્શન* કરાવનારા નિષ્ણાતો માટે તો મહામૂલો ખોરાક થઈ પડે.

ધારવા કરતાં નિવેદન લાંબુ થઈ ગયું. પણ તેની ક્ષમા યાચી લઉં છું. આશા છે કે પવિત્ર હસ્તાક્ષરનાં ચાહકો, સંગ્રહ શોખીન સદ્‌ગૃહસ્થો શ્રીમાનો, વિદ્યાપ્રેમીઓ અને આપણા જ્ઞાનભંડારના કાર્યવાહક મહાનુભાવો; આ ચિત્રસંપૂટને પોતાને ત્યાં વસાવીને આ અભિનવ પ્રયાસને પ્રોત્સાહન આપશે અને જ્ઞાનભક્તિના સહભાગી બનશે.

ઘણી મોટી સંખ્યામાં ઉપાધ્યાયશ્રીજીની કૃતિઓ આપણને મલી છે માટે એમની અનેક અસાધારણ વિશેષતાઓમાં આ પણ એક અસાધારણ વિશેષતાજ લેખાવી જોઈએ.

આવા મહર્ષિઓની સંપત્તિ એ કેવળ જૈનોની જ નહિ પણ વિશ્વસમગ્રની હોય છે. માટે આપણી એ મહામૂલી સંપત્તિનું ચીવટપૂર્વક જતન થવું ઘટે. અને અંતમાં અણખેડાએલા જ્ઞાન ભંડારોમાંથી આવીને આવી વધુ સંપત્તિ મેળવવા ભાગ્યશાલી બનીએ એજ મનઃકામના.

जैनंजयति शासनम् ॥

૪૧/ રીજરોડ, વાલકેશ્વર
મુંબઈ ફ. વિ. સં. ૨૦૧૭
વીર સં. ૨૪૮૮

તા. ક. : પૂ. ઉપાધ્યાયજીએ સ્વહસ્તે લખેલા ન્યા. પં. જયરામ ભટ્ટાચાર્યકૃત અન્યથા ખ્યાતિવાદ અને 'રહસ્ય'પદથી અંકિત "ન્યાયાસિદ્ધાન્તરહસ્ય" અને અનુમિતિરહસ્ય નામના બે ગ્રંથો, તે ઉપરાંત પૂ. ઉપાધ્યાયજી અને તેઓશ્રીના ગુરુદેવશ્રીએ ભેગા મળીને લખેલી સિદ્ધસેનીયા વિંશતિદ્વાત્રિંશિકા નામની પ્રતિઓ પણ મલી છે. ને હજુ પણ મળવા સંભવ છે.

મુનિ યશોવિજય

*એ તો એક જાણીતી વાત છે કે હસ્તાક્ષરો એ પણ શક્તિ છે. એને પણ પોતાની એક સ્વતંત્ર ભાષા છે. અને એનું સ્વતંત્ર કિસ્મત પણ છે. તેઓ લખનારના ગુણ-દોષ સાંકેતિક (Koad) ભાષામાં વ્યકત કરતા હોવાથી તેના નિષ્ણાતો તેના ઉકેલોને વૈખરી વાણીમાં વ્યકત કરે છે. અને એથી જ હસ્તાકારો ઉપર ગુણદોષની ચર્ચા કરીને ફલાદેશને વ્યકત કરતાં ઇંગ્લીશ ગુજરાતી વગેરે ભાષામાં અનેક પુસ્તકો પણ લખાયાં છે.

સંપુટના વિહંગાવલોકન ઉપરથી ઉપાધ્યાયશ્રીજી અંગે ઉપસતું ચિત્ર

★

પ્રાતઃસ્મરણીય પૂજ્યપાદ ન્યાયવિશારદ ન્યાયાચાર્ય મહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી મહારાજ વિક્રમના સત્તરમી સદીના ઉત્તરાર્ધમાં અને અઢારમી સદીના પૂર્વાર્ધમાં શીલ અને પ્રજ્ઞા સંપન્ન મહાન જ્યોતિર્ધર થઈ ગયા. મહોપાધ્યાયજી મહારાજ જેવા જ્ઞાનના મહાર્ણવ હતા તેવાજ ચારિત્રની ખાણ હતા. તેમનું વિવિધ વિષયનું જ્ઞાન તલસ્પર્શી મર્મગ્રાહી અને વ્યાપક હતું, અને એમનું ચારિત્ર સ્ફટીક સમું નિર્મળ હતું. ગહનમાં ગહન શાસ્ત્રીય અને દાર્શનિક વિષયનું મર્મસ્પર્શી અવગાહન કરવું અને એવા તમામ વિષયોને આત્મસાત્ કરીને મૌલિક સાહિત્યસર્જન દ્વારા એનું નવનીત જિજ્ઞાસુઓ અને અભ્યાસીઓને સુલભ બનાવવું, એ એમને માટે સાવ સહેલી વાત હતી. આ વસ્તુ જ એ બતાવે છે કે તેઓ કેટલા અપ્રમત્ત તથા જ્ઞાન અને ક્રિયાના આરાધનમાં કેટલા જાગૃત હતા. આત્માની સતત જાગૃતિ વગર આવી મેધા અને આવી જીવનશુદ્ધિ શક્યજ ન બને. એમ કહી શકીએ કે મહોપાધ્યાયજી મહારાજ આત્મજાગૃતિના એક જીવંત આદર્શ હતા.

આગમોના તો ઉંડા મર્મજ્ઞ હતાજ, સાથે સાથે નવ્યન્યાય સહિત જૈન અને જૈનેતર દર્શનોના પણ સમર્થ જ્ઞાતા હતા, અને પોતાની જ્ઞાન-પિપાસાને સંતોષવા તેઓએ છેક વિદ્યાધામ કાશી સુધી વિહાર કર્યો હતો, અને ત્યાં વર્ષો સુધી ઉંડી જ્ઞાનોપાસના કરીને બ્રાહ્મણ વિદ્વાનોનાં આદર અને પ્રીતિ સંપાદન કર્યાં હતા. પણ અમુક વિષયોનું સર્વસ્પર્શી જ્ઞાન મેળવવું એ એક વાત છે, અને શાસ્ત્રીય, તાત્ત્વિક કે દાર્શનિક ગહન વિષયોને લઈને સંસ્કૃત કે પ્રાકૃત જેવી ભાષાઓમાં સર્જન કરવું એ સાવ જુદી વાત છે. પાંડિત્યની સાથોસાથ સાહિત્ય સર્જનની વિરલ પ્રતિભાનું વરદાન મળ્યું હોય તો જ આ બની શકે. મહોપાધ્યાયજી મહારાજની વિવિધ વિષયોને સ્પર્શતી અસંખ્ય નાની મોટી કૃતિઓનું અવલોકન કર્યા પછી કોઈને પણ એમ લાગ્યા વગર નહીં રહે કે તેઓ આવી વિરલ સર્જનપ્રતિભાના સ્વામી હતા. અને એમની એ પ્રતિભાના લીધે તેઓશ્રીનું નામ અમર અને ચિરસ્મરણીય બની ગયું છે.

અને એમની આવી અસાધારણ સર્જક પ્રતિભાનો લાભ કેવળ સંસ્કૃત કે પ્રાકૃત ભાષાઓની કૃતિઓ દ્વારા વિદ્વાનોને જ મલ્યો છે એમ નહીં, પણ લોકભાષા (ગુજરાતી-રાજસ્થાની)માં સંખ્યાબંધ ગદ્ય અને પદ્યાત્મક હૃદયંગમ કૃતિઓનું સર્જન કરીને સામાન્ય જનસમૂહ ઉપર પણ એમણે જે ઉપકાર કર્યો છે તે પણ કદિ વીસરી શકાય એવો નથી. એમની આ લોકભાષાની રચનાઓ જોતાં એ વાત સ્પષ્ટ રીતે જણાઈ આવે છે કે, દરેક દરેક વિષયના જ્ઞાનને એમણે કેટલી અદ્‌ભુત રીતે પચાવી લીધું હતું! જે વિદ્વાનો કે વિચારકો હજી પણ એમ માનતા હોયકે અમુક વિષય તો અમુક ભાષા (સંસ્કૃત, પ્રાકૃત જેવી શાસ્ત્રીય ભાષા)માં જ યથાર્થ રીતે નિરૂપી શકાય, તેઓને મહોપાધ્યાયજીની કૃતિઓ જાણે એલાન આપે છે કે જો કોઈ પણ વિષય બુદ્ધિમાં રમમાણ થઈ ગયો હોય તો, એના નિરૂપણ માટે ભાષા તો આપ મેળે ચાલી આવે છે; પછી એને આ કે તે ભાષાનું કોઈ બંધન નડતું નથી.

વળી, એમ પણ લાગે છે કે, મહોપાધ્યાયજીનો સાહિત્ય સર્જનનો વેગ અદમ્ય હતો. એકવાર એક વિષયનું નિરૂપણ અંતરમાં સાકાર થયું, એટલે પછી એ વેગીલી કલમ દ્વારા ભાષાનો આકાર ધરીને જ રહેતું. એવે વખતે પછી તેઓ ન તો લહિયાની રાહ જોવા થોભતા કે ન તો લેખન સામગ્રીના સારા-ખોટાપણામાં કાળક્ષેપ કરતા. પછી તો કોઈ લહિયો મળ્યો તો ઠીક, નહીં તો સ્વયં કાગળ કલમ અને સાહી લઈને લખવા બેસી જતા અને પોતાના અંતરમાં ઘૂઘવાતા જ્ઞાનના પૂરને ગ્રન્થસ્થ કર્યા પછી સંતોષ પામતા. પર્વતમાં ઉભરાતાં મેઘનાં જળ કદિ કોઈથી ખાળ્યાં ખળાયાં છે અરે! એ તો પૂર કે મહાપૂર રૂપે નદીમાં કે મહા નદીમાં વહી નીકળે ત્યારે જ શાંત થાય છે. એકવાર એક ગ્રંથ રચવાનો વિચાર આવ્યો, પછી પ્રમાદ કરવો કે નિરર્થક સમય વિતાવવો એ ઉપાધ્યાયજી મહારાજના સ્વભાવમાં જ ન હતું. તેથી જ એમના પોતાના હાથે જ લખાયેલી એમની સંખ્યાબંધ કૃતિઓ આપણા જ્ઞાન ભંડારોમાંથી સમય સમયે ઉપલબ્ધ થતી રહી છે, અને હજી પણ ઉપલબ્ધ થતી જાય છે આવા મોટા વિદ્વાન અને જાતે પુસ્તકો લખવા બેસે, જાણે આપણી કલ્પનાને આ નવી નવાઈની વાત લાગે છે. પણ એ નવાઈની વાત જ મહોપાધ્યાયજીની અસાધારણ વિદ્વત્તાની, મહત્તાની અને સાહિત્યસર્જનની અદ્‌ભુત પ્રતિભાની જાણે સાક્ષી આપે છે.

અને આટલું જ શા માટે? મહોપાધ્યાયજીએ પોતાના હાથેથી કેવળ પોતાની કૃતિઓ જ લખી છે, એવું પણ નથી; બીજા વિદ્વાનોએ રચેલી કૃતિઓનીજ એમણે પોતાના હાથે નકલો કરી હોય એવા પણ દાખલા મળી આવ્યા છે. આ બતાવે છે કે એમની જ્ઞાન સાધના કેટલી જાગ્રત હતી અને એમની જિજ્ઞાસા કેટલી ઉત્કટ હતી. એમ કહી શકાય કે જ્ઞાન સાધનાની બાબતમાં તેઓ કોઈની પણ પરાધીનતા સ્વીકારવા તૈયાર ન હતા. જરૂરી સગવડ અને સહાય મળી તો ઠીક, નહીં તો આપણો પોતાનો પુરુષાર્થ કયાં આવો ગયો છે? '**मदायत्तं तु पौरुषं** એ ઉક્તિ એ મણે ચરિતાર્થ કરી બતાવી હતી.

આ રીતે મહોપાધ્યાયજીના હાથે લખાયેલી એમની પોતાની કૃતિઓ, તેમજ અન્ય વિદ્વાનોની કૃતિઓ અત્યાર સુધીમાં સારી એવી સંખ્યામાં મળી આવી છે અને હજી પણ મળતી જાય છે; એ ભારે ખુશનસીબીની તેમજ ઐતિહાસિક મહત્વની બીના છે. ભૂતકાળમાં બીજા પણ કેટલાક વિદ્વાનો એવા થઇ ગયા છે કે જેમના હાથે લખાએલી પ્રતો ઉપલબ્ધ થાય છે, પણ કોઈ પણ વિદ્વાને પોતાના હાથે લખેલી પ્રતો આટલી મોટી સંખ્યામાં મળતી હોય તો તે મહોપાધ્યાયનીજ.

આ પ્રમાણે ઉપસાવેલા આછા ચિત્રની આછી ઝાંખી પૂરી થાય છે.

इति शम्॥

आत्मख्याति प्रकरण. महोपाध्यायश्रीयशोविजयविरचित. [आदिपृष्ठ] अ

स्वहस्तोऽयं महोपाध्यायपादानाम्।

ऐंनमः

ऐंऽहंदनंतनंत्र्यावीरंतत्वार्थदर्शिनं आत्मख्यातिकरोत्पाद्यैर्यशोविजयवाचकः॥१॥

॥ऐं॥आत्मानावद्दृष्टानेष्टाद्याश्रयःदृष्टिबाधादिदोषेणोत्पन्नदृष्टितिनिर्विवादं सर्वेषामात्मिकानांपरंमविजुर्वमध्यप्रपरिमालोवेतिविप्रतिपत्तिस्तत्रविजुरेवेहितैयायिकादयस्तद्व्यंनएष्यामहेआत्मनोविजुत्वे सुउसुप्तसमकालमनःसर्वसंयोगनाशोत्पत्तिकालेतदुत्तरंचसुउप्तिकालेआत्ममनोविभागकालेतत्रविशेषगुणज्ञानादिनाज्ञानासुखादत्रसंगत्यसउर्वारत्वात्तदानीमप्यात्मविशुरुक्षणांतरीयमनःसंयोगसत्वात्तत्र नचतत्तन्मनःसंयोगतेनतत्तदात्मसमवेतात्मविशेषगुणेनहेतुहेतुमद्भावान्नायंदोषइतिवाचं आत्मनोविजुत्वंस्वशरीरावच्छेदेनस्वात्मस्वीयमनःसंयोगोत्पत्तिदशायांस्वशरीरावच्छेदेनपुरुषांतरीयात्मनापिस्वीयमनःसंयोगोत्पत्तिदशायांपुरुषांतरीयात्मसमवेतात्मविशेषगुणोत्पादद्वारकंगात्वनचतदात्मसमवेतविशेषगुणत्वावच्छिन्नंप्रतितदात्मत्वेनापिसमवायिकारणत्वान्नाप्रमत्तिद्वारकंगरहितिवाचं प्रत्येकात्मत्वेएवकार्यकारणभावस्यांपत्तौमहागौरवात्शरीरपरिमाणत्वनमेउक्तासामान्यतएवइष्टसमवायेनज्ञानादौस्वजन्योपयोगव्यापारसंबंधेनमनःसंयोगत्वेनैकएवहेतुहेतुमद्भावइतिवासुउप्तिमापादयत्तमनःसंयोगविशेषत्वेनैवमाधासतोहेतुतैवमप्युक्तगौरवाच्चाधिजुत्वेत्वेकत्रमनःसंयोगविशेषोत्पादेऽन्योवर्जनीयइकतत्तदापत्तेरुक्तदोषतत्तत्कार्यकारणभावकल्पनागौरवंदुःपरिहरमितिएतेनतत्तदात्मत्वावच्छिन्नंप्रतिनेत्येकसंबंधेनतत्तन्मनःसंयोगत्वेनकार्यप्रवृत्तितया हेतुत्वं आत्मविशेषगुणत्वंचात्मेतरसमवेतसमवेतत्वसंबंधावच्छिन्नंविजुविशेषगुणत्वव्याप्योजातिविशेषोवा नचोक्तरूपमात्मनिनसंविसृष्टितयाकार्यतावच्छेद

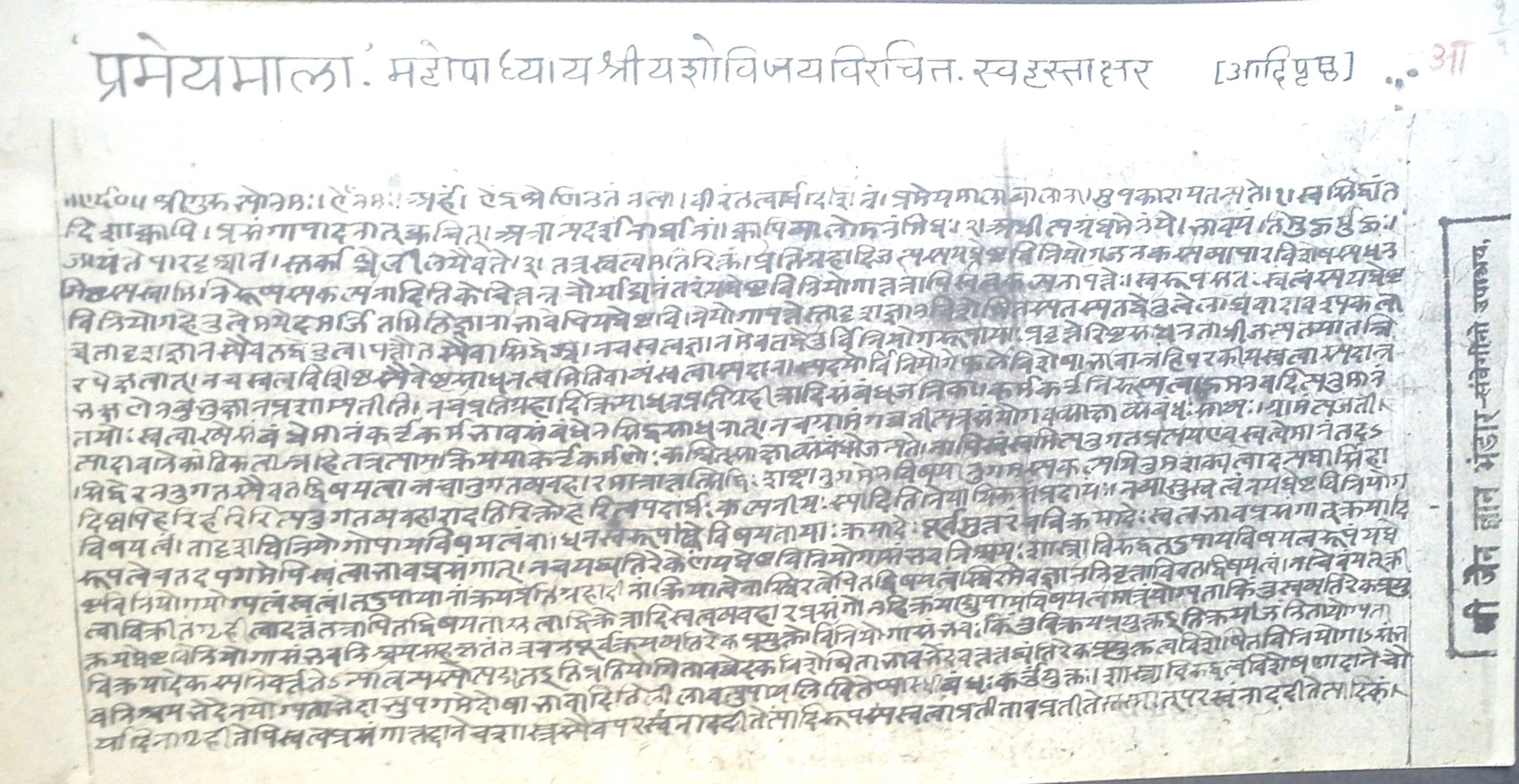

वादमाला-[२] महोपाध्याय श्रीयशो विजयविरचित [आदिपृष्ठ]
स्वहस्ताक्षर

'वादमाला' महोपाध्याय श्रीयशोविजयविरचिता. स्वहस्ताक्षर। ८ आदिपृष्ठ]

वादमा
ला

वच्छिन्नऊर्ध्वत्वावच्छेदकं। नन्वुत्तद्द्रव्यविषयकतत्समवेतचाक्षुषत्वंगौरवादेकावच्छेदेनचक्षुःसंयोगोत्पत्तदशावच्छिन्नसंयोगविनाशयोः साक्षात्कारापत्तेः तदवच्छिन्नवृत्तिकचाक्षुषत्वावच्छिन्नप्रतितदवच्छिन्नचक्षुःसंयोगत्वेनहेतुतायाःस्वातंत्र्येणावश्यकत्वादसुवातत्तद्द्रव्य त्वीयगुणचाक्षुषत्वावच्छिन्नेप्रत्येवप्रत्येकंतत्तद्घटचक्षुःसंयोगत्वादिनाहेतुत्वेनिक्रकार्यतावच्छेदकतयैवबंधेलब्धिघटकादिभुयुगेत्व मित्यंशेकाचक्षुष्यचक्षुःसंयोगस्यहेतुतमावश्यकमतोविघटकादेश्चाक्षुषत्वप्रसंगात्। एवंचपरमाण्वादिशरीरप्रत्यक्षे वारणायकल्पनिहत्वमोरपिहेतुत्वमितितन्त्रेतंत्रेवच्छिन्नवृत्तिकचाक्षुषत्वावच्छिन्नेप्रतितत्तद्द्रव्यचक्षुःसंयोगस्यघटघटेउत्तेगौरवात्अवच्छेदकतासमवायेनतत्संबंधेनतत्तद्द्रव्यवृत्तितत्तद्द्रव्यविषयकचाक्षुषत्वावच्छिन्नेप्रतितत्तद्द्रव्यचक्षुःसंयोगत्वेनहेतुत्वौचित्यात्अवच्छेदकादिष यकसंयोगादेःप्रत्येकोपपादनायतदवच्छिन्नचक्षुःसंयोगत्वेनघटघटेउत्तेचकपालादिविषयकघटप्रत्यक्षोपपादनायचक्षुःसंयोगत्वेन घटघटेउत्वमितिहेतुयुक्तः। यद्युतत्तद्द्रव्यविषयकतत्समवेतचाक्षुषत्वावच्छिन्नप्रतितत्तद्द्रव्यचक्षुःसंयोगत्वेनहेतुत्वेपियत्रद्विचित्रकणावस्थाय घटादेर्दृश्यत्वंकिंतुनद्विचित्रकणावस्थाद्युत्पत्तिःसंयोगस्तुयोग्योयावदाश्रयसन्निकर्षदशायांनजातस्तत्रैवद्रव्यचाक्षुषत्वावच्छिन्नेप्रतिचक्षुःसंयो गत्वेनहेतुत्वंकल्प्यतेनाधकान्तद्विचित्रकणावस्थाद्युत्पत्तिचक्षुःसंयोगदशायामपितत्समवेतत्वसंबंधेनतत्तत्पुरुषविशेषहेतुताकल्प्यते तत्तद्द्रव्यतावच्छेदकंतत्तत्पुरुषत्वंतत्तत्पुरुषीयचक्षुःसंयोगत्वेनहेतुत्वंतत्तत्पुरुषीयत्वंचतत्तत्पुरुषसमवेतत्वसंबंधेनतत्तत्पुरुषत्वं रूपकत्वंचक्षुःसंयोगहेतुतावच्छेदकंतत्तत्पुरुषीयत्वंचतत्तत्पुरुषसमवेतत्वसंबंधेनतत्तत्पुरुषत्वंघ्राणत्वंचक्षुःसंयुक्तसमवायित्वेनहेतुत्वावच्छेदकं उत्तरत्वादिचाक्षुषेचैत्राद्यंशेव्यभिचारात्किंतुलौकिकतत्तद्विषयताविशेषःअवच्छेदकधर्मविधयेवाऽयंबेधकसंबंधविधयावि षादार्थसिद्धः

[अन्तिम पृष्ठ]

श्रीमद् यशोविजय जैन संस्कृत पाठशाला श्री हया विमळजी
श्री शिष्य पंन्यासजी सौभाग्य
विमळजी ज्ञानभंडारनो ज्ञान भंडार.
ह. ना. शिष्यो पं. विमळ गच्छना
[illegible]

भाषारहस्य प्रकरण. महोपाध्याय श्रीयशोविजय विरचित [आर्दिपृष्ठ]

स्वहस्तोऽयं न्यायविशारदपादानाम्।

॥ऐंद्र॥ ऐंद्रदृनतंत्रणीज्ञानंसत्यगिरंजिने नत्वानाषारहस्यंस्वं विदृलोमियथामति१ इह खलु निःश्रेयसार्थिनां नाषाविशुद्धिरवश्यंपमादेयावाक्समितिगुप्तीस्तदधीनत्वात्तयोश्चचारित्रांगत्वात्तच्चपरमनिःश्रेयसहेतुत्वादिति नचवचनविन्नक्यकऊशलस्यमौनमेवादेयवाग्गुप्तिसिद्धेर्गुणः सर्वथानोनेभवद्दारोद्भेदादनिष्णातस्यगुप्त्यनधिकारित्वाद्वतउक्तं वयणविनत्तिअकुसलोवउगयंबऊविहंअयाएंतो जइविनासइकिंचीनचेववयगुत्तयंपतोत्तिप्रतुतावाएण्ण स्पवाएण्णवानिमानां तदिदमाहोक्तगाथापातनिकायांवृत्तिकारः आहजइनासमाणसमदोसोनामोणंकायव्व आयरिडेनेणइमोणमविअणुवाएणकूएमाणसमदोसोनवइत्तिविशुध्याउसुचिरंनाषमाणस्यापिधर्मदानाः दिनागुणएवतदिहमुक्तं वयणविनत्तिकुसलोवउगयंबऊविहंवियाएंतोदिवसंपिनासमाणोतहाक्तियगुप्तयं पत्तोत्तितोनाषाविशुध्यधर्मरहस्यपदंकितत्तमाचिकीर्षितोत्तरशतयुंघोतयंतत्रमारहस्साद्यारहस्यादिस जातीयंप्रकरणमिदमारभतेतत्रेयमादिगाथा पलभियपासजिणिंदं नासरहस्संसमासउंबुद्धं जेनाकृपा सुविहिआ वरएविसोहिंउवलहंतिरअहंनाषारहस्यंसमासतः श्रोतृसंबोधनावदन्पइत्यन्वयः इमंचप्रतिज्ञासा तत्तदर्थिनांशिष्याणामवधानफलिकांकिंत्वा प्रथमंकंपार्श्वजिनेंद्रंजगन्निरागादिशत्रुनिर्जिनात्मा मान्यकेवलिनस्तीर्थंकरत्वप्राप्तात्माजिनेंद्रःपार्श्वस्तंवासोजिनेंद्रश्चपार्श्वजिनेंद्रस्तं अनेनचसमुचितेष्टदेवतान मस्कारूपंमंगलंचकृतंतेनचशिष्टाचारःपरिपालितोनवतिश्चशिष्टाचारपूरिपालनंनस्वतःप्रयोजनंसुरवदुः खात्तावयोरन्यतरत्वोक्तौ वाग्रहजनकतयातत्फलत्वेउक्तंतदिअथवंविघ्नोविनाश्यफलंजनयेद्विनाश्यमानो द्यःसतित्रतिश्चबंधकेहेतुसत्स्वादपिफलोत्पत्तेर्नोत्तश्चावश्यकत्वादिघ्नध्वंसस्यैवमंगलफलत्वेऽप्रेक्षावत्कल्पनावै

[अन्तिमपृष्ठ]

नयरहस्यप्रकरण. महोपाध्यायश्रीयशोविजयविरचित [आदिपृष्ठ]

स्वहस्तोऽयं न्यायाचार्यपात्रांनाम

॥ॐ॥ अर्हम्॥ ॥ॐ नमः॥ ऐंद्रश्रेणिनतेवत्वा। वीरंतत्वार्थदेशिनं। परोपकृतयेब्रूमो। रहस्यंनयगोचरं॥१॥ प्र
कृतवस्त्वंशग्राहीतदितरांशाप्रतिक्षेपीअध्यवसायविशेषोनयः। दुर्नयस्याप्यधिकृतांशप्रतिक्षेपित्वान्न त्रा
तिव्याप्तिवारणायप्रकृतवस्त्वंशग्राहीति। एवं चतत्प्रदेशतर्किग्रंथप्रतिपंथिधर्मविघातेनादोषः। प्रकृतवस्त्वंशग्रा
हित्वेऽपिदुर्नयत्वेतिव्याप्तिमत्तेवेतितदितरांशाप्रतिक्षेपीति। सप्तभंगात्मकशास्त्रप्रमाणत्वेदीर्घसंतताध्यवसायैकदेशो
तिव्याप्तिवारणायाध्यवसायपदं। मूलादियाहिलिरस्याद्यंशप्रतिक्षेपित्वेपनयादित्वत्प्रकृतप्रमाणेतिव्याप्तिवारणायविशेष
पदं। नयाः ज्ञापकाः साधकानिर्वर्तकानिर्नायकाउपलंभकाव्यंजकाइत्यनर्थांतरमितिनाभं। अत्रज्ञापकत्वंप्रमाणप्र
तिपन्नप्रतियोगिप्रतियोगिकज्ञानानानाधर्मिकतद्धर्मप्रकारकत्वं। साधकत्वंतद्घाविधर्मप्रतिपन्नजनकत्वं
। निर्वर्तकत्वमनिवर्तमान। नेश्चितस्वान्निर्नायकत्वं। निर्नायकत्वंमृगयाहिकयावस्त्वंशज्ञापकत्वं। उपलंभकत्वंत
तिविशिष्टक्षयोपशमापेक्षसूक्ष्मार्थावगाहित्वं। व्यंजकत्वंचज्ञाप्येनसहविषयभावव्यापकत्वं। एवंचपदार्थप्रति
पादयन्नपिनाभ्यकारस्तत्वतोलक्षणमेवसूत्रितवान्। यद्येवंनयानामध्यवसायरूपता। कथंताहिउवएसोसो एउ।
णासहि। सत्यं। नयजन्योपदेशेनयपदोपचारात्। तथाप्येतेतंत्रांतरीयाः स्वतंत्रावाचोदकपक्षग्राहिणोमतिज्ञानवि
शेषाइति। अत्रापिनाभ्यकारस्तत्वतोलक्षणमेवसूत्रितवान्। यद्येवंनयानामध्यवसायरूपता। कथंताहिउवएसोसो एउ।
णासहि। सत्यं। नयजन्योपदेशेनयपदोपचारात्। तथाप्येतेतंत्रांतरीयाः स्वतंत्रावाचोदकपक्षग्राहिणोमतिज्ञानवि
शेषाइति। अत्रापिनाभ्यकारस्तत्वतोलक्षणमेवसूत्रितवान्। यद्येवंनयानामध्यवसायरूपता। कथंताहिउवएसोसो एउ।
णासहि। सत्यं। नयजन्योपदेशेनयपदोपचारात्। तथाप्येतेतंत्रांतरीयाः स्वतंत्रावाचोदकपक्षग्राहिणोमतिज्ञानवि

नयरह
स्यप्रक
रण

तेयेकेपितेसोत्तमः।संदारकुसुमपद्मवपुकरसाः किंनोलहंहेविलो।येचास्वादविदस्तदेकरसिकाःश्लाघ्याःसएवद्विजो।२।स्तवा
त्रकरणमेतत्। स्तवचनस्तल्पादर्जितंसुस्तुतं। रागद्वेषविरहतःस्तुतोऽकुत्सोएवश्रेयान्हि।३। इतिश्रीनयरहस्यप्रकरणं
संपूर्णं॥ कलंबमहोपाध्यायश्रीकल्याणविजयगणिशिष्यमुख्यपंडितश्रीलाभविजयगणिशिष्यपंडितश्रीजीतविजयगणि
सत्कोर्जितलेखकपंडितश्रीनयविजयगणिवरएतेषांविनयेनपंडितयशोविजयेन॥ ग्रं॰६००॥

श्री॰ह॰ शास्त्रसंग्रह श्री हया विभाग
गादी॰ शिष्य पंन्यासजी सौभाग्य
विमलजी ज्ञानी॰ ज्ञान भंडार
डे॰ कापडीनी पोळ. विभाग गच्छना
उपाश्रय। अमदावाद.

[अन्तिमपृष्ठ]

तिङन्वयोक्ति.- महोपाध्याय श्रीयशोविजय विरचित.

[आदिपृष्ठ]

स्वहस्तोऽयं न्यायविशारद न्यायाचार्य उपाध्याय श्रीयशोविजय भगवत्पादानाम्।

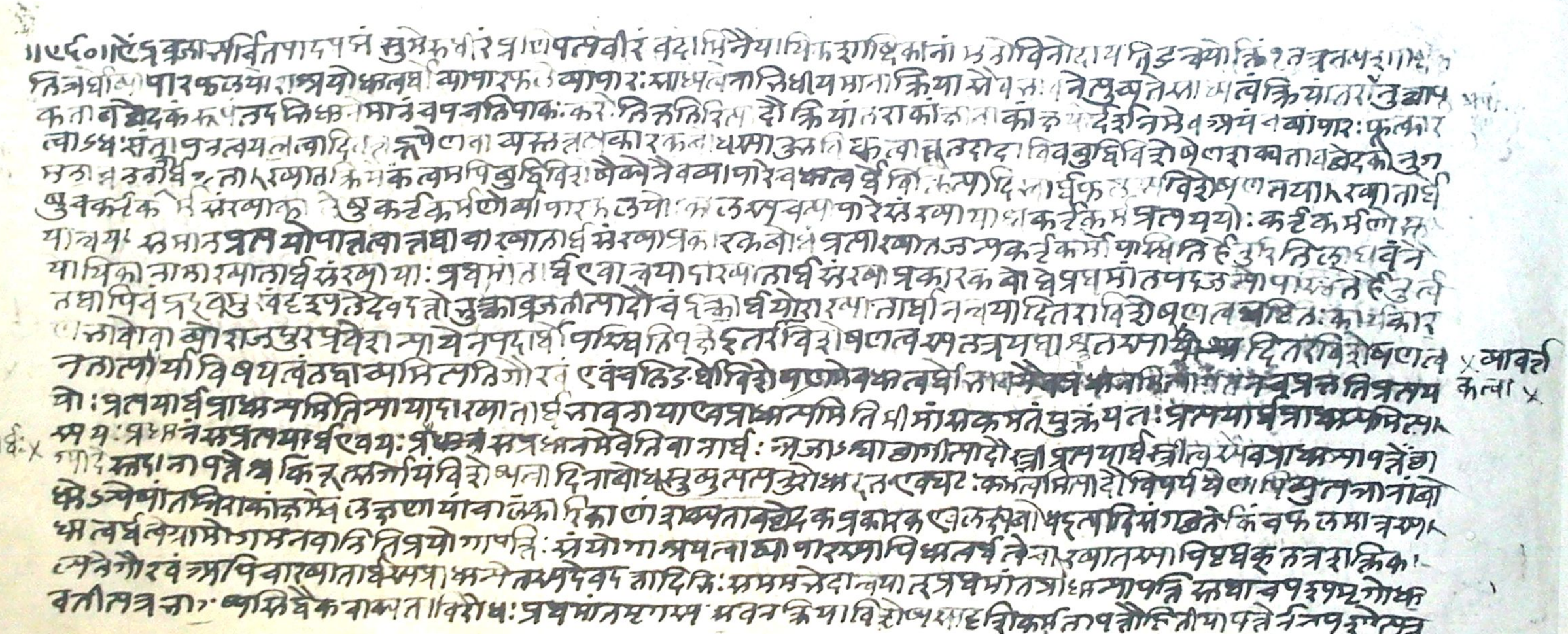

तिङन्वयोक्ति.- महोपाध्याय श्रीयशोविजय विरचित.

[अन्तपृष्ठ]

तिङन्वयोक्ति - महोपाध्याय श्रीयशोविजय विरचित. [अपरपृष्ठ]

स्वहस्तोऽयं न्यायविशारद न्यायाचार्य उपाध्याय श्रीयशोविजय भगवत्पादानाम्।

'गुरुतत्त्वविनिश्चय'-स्वोपज्ञटीकासह. महोपाध्याय श्रीयशोविजयविरचित

लेखकेन अपूर्णमुक्तः स्वयंपूर्णीकृतो अन्त्यभागः।

यावत्तेविलेतो पलब्धेसति सर्वाणिस्वर्गापवर्गसुखा।ऽतिकरतलगतानि। अतस्तत्रस्वर्गातबंधविश्रांतसुखसिंधुमग्न
स्वयोगिनोनियमतःस्वर्गापवर्गलक्ष्मीलीलावहतिजावः।२८। तच्चात्मस्वभावस्ययोगिनस्तात्त्विकसुखमेवकथयति। आ
यमहावेति।आत्मस्वभावेघातिपरपरिणामेचकर्तरिसतिपरपरिणामजकषायादिमानमडःखबीजोच्छेदाच्च
धिविशुद्धात्मयत्नसंभेदसुखंप्रकटंजवतीति।योवेत्तिजानाति।संतस्यलोकविंतामात्मपरिज्ञानविंतनेनेति
रतः।जेतरेषलोकसमदशः।सुखमलेनिर्जरःसाधुरितिल्ल।तन्नीरागसुखंकेवलमात्मा।८। कविष्यतीतते आह।सुहुविदुत्ति
सुष्ठुविदुःपिशाचछलग्रहणादिकरणेनातर्कमपियतेप्राप्नोतीतिक्रियातेनकर्मकर्तरिप्रतिनतुपरात्मसुखंजवति।यतश्च
उतश्चस्वभावस्यहानितःप्राक्नजवति।तस्मात्क्रियाफलंपरायत्तंनयाज्ञानम

त्रयमहावेपत्ते।परपरिणामोयमात्महानितेःपरात्मविगमेवसुखं।परंकथंपरमतत्तोमोहंल्ल्यात्सु
हुविजयलालाजालतयकोरिमनतेमेसंतोजरखेकुलवमसुखंतदसाहावनानाणेम्मा
।ॐनमःसुरुवीणाएकायद्यानाधुद्वेगाकिरियाअंजोमोकायद्यो।सुहनाएवाजहाति
केबकणाइरुदरुद्दरागद्दोसालकुवोछिंतिनतहतरुपरात्मिद्दे।एसाआणाजोणिंदाणंरा

संतसहितामतिजावः।२७।तत्किंज्ञानमात्रएवमंतोऽस्तमितांकयासाधिकारिजेदेनोक्तेपदेशमाह।तच्च
त्रितयमाबुद्धवारित्रेणागुर्वादृत्याज्ञानपूर्विकक्रियाकर्तव्या।संविग्नपाक्षिकेणसुनक्तानेकायघरात्मस्वभावः।कर्तृ
नोऽधिकारेविवेत्रातकुघ्येपिनदोक्तलिंगंसर्वमवदातं।२९।इतिमेहमहोपाध्यायश्रीकल्याणविजयगणिशि
ष्यसुरुवंपंक्तिश्रीतत्रविजयगणिशिष्यावतंसपंक्तिश्रीजीतविजयगणिसतीर्थसुरुवंपंक्तिश्रीनयविजयगणिवरै
रंतेवासिकेलपंक्तिश्रीपद्मविजयगणिसहोदरेणपंक्तिमश्रीविजयेनसंतानां।स्वोपज्ञतत्वविनिश्चयवृत्तेश्चतु
र्थोऽध्यायविवरणंसमाप्तं।ग्रंथाग्रं।ग्रंथः॥ यस्यामनसुरुवेत्रजीतविजयप्राज्ञाः।धर्मत्रायामाजजंतेसुनयमाना
दिविजयप्राज्ञाश्चविद्यावदाः।प्रेक्षांयस्यचमत्कृतेपद्मविजयेजातःसुधीःसोदरः।क्षेत्रत्यागविधारदेनरचितोग्रंथःश्रियेस्तादयं।१॥

'अस्पृशद्गतिवाद' महोपाध्यायश्रीयशोविजयविरचित. [आदिपृष्ठ]
स्वहस्तोऽयं न्यायविशारदपादानाम्

॥ऋ॥ अस्पृशद्गतिमतात्रोत्तेसिद्धतोनहिमतिःसुमेधसां।इत्यरंकृतमपंकपंकिना।चारमंकणमवा
तुपक्रमः॥१॥इहकेचिदतिस्वल्पतयांतरालप्रदेशास्पर्शनंविनाऊर्ध्वमुपरिस्थाग्रप्रदेशास्पर्शनमंगीकृत्व
तिनंत्वम्पमाणाः सिद्धिगमनसमयेस्पृशंतीत्येवगतिमत्तिमन्तेमतंकोक्तांचसिद्धतोगतैरस्पृशन्नामुत्त
रपार्श्वप्रदेशास्पर्शनेनसमर्थयंतितेषांकामप्यनुपपत्तिंविदधीमाकलयामोयतएवमुपपत्तिनोपपन्नप्रदे
शास्पर्शनस्याक्षत्तनाधस्तनप्रदेशास्पर्शकत्वनियमोपगमेसमयबाधकुत्सापत्तासमयांतरास्पर्शनो
क्तिर्व्याघातःननियमस्वीकारेविकल्पलाघवेवासिद्धांतालिकप्रदेशास्पर्शनेनेवसिद्धिरितिकेचिन्मतं
पपन्नावस्मदभिमतास्कंधगमश्रेणयः नविकल्पेऽपिसमयेऽसिद्धांतरालिकप्रदेशास्पर्शनंकुर्वन्
णवरुपपत्स्यतइतिशंकनीयंतथासतितदानीतावतोर्ध्वमेवकरणमश्रेणगतं यावत्स्वावगाह
नयाजीवोवगाढस्तावत्यएवोर्ध्वगच्छतीत्यकस्मिकीव्याघातप्रसंगात्इहमवहिऋुर्मेढीएकिवनोऋुम
समाणगईएगसमएणंश्रविग्गहेणंउड्ढंगंतासागारोवउत्तेसिज्झइत्तिप्रज्ञापनासूत्रस्वरसेनश्रविग्रहे
णसिद्धस्यावोविग्रहस्तेनैकेनसमयेनास्पृशन्समयांतरंदेशांतरास्पर्शनेनेत्यर्थः ऋजुश्रेणिं
चप्रतिपन्नएतऊर्ध्वंनवतियावत्स्वाकाशप्रदेशावगाढस्तावतएवप्रदेशान्हिऋुश्रेण्या
वगाढमानोविवक्षितांश्चसमयादसत्समयांतरमस्पृशन्गत्वातथाचोक्तप्रज्ञापनावृत्तौ।ऋजुश्रेणिए
जीवोवगाढोतावतिश्रोएउगाढेणएऋुगंगच्छइनवंकंतिश्रचसमयंनऋुसतिनाकाको

'अस्पृशद्गतिवाद' महोपाध्यायश्रीयशोविजयविरचित.
स्वहस्तोऽयं न्यायविशारदपादानाम्

ग्राम ४२

रोप्पादरिउमेहिवफिवन्तोसमयपएसंतरंश्रफुसमाणो एगसमसेणमिसइश्रहसागारोवउत्तो
सोइत्यादिवृत्तिवचनममूर्तमपिनिरंशमसमुत्पन्नस्वस्वविषयपरमसूक्ष्मरूपमः नावतामेवत्र
देशानामूर्ध्वमुद्गादनयांतरालिकप्रदेशास्पर्शनस्पष्टमुपपन्नः नचसिद्धिक्षेत्रावच्छिन्नस्येश्वा
स्पर्शनानास्पृशत्वाव्याघातः श्रांतरालिकप्रदेशास्पर्शनिवास्पृशत्वाविवक्षणात् नदिदमुक्तं
वा दिवेलालेनश्रीमतशांतिसूरिणा श्रफुसमाणागइत्ति श्रस्पृशद्गतिरितिनायमर्थः यथा
सर्वानाकाशान्नस्पृशतीति श्रपितुयावत्सुजावोवगाढस्तावत्एवस्पृशतिनचुतस्तोनिस्मिन्
नेकमपिप्रदेशमितिश्रत्रहिस्तावगाहातिरिक्तप्रदेशास्पर्शनेनेवास्पृशत्वमुपपादितइष्टमेववा
वश्यकचूर्णौ उजुयंहिफुसतिएजावोश्रवगाढोतावतिश्राएश्रवगाढएणाएउहंउजुगंगच्छइ
णवंकं श्रफुसमाणगतावितोश्रंसमयंणफुसतिश्रहवाजेसुश्रवगाढेजेश्रफुसतिउहमवि
गच्छमाणोतहिएचेव आगासपएसेफुसमाणोगच्छतीत्यत्रविवक्षाभेदाश्रारब्धानंगत्वोप
पत्तिः यद्वाऋजुमसिद्धिक्षेत्रप्रदेशांतरोत्पत्तिनाप्रदेशास्पर्शनास्पर्शनविवक्षणात् श्रत्रचप्रदेशापे
क्षयाऽस्पृशत्वाप्राचिपदेउपपद्यतेनोक्तोत्तरपदेचसमधिगतेतिविशेषः नचिवंलोण
मुखत्वासांव्यारब्धानोपपत्तिरितिछत्तचूरी नामाइतिश्रंदत्तहिश्रस्मत्तावोश्रपक्कवणयस्सजा
वंकिश्रमहणजा मेमाइच्छंतियत्तनिहरकेजेइत्यादिविशेषावरूपकाएवंरातरा एवंश्रमान
मेदस्पष्टपूर्वत्वात् इंतिवं श्रस्पृशद्गतिरितिकोर्थः स्वावगाहातिरिक्तनतः प्रदेशानस्पृशत्

१

'निशाभुक्तिप्रकरण' महोपाध्याय श्रीयशोविजयविरचित [आदिपृष्ठ]
स्वहस्तोऽयं न्यायाचार्यपादानाम्।

एवं॥ रेंद्रम्प्रेणिनतंनत्वा॥आनीरतत्वार्घदिशिनं॥स्वरूपेलैवइष्टत्वंनिशाभक्तेविकाव्यातं॥अथस्वरूपेलैवइष्टत्व
मित्यस्यकोर्घःउच्यते।यथाहिसाधुषावादिकंआगमनिषिद्धत्वात्स्वरूपेलैवदोषःन
तुतत्प्रदोषत्वेनियमतोदोषान्तरानुषंगित्वेश्रेयोजनकंनवानिशाभोजनमपिआगम
निषिद्धत्वात्स्वरूपेलैवदोषोनतुतत्प्रदोषत्वेदोषांतरानुषंगः॥योजनकशास्त्रएतन्नयुक्त
व्यातरात्रौयावच्चित्रकरेकंथुपनकेपरलिकादिवृश्चिकजीवोत्पत्तिरितितद्विषानुषंगाद्वावज्जीवंनिशायांवि
नावरात्रकृतमितिदर्शनष्टव्यं॥आगंतुकतद्भक्षणवत्तिरेकेणरात्रिभोजनेदोषमात्रेणजीवोत्पत्तेस्तस्या
:सुधर्मस्वामिनमारभ्यापाकृतत्वात्तस्यचिदपेक्षयाकिंचित्कल्पनिशावर्त्तापिजी
वोत्पत्तौवस्त्वादेरविशेषाद्वयर्थएवप्रयासः॥नचनियतस्वरूपेकृतेवजीवाउत्पद्यंतेतिहेतुरि
कामात्रमेतत्किंचरात्रौतनुकृत्वानुकूलजीवानांउदयेसतिनखलुद्यशुद्धिर्भोजनेनचहिंसादोषमू
लमुद्भाव्यतेतत्रापिप्रतिषिद्ध्यैवविशेषावरीकृत्यानाभोगवतीयत्नपुरस्कृतंतत्त्वार्घहृत्तावि
तिकिमत्याग्रहापरिकल्पनयाश्रीदिवाद्यपरिणामाद्विरितकल्पयोगशास्त्रहृत्यादिग्रंथानां
संत्रदायमनुधंतात्पर्यमतानभिज्ञतोदेवानांप्रियस्यतत्त्वार्थहृत्तिः कःपुनर्दोषोरात्रिभोजनस्य
तिचेत्एवंसत्यातुरुमादिदोषरहितस्यवासरपरिणतस्यस्ववहारेलोकेनक्तंनकिंत्व
दोषइतिएतदयुक्तंकालातिक्रान्तस्यपानादिविधत्वात्तथाचतत्रैवतत्त्वार्थवृत्तौ
समनंतरमेवचक्षुरुन्मीलनेपिंसाहिंसनेचैवंविधविशेषाद्रात्रिभोजनंनकालतदायकंगम

नक्षे ७

स्याद्वाद रहस्य [श्री. हेमचंद्राचार्यकृत 'वीतराग स्तोत्र' अष्टमप्रकाशवृत्ति] [आदिपृष्ठ]

महोपाध्याय श्रीयशोविजय विरचित, स्वहस्ताक्षर.

स्याद्वादरहस्य
ग्रंथः

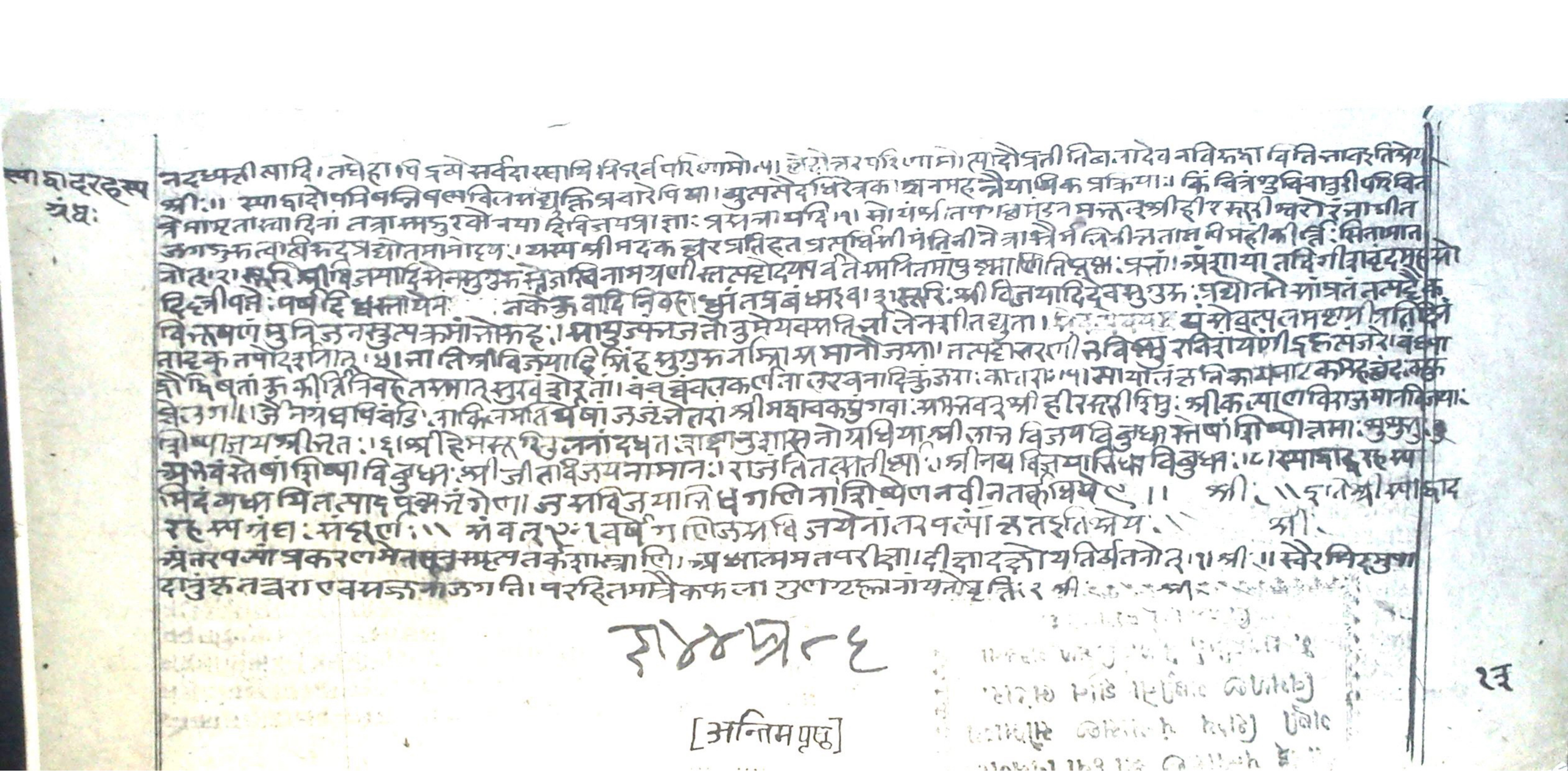

[अन्तिम पृष्ठ]

॥ॐ॥ सकलवाचकचूडामणिन्यायालंकारहारमहोपाध्यायश्रीकल्याणविजयगणिशिष्यमुख्यपंडित
श्रीलाभविजयगणिशिष्यमुख्यपंडितश्रीजीतविजयगणिपंडितश्रीनयविजयगणिगुरुभ्योनमः॥
ऐंकारस्फारमंत्रस्मरणकरणतोयाःस्फुरंतिस्ववाचः॥स्वच्छाएतास्त्रैकीर्भुःसकलसुरवकरंका
र्दिवंप्रणम्य। वाचाटानांपरेषांप्रलपितरचनोन्मूलनेबद्धकक्षो। वाचांश्रीहेमसूरेर्विवृतिम
तिरसोह्यासनाजांतनाति॥१॥इदहि निखिलकुवादिकुतर्कसंतमसच्छेदजगतःसुहृन्नयलोक
मुन्मिमीलयिषुः श्रीहेमसूरयोयथावस्थितार्थावबुद्धयापनद्वारानगवंतंस्तोतुमुपक्रमंते॥अवश्य
मिति॥अत्रसच्चेमकोस्तिनित्यंनवेतिनविप्रतिपत्तिः॥एकांतनित्यत्वकोटयात्रसिद्धेः॥किंतुनित्यत्व
मनित्यत्वंतिनवाऽनित्यत्वंनित्यत्वंतिनवेत्यादिरूपा॥नचैवमपिनक्कावाक्यत्वरूपंनित्यत्वंपरम
तेऽत्रसिद्धं॥नित्यत्वावसारविषयत्वेनैवतत्स्यात्पन्नासात्॥सत्त्वस्यपदार्थत्वेनोत्पादव्ययध्रौव्यात्मकस्येतिन्यायेनोत्पादव्ययध्रौव्यात्मकमेतावष्टंतेनशोभनंतत्परमतेधर्मितावच्छेदकानित्यत्वस्यैकांत
नित्यत्वेऽनित्यत्वासंभिन्ननित्यत्वेसतिनाशोघटादिपर्यायाणांकंठताकारादिकृतानांसर्वथानाशः स्यात्॥अनित्य
स्यनित्यत्वाऽरोधात्॥घटादीनामनित्यत्वेचबऊवादिनामविवादात्॥परमाएतावन्मात्राकाशादीनांचसार्वधानि
त्यत्वंस्यात्॥तथाचघटादिवस्तुन्यप्यनुसर्वथाऽनित्यत्वमितिहिपरमतनिगर्वः॥एतच्चत्रत्यंकविरुद्धंनहि
कंसुग्रीवत्वादिनैवमुभयेनापिघटानष्टइतिकश्चित्रंयेनतत्सर्वमप्यमेवमस्तिकंसुग्रीवत्वादि

'वैराग्यरति' महोपाध्याय श्रीयशोविजयविरचित.

[आदिपृष्ठ]

आ २

स्वहस्तोऽयं महोपाध्यायपादानाम्।

'आर्षभीय चरित्र' महाकाव्य पद्य. महोपाध्याय श्रीयशोविजय विरचित. स्वहस्ताक्षर (?) [आदिपृष्ठ] १२/१

अ

॥ऐं नमः श्रीजिनायनमः॥ स्वस्तिश्रेयःकमलालयोयस्याः स्तोषविश्लेषनासनोचितः नमः
प्रभावीश्वरुषोन्नमंश्चचि र्महेश्वरोऽसमानिनंदनः॥१॥ सएवदेवः किलनिन्नगामणि र्वि
विच्यलोकैस्मस्तपाप्यतेऽखिलैः दृषत्कुटघटकुत्सफलाप्तिणस्वनः सहायतामंचतिवायना
निदा॥२॥ तदागमाक्षसुपश्रीवाडीवनं परेपिगर्जतिघनाघनाइव तदीयदृष्टेरपिचूनिनेदृ
तो। विचित्रशास्मोदयसंपदेक्ष्यतेऽ३॥जगत्यशो यस्तवपङ्कजङ्गता निरामकक्ष्मीविधु
श्चवर्तते। नरावरिश्लोतहरं विनाशिनं वेक्षतेन्यम्महो महोदयं।४॥ मरुत्प्रि योरुक्रम
रुत्सवोपिम क्षमाधनोविघ्नविनोद रिष्टदः॥ घनाघनाश्रोपिजतांहायोजिनो नचिंत
नीयचरित्रमात्मनां।५॥ अधःसुधाङ्कंमगणांसुरापगां यदूहमन्वेतिचतिर्यगंबुधीन्न।
विदग्धनावोहितमप्पदोयस्याः सदृक्षमन्यच्छ्रुतमांतनोतितत्॥६॥ नजात्रकोपक्रुटि
लीकृतेभ्रुवौ शरासनेनैवशिरोन्यधीयत॥ स्वत्राक्षिमोघीकृतनेत्रोः स्मराधनः घ्र
तापएवाप्यतातदिग्गजंश्र॥७॥ गृहेष्वनास्वानिवकांतिमंपदा। सदाशयोयुग्मिषुसंवि
तोऽधिकः प्रजा॥८॥ तेताधकृतसंशयो बभूववस्मानुसरते मच्चादिमः॥८॥ सदाशुपवेत्ति
जिताघनाशरो विजानपूर्णप्रिमरावतीप्रियंजनेर्विनीतेः कृतसूनृताक्षयां। शरीविनीता

षड्दर्शनसमुच्चयलिखितप्रत्यन्ते स्वहस्ताक्षरेणलिखितं-
'आलोकहेतुतावादप्रकरणस्य मंगलाचरणमात्रम्।

जैमनीयमतस्यापिसंक्षेपोयंनिवेदितः एवमास्तिकवादानांकृतंसंक्षेपकीर्त्तनं॥७७॥नैयायकमतादन्येनेदंवैशेषिकैः
मरु॥नमन्येतेमतेतेषां पंचैवास्तिकवादिनः॥७९॥षट्दर्शनसमुच्चयावचूर्त्तिः॥तुशब्दोवितर्कार्थः॥तत्रतेकिल लोकायितमतज्ञेयालक्ष्यते
तेनतन्मतमाह॥७०॥लोकायितावदेवंनास्तिजीवोननिर्वृतिः॥धर्माधर्मौनविद्येतेनकश्चित्पुण्यपापयोः॥७१॥तथाचत
न्मतं॥एतावानेवलोकोयंयावानिंद्रियगोचरः॥भद्रेक्रयंपश्यसदेशंतिबकृताः॥७२॥पिबखादकचिन्ता
लोचनेयदतीतंवरगात्रितन्नते॥नहिभीरुगतंनवर्त्तियमुदयमात्रमिदंकलेवरं॥७३॥दृष्टोजलंतथातेजोवा
युर्भूतेचउदीर्यते॥आधारोभूमिरेतेषां मानंत्रलजमेवहि॥७४॥दृष्टाद्भिर्भूतसंहत्यातथादेहकरीएतेः॥मदशक्तिः
सुरांगेभ्योयद्वन्नदृष्टिदासनः॥७५॥तस्माद्दृष्टपरित्यागाद्यदृष्टेपवर्त्तनं लोकस्यतद्विमूढत्वंचावकाशंनिषेधति
॥७६॥साध्यहेत्वभिनिवृत्तिर्न्यायात्प्रतिज्ञायतेजनैः॥नित्यधर्म्मात्मतेतेषां धर्मः कामात्परोनहि॥७७॥लोकायितमतेप्य
वांसंक्षेपोयंनिवेदितः॥अभिधेयतात्पर्यार्थः पर्यालोच्यः सुबुद्धिभिः॥७८॥इतिषड्दर्शनसूत्रम्॥ श्री श्रीः

→ ॥ॐकारस्मरणंकर्त्तुर्नत्वेषन्यायविशारदः आलोकहेतुतावादं विशदीकुरुतेतराम् २ इहतावच्चेक्षुरादिसंयोगे

श्रीमधश्रौविजयपत्र-

ॐनमः(

॥१॥ स्वस्ति श्रियां नाभेयकुमतीनां वेधुः भसु
दत्तो सविशो जिनेंद्रः। श्रीअश्वसेननृपतिपात
वंशः स्वर्गावतरणतिकः श्रियवः॥१॥ स्वस्ति
श्रियं यद्वदनप्रभेलाजा मुद्राभकामकुमसाम
योपिः। तर्मुखमारासनवांबुवाहः॥ सुत्रात्म
जेभः पशुपार्श्व देवः॥२॥ स्वस्तिश्रियामाश्र
यसाश्रयामः स्वनाभसंज्ञो घृतलक्षकष्टे
सुस्पष्टनिष्टंकितविष्टपांतर्विवार्तिलक्षं
जितसाश्वसेनिः। स्वस्तिश्रियांगेहकुशारदहे
॥ सकलहेऽसिरखंडिनेहः। अपोऽस्तिलक्षेह
सहेयलीवं। पार्श्वसूहेशंकः॥ सोश्वसेहं॥
स्वस्तिश्रियेसत्रसुपार्श्वतीर्थः। तत्पसर्पद्युतिरित्र
साघः॥ यत्नोसमं स्मरणत्रलाकः। त्रयोतिश्र
योविजयंलभंते॥ पात्रंसीदउपत्रसमा
हितार्थः। पार्श्वः सतांधस्तसमस्तपापः। तिरंध्र
धारा धरनीरधारा विधेतवंध्याचलचारु
कांतिः॥ ६॥ तनस्तिवक्षस्तनमः प्रतापः कास
त्रवत्कांतितदानदक्षः। प्रभुत्रगांनोयतिधान
मुद्रः। सभुत्रवत्सार्चजिनोवताद्यः॥७॥ विधेव
मुद्राजनियस्यचित्रा। मुद्रेदकांतिः परमापवित्रा
॥ दिरमापिनीकांतिरिवोत्रकीर्तिः। पार्श्वेजिगत्
सोवतुत्पमूर्तिः॥ ८॥ सेवांसुरवस्यासुधियां
विधातुं। तमागतंहंसयुवद्यमंत्र। कोयस्या
तसद्मापरयुग्मपुच्छैः पार्श्वः सवःउत्पत्तिभिः
उतात्र। स्तवीमितंपार्श्वजिनंयदीयापद
यजायत्रवरत्नदीवैः। स्वाभुजस्माऊपि
नावकाशं। तमःसमूलोतलतेकदापि॥ १०
पिपर्त्तिस्फूर्त्तिमस्मूर्त्तिः कामंवामासुतःसतां
त्रयसुः स्वर्भुमाहरे। यद्भदास्तत्वत्रिजिताः॥११॥
वीरावीराजमानंतं श्रयध्वं पार्श्वमीश्वरं। क
रतेयत्सेवतापस्यनूनंतीराजनंरविः॥१२॥
पार्श्वजियतियत्कीर्त्तिः। कश्चिच्छभिवचंद्र
माः। अतएवपतंगस्यापततोयातिलक्ष
तां॥ १३॥ पार्श्वजियतिर्जातीर्थंदृष्टीतेयेन
वारिधेः। ततोः शिष्टानिरत्नानि। नीता
नीकिनभोदधा॥ १४॥ श्रियेपार्श्वः सवो
यस्य। क्रमान्तत्रयुणोधिकः। उदमाजा
दतः शोजस्तत्रोलायतमाश्रितः॥ १५॥ सत्यः
मदोवरेभाकं। पार्श्वोनीलोत्पलायतां। यद्वैर्य
सरमतोमेरु। क्षाद्वैर्दूर्घनमादधे॥ १६॥ संचित
नंदनेपार्श्वः। कल्पद्रुरिवतंदत्तः। तंसतंजग
द्धांतं। यदीयैः सप्तभिः फलैः॥ १७॥ वंदाकरुर
कोटीरः। रत्नांशुस्नपितक्रमः। नेदीयसी
जगद्देवी। कुर्यात्पार्श्वः शिवाश्रियं॥ १८॥ यः
करोत्येवपापानां। कलावपिबलात्ययं। सत्ता
नंदायतंश्रीमः। पार्श्वं वंदामहेवयं॥ १९॥ तस्मी
दृग्दोदारपवित्रचित्र। चरित्रसंत्राप्तितसद्गु
णर्द्धिः। अवर्णलं स्वर्गसुखापदर्थ निस्तर्क

श्रीमधश्रौविजयपत्र-चालु

संभर्त्यसासर्वसायं॥ २०॥ सुरुचिंतामलिकास
कंनस्वर्द्रुवर्गादधिकंवृक्षावासंतुधर्मस
द्वाछेसाधयिस्तूर्णं। सदाविदानंदमयस्वभावं
॥ २१॥ जगद्गुरुगाप्यायकःकांतिकांतेः संसेवि
तोपांतसमर्त्यवृंदैः॥ श्रीअश्वसेनान्वयपद्म
हंसः। श्रीपार्श्वनाथंप्रणिपत्यमूर्द्ध्ना २२ देव
वर्णनं॥ अथनगरवर्णनेः चिरकाल
सुरूपंते। परिहिंकितलक्षणः उच्चैर्घोषा
दितोलोघ्नि र्दपेतेघर्घस्वरः॥ १॥ भ्रमंत्यज
स्रंकुर्वैवा। रत्नास्तेभ्यश्रेरसौततः। ताक्रीडीया
वनेयत्र। विततोमिकरः किशोरंदृष्ट्वाच्छु
स्नियत्राघ्रि। घटस्तनिजटस्नानाः॥ २॥ कमान
दयत्यस्मा। घटोऽकवपरानवं। इत्यार्योहरिषु
रत्नाघ्रि दधतेवाधरेसुधा। यकृतस्वपदंघ्रि
धुः। किमित्यावेद्यतिष्ठति॥ ४॥ अघ्रिसंगत
यात्रुत्र लालास्फटिकवेश्मनां। सदैवतद्धते
यत्र। गंगासागरसंगमः॥ ५॥ एकत्र अप्येकामं
शुधीवपः। स्यादश्चेकतरंगतातारहारेंदु
कुंदरुचेः। पद्मास्यवचनातिगाधनाभेनृपह
तासाद्यस्पर्शसुखंनिर्वितमत्र॥ ६॥ यस्मोकि
रांशुरागः। ददौऽहितरंनिजोश्वः। यत्रकांति
गरायांसः। प्रासादाः पर्वताइव। शृंगाग्रसंचर
न्मेघाः। घाघटितविस्मयाः॥ ८॥ चैत्यस्फटिक
सिलीतलं। शुभैः त्रस्तकरैः करैः। वर्द्धमानेन
तेयत्रातोद्यंश्रेकैवरार्जमाल्यादृष्ट्वास्वर्णघ
टान्यत्र। वित्तश्चूलावलंबिनः॥ ९॥ संतेस्व
स्त्रियोमुग्धाः। शातमर्सेनलक्षतां॥ १०॥ यत्र
प्रासादोद्वदेशेषु। प्रजात्रस्वस्त्रियाधियाः। आ
श्लिष्यंतिस्मरातुराः स्नेहाविद्रागलाः रागलक्षंलिका
॥ ११॥ संतियत्रस्त्रियः शीलानवलंबितले
खलाः॥ दृशंतेजातुनोदोषाः। नवलंबितो
खलः॥ १२॥ दधतेसुधियो लोका। नयत्रासार
साहसं। ऊर्वतेयुसदांवीतनयत्रासारसा
दसं॥ १३॥ यत्रसयोदिनस्यासी। त्रावेत्सकवि
राजितः। यद्यनेस्वर्जनोनासी। त्रावेत्सद
चिरा जितः॥ १४॥ तत्रत्रमत्कुरंगरागकदृशांने
त्रोक्षचलैः परितासोरांलोकलतेरणस्पृहयद्
खेचापरिनागरैः। शोभाशालिनिसर्गसादृत
तसद्मादृतविक्रीडिताःक्रीडासद्मकविंधवि
तगुणेश्रीपद्मबंदिरे॥ १५॥ ४ मत्ते
मेरंलक्ष्मीनपात्रोपमुपाश्रयं। सभुत्रमवधिंजे
तुमिवेष्टसंबिलत्रियत्॥ १६॥ संतस्तंतेस्वलेलैव
यत्रलोकाः कलिक्रियाः। कृमिघ्नातपिदंडस्वा। मि
त्रेकाकृविशारदाः॥ १७॥ स्पर्द्धतुबंधतोयत्रसख्य
युद्धविधित्सया। श्रीकंपीतपुरावासी। उत्तमाको
कराग्रहः॥ १८॥ तिलोकीलोकमत्यहरणायेव
निर्मिताधत्रचेत्रयोजाति कृतीतमी
मयी॥ १९॥ तस्मात्तिलकपुरुषा श्रेणी यंगोत्तम
ऊर्वाता। स्वांतंकुंदलोजिदलमयो मोचंकुचु
कंः॥ २०॥ नेहविमोरनयनो। जातेसंजातगाम्भीरः

श्रीसिद्धशोविजयगणि - पाठ

हा

यस्मात्स्तात्मारक्षा:पारेरा प्रथ:हर्षोपेक्षा
क्षोकांक्षतसाक्षिला:।१५।यत्सुदृशं नच्च
दस्तीते।रत्नोत्पत्तिमहो।कृतिपाधोधि
स्थाया।वृद्धि धर्मोत्तुबोधकवा।कारत्ना
नीवपयोराशे।दिवतस्ता?काइव।गणा
ना।यांसक्षायांतो।गुणायस्यनकस्यचित्
।१७।हृदयंस्तानगंभीरं।वपुर्लावण्यका
वृतं।गर्जितेनोर्जिताकाली।यस्यकिं
विक्षायोयना।दायुक्तंयुक्तमिदंयस्मिन्।
हानाद्यैतातंबिनि।रोतिक्षतिमनि
वार्योगाहंतेनिरिवितोगुलाः।१९।यस्य
ध्यानाउरूवेला।ध्येयनाविदुषांनतूत्साम
ज्ञानेयंकस्यपात्तिः।पातेजलेशतलमित्युरु
।लोपतिहतेब्रह्म।कुसाकर्तृत्वहेतुतः।ईश्वर
त्वंतवकेचिष्टं।यौगायैरोषिकैरिवा२१।यन्मु
नोविनयंस्तुते।पार्श्वसाक्षमलोनकः।स्वंतंत्रो
यत्तनियस्यसोत्यंतेनाभिनस्तो।२२।दृष्टं
यदृदर्शनराज।प्रसरत्कीर्तिसौरभः।यः
प्रतापत्रयाशांतो।सोलतेस्मारसौरभः।२३
सूदृशांवार्यसमूहवर्या।हर्म्यजचर्यांविहि
तानुवादिः।सदाऽवक्षर्याद्दिशुप्रसादिः।
श्रीरस्तुवादे.प्रणतिंत्रिसंध्यं।२४

[illegible] विजयोपाध्याय विबुधः प्रत्यक्षक पर्यायोवर्यः। जक
[illegible] विबुधः। राजविजय संदक
[illegible] विबुधः। राजविजय बुधयुगली
पदेविधेयस्य पदलोलुपः। साधीकर्ष
त्वतट्टघटुखः। शिरसापट्टलतंस्वं जः। क
तांजलीमेनीमे। तस्यतेनेतिनेत्रसर्वतु
।३। अत्र। जसकविजयोपाध्या विबुधः।
सेत्तविजय संज्ञका साधागणयः। तीस
विजयरत्नगणयो। हर्षविजयसंज्ञका
गणयः।४। हेमविजयाख्यगणयेयेक
विजयसंज्ञकाश्चगणयः। तेकेविजया
गणयोवृद्धविजयसंज्ञकागणयः।५।
वंद्यविजयाख्यगणयः। इत्येषदानुपनम
तिस्तोत्रेन। कृतइतिसंघोपेक्षितोसिदेवदे
वितेहृदिनिलयंदधत्कलितोसिद्धानमत्व
होतव्यंज्ञानपावकेद.तोज्ञानाहुतनयद्वयं
।प्रतिक्षातरिवलंजगद्ज्ञानं।७।ज्ञानक्रिया
मनुवर्त्मदेवदी.योत्सवायचनवउमदा
।श्रीहर्षचरणनक्या।।।विनोदयोत्सवे
तेरवः।।।हर्षोल्लासतः।तिकैःपद्यैः।स्तवप
रिणतोह्ययं।सत्यंकेवलंतत्रयद्ज्ञानो
त्सवस्तिरंगतः।।८।।

जम्बूस्वामी रास. महोपाध्याय श्रीयशोविजयविरचित. [आदिपृष्ठ]

स्वहस्तोऽयं श्रीन्यायविशारदपादानाम्।

रनी के वीपबई तो रनिवलिए जी बारबरम्मा स्वजाय नमो आचार्य के वाले को दीजिए कृपा वर्षी दातश्री
पुत्रमाणी नाली निऊपादेघाप इजी जे कू गणधर ति कुंअणस्सु स्व कर कीजति दृदिक्षिआपइंजी जिके
रामलक्ष्मि सोहरम नमो हुन्नचिआणी फक्षिवोहरजी रामरक्षिका मग की मोक्ष के हइगुण पदवी आशीर्वाद
इजीधद्य वीरनिवलिभीवोमठिवरमे प्रन्नवसामि पशिवापाजी। मक्रय पदपामो गुरु जे कू अष्टक
रसलक्ष कापीजी होइस्सा धिउपाधि उबाध रुआधि व्याधि सविजाइजी। गु एगा तो एक्कासुनिधर
का जेकोतिकुजोहि मिलाइजी ७। एक्कगुरु मानुणं। किंम वीसदर जे ऊ गर्भ कहलाजी गुरुगुण
गा तोस चिन्ति दि तहिरं निति निति नवउदिवाऊजी जे कू गुणनो एसासस कालोयुगतायुगनी हो के
जी लक्षणयह ते जिन पाठक हण सदृलहु सइमंसलसा लोजी ४० कम लवकर सुखसम्पदा विकसण
समस्त संघश्रीआणीजी सरणजिनशासन सासा गुणनिरुल कोम लवाणीजी। रक्षो रामएलक्ष
णासुंणश्री हरुलक्षहित कारिजी श्री विजयदेवसूरी संघपट्टधर विजयप्रभ सूरिराजिंजी
४ ए श्री कल्पो विजयकर वा चक हीरश्री सासि रहीराजी हासभीसश्री लब्ध विजयबुधसार
रपदिक्षलीराजी हासभीस श्रीजीत विजयगु ५ श्री नयविजयगुरु सासाजी वा चकजस विस्तरे
त्मकीरत इजे कू गुण एगा याजी ५० नंदलत्तसु निउकुष्ठ तिमेरक्षा करसतली ए कसोजी - केस
नेसरमोहि वहिरस वोभासु रासर चोवरसारोजी नाम एहनाम नमोदिआणी हितजाणी लावेत्रा
लीजी नित्यसासस्सु उस विजासदृआदरयोछिनवालीजी।५१।

परत १५

२७

का त्रीनलक्षम जिमनइजईतिमएगुणठाम ८८ तरतमताएहनादेषाई अतित्रकर्षत्रिवलेषाई दोषावरणत
णा पलिहालि इमनिःशेषपमपदनालि ८९ कुवरदेवरमानमद्यारीर जिहांलगैमनतनुद्यतिमगीरतेटलै
कुवरनामइकुरक नहिजपकारविशेषिसुरक ९० सर्वद्रातुक्षयसर्वजरोग अपगमसमवारिषसंयोग सर्वका
मनासूरतिसुरक अनंतगुण तेहषीसुरवसुरक ९१ घटैनरद्रीअनंतानंत अक्षतभवनईसिद्धमनंत परमित
जीवनयइभवदिक घाईनम्मजाहेकईमुक्ति ९२ घमाच्यनैचामैंजेसिद्ध अंश्रा निगोदअनंतनमिध तोजिनश्रा
सनमीजयहालि बिंदुगईजलधिमीकालि ९३ मापकनईनविभविनविसिद्धि बाधईबोहइक्रिया विवृद्धि पलित
वुसिनक्षातमअसंखकल्प तिहांतेअघलुघउल्क ९४ योगनिरोधकरी भगवंत होनत्रिजामअवगाहअहंत सि
द्धशिलाऊपरिजइवसै धर्मविनाअलोकईधसै ९५ तिहांएकनिहांसिद्धअनंत पयमाकारपरिशिलएकंत
रूपीनईशिलतांसोकसुंअरूपीनईनहीवांकसुं ९६ कालअनादिसिद्धअनादिसूक्ष्मपरतिहा होईविवाद अव
तिर्वालतणोक्रमयोग साश्वतभावअपर्युवसितयोग ९७ मोक्षतत्वरमनेसद्दै धर्मनिंश्चितेहउरहै मुक्तिइच्छाने
मोटाथोग अमृतक्रियानोरमकयोग ९८ अनिर्वालवादीगतः॥ नास्तिकमरिणा नाथेअरूपी बि सिद्धाणमपा ६२
म मोक्षसुं होअपरलहसुतदा। कहेउपायफरो नरमदा ९९ दर्शनज्ञानचरण शिवहेत कहोतोमोपहिलो
संकेत गुणविणगुणजोपहिलाजहा। तोगुणमांसुंजाउवसा १०० मनदेवाविणवादित्र सिद्ध नहोइमाण
दर्पणचरित्रसिद्ध श्लोकईकहिंसाधाकेइ बजकष्टिंबीजाविवलेइ २जेहनईजेहवा नवितमना तिमतेहनई

संभालइजो निजपद विषय विवेक करी नविज्ञात मतत्वनि हालइजो संमतिमांकहिउंते लिन लयोच
रणकरणनो मारोजी तेमाटिं एज्ञानज्ञाम्नायो एहज विनिंदूढ धारोजी २४ जिनज्ञानमनरत्नाकरमां
हिवो लघुकपर्दिकामानिजो उद्धरिउ एहज्ञानवयचारख ज्ञापरीक्षति ज्ञानुमानिजो पलिएहनिंवि.
तामलिखरिजो रतननज्ञानइंतालइजो श्रीनयविजयविबुधपयसेवक वाचकजयइम बोलइजो
१२५ इतिश्रीज्ञानपंचकचो पर्ईसंपूर्ण श्रीरस्तु ॥

[अन्तिमपृष्ठ]

— श्रज्ञानजल्पपट्टक —

श्रीमद्यशोविजयोपाध्याय-स्वहस्तलिखित.

[वि.सं. १७३८] [आदिभाग]

॥ ६०॥ संवत १७३८ वर्षे विरचितं गुरो महोपाध्या
यश्रीयशो विजयगणिनिः अज्ञानजल्पपट्टकोल्लि
ख्यते समस्तपरिणतसमवायियोग्यं॥
अपरे साधने गुरुगच्छवाद्यप्रमुखस्तिनिमुक्तपक्षेण
साचवदी पलिअ एअरतेनामात्रनेऽवलंबनई
न रहुंजे माहिं गुरुपारतंत्र्यंतेरुज्ञानादिरूपकहि
तंढहतउक्तं पंचाशके गुरुपारतंत्र्यतनाएं यद्गुणएक्ष
योगर्यंचन इत्थोउचरित्तीएी, मायत्त आईण निद्दिष्ठं ॥
गुरुनेउगुणसंयुक्तकालोचितमूलगुणाहितोऽघ
वासुत्तरगुणकृतेसाधकतार्घकरसमानेजो
एवो यतः गुरुगुणरहितेअहे दवबो मूलगुण
विउत्तोजो नउगुणमित्तनिज्जणोत्ति चक्कट्टिउदाहु
रणं। तिछयरसमोसूरी युद्धंजो जिणमयं पयोएइ
आणेचउसहकंतो सोकाउरिसोनसप्पुरिसो॥
जइणविसक्कंकाउं सम्मंजिणभासिअंअणुट्ठा
णं तोसम्मंनासिअंजहन्नणियंतोएसोगहिउ
तघाणं तार्घनिआविनाऽगीतार्घनेक्रियासमकु
रगलक्षितिप्रनगवितोमहोदयकल्लिहि यतउप
देशमालायां तेजयइअगीयत्थो जेवअगीयत्थनि
स्सिजयइवहावइगच्छआगमसमरिद्धउ॥
इ. गीतार्घनिजायत्तवीपाणनिगीअत्थत्त
चूर्णिपर्यंतसकलग्रंथनाविवरिकरइ। अमर्
मायोमृषावादीनहोइपक्षपातीनहोइ। त्रि.शो
त्तमपणइंअवचनप्रमुपेइ॥ ६ एद्रव्यगुरुगीता
र्घनीनश्राविनातेएकाकीमलिननसमानइवि
वरइजइपातइलोकमलनीदेशनादिहइअ
नगीतार्घनीदेशनाईनाव सकायमींडलिअमुख
नसाचवइइगीतार्घनिईतिपरिवासणोवंदु
णंआहारनिमंत्रणंअभुट्ठेयव्वंआसणप्प
इ तद्गीतार्घनाकीअन्यान्यातरप्रमुखनसा
चवइअगीतार्घविकामदानिरीआदिकनो
अर्थप्रकारइतमातांवइतमातत्वार्थादिक
मसशास्त्रवाचीअसोमलवइवांदणांदवरावि
तेरुपरमार्थईगीतार्घप्रत्यनीकजहइअल

— श्रज्ञानजल्पपट्टक —

श्रीमद्यशोविजयोपाध्याय. स्वहस्तलिखित.

[वि.सं. १७३८] [अन्तिम पृष्ठ]

सरतइनिश्चापणुंकहइतमनसिमकरइतजा
णावा जमाहिलिगाचार ज्ञानमात्रईज्ञानदृ
लिनेवषमात्रईक्रियावंतनदी तवकुमारसुसा
वाईमवदारादिकग्रहइकलाठ एहवंनेबास्
श्रावरणप्रहंमइतद्दीदृशानांसांलल्हइ ने
नहुणवैतपणुसदृइतदनईमावांफलेछइ
यउकं पंचाशके तेसिंवकुमाणेणं जम्मगाणु
मासणाडलिठफला तस्सातिछयरणए विए
सुसुत्तलवकुमाणो १ ५
एतलं पांचवा त्मास्वामीगुरुगलगीतार्थनिर
पक्षप्रवत्तेछइतेजाणवाइतिभाव.

॥श्रीः॥

— श्रज्ञानजल्पपट्टक —

श्रीमद्यशोविजयोपाध्याय. स्वहस्तलिखित.

[वि.सं. १७३८] [अन्तिम पृष्ठ]

सरतइ निश्चापणुं कहइ तसवसि मक्कर दिनजा
णवा जमाडिलिंगाचार ज्ञानमात्रई ज्ञानतणी म
लिनवेष मात्रई क्रियावंतनदी तवकु मारिमुंडा
वाई सवदारादिक ग्रंथइकयाछ एहवांजेबाल
आवरणप्रसंगइ तेहनी दृष्टांतसांभलइछइ तेह
नइगुणवंतपणुंसद्दहतेहनइंमावांफलेछइ
यउकं पंचाशके तेसिंवकुमाणंसं जममग्गाणु
मासणाऽलिहफलो तस्सातिव्वयरागेण विए
सुकुत्तछवकुमाणो ॥ ५

एतले पांचबोल्यास्वामीएकुगछगीतार्थनिर
पक्षप्रवर्त्तछइतेजाणिवाईतिभाव.

दशार्णभद्रराजर्षि स्वाध्याय. श्रीमेघमुनिवर विरचित. भाषा. गुज. पद्य.

इयं प्रतिः वि. सं. १६६९ वर्षे सुरतबंदिरे गणि जसविजयेन लिखिता। स्वहस्ताक्षरी।

दशार्णभद्रराजर्षि स्वाध्याय. श्रीमेघमुनिवर विरचित. भाषा-गुज-पद्य. [अन्तिमपृष्ठ]

इयं प्रतिः वि-सं-१६६९ वर्षे सुरतबंदिरे गणि जसविजयेन लिखिता। स्वहस्ताक्षरी।

सुरवरवाविं पुष्करणी अवतार वादित्र यइं नवसुरकमलसुगंधसुरूप अपार कमलकमलपइंलाषपांखडीकर्णिकाइंग्रामाद
एन्नरबत्रीसबिद्यांनाटकनाचइविविधानाद वचिबइठाजाइंइंद्राणीसहितइंद्र तवमानादरनाटकरइंदेवादेवीवृंद
मोक्षमपनिरूढिअंबरचुतलबाहू जवदमपुरनयरिवीरवंदनइंद्रआवु उरेआवुपणीमनमोदरवीनिरखीहृएम
मरूढि रूढिगारवमिंरूडाजाणिया एंढोरुइंद्रनंमिहि मानीहृपयत्तणिंजइंयेघि एववनकिमइंकरूं दीक्षालेईयायल
गारूं उजगिदामइरूडं तवदशार्णनिद्रराइंदीक्षाग्रहीवीरपासि तवभवइंइमणिंगुणाघुणीमनिउच्चासि धनरएराज
रूषिएहनीप्रतिज्ञाहूरी केवलमिरविरिउघनघातीकर्म चूरी चूरीभावकर्ममलशिवमलिउ षमरूशालयदया
मु श्रीवीरमासणिमानाकारी त्रिजगविलकमुनिगा मु जगगुरुहीरविजयसूरिराजइजसप्रतापमहीमाहि
माइं रूमतीकोशिकनाजइं श्रीवीरमासणिमाहि व के रोजमयरूहोजगिवाजइ पंडितमहमुनीसर
नामिंसुखसंपदनरगाजइं इतिदशार्णभद्रराज र्षि मझाय पं० श्रीनयविजयगणिशिष्यग० जसविजय
लिखितासंवत १६६९वर्षमूरतिबंदिरे ज्ञानविजय मुनिपठनार्थं कल्याणमस्तु श्रीः श्रीः श्रीः

इयं प्रतिः वि-सं-१६६९ वर्षे सुरतबंदिरे गणिजसविजयेन लिखिता। स्वहस्ताक्षरी।

सुरवरवापि पुष्करणी अवतार वादित्रयइनवसुरकमलसुगंधसुरूपअपार कमलकमलपइलाषपांखडीकर्णिकाइग्रामाद
एन्नरबत्रीसबिद्यांनाटकनावइविविधनाद वत्रिबइवउजाइइंद्राणीसहितइंद्र तवमानादरनाटकरइदेवादेवीवृंद
मोक्षमयनिरूहि अंबरचुतलबाह्य जवदमधुरनयरिवीरवंदनइंद्रआवु उरेआवायमीमनमोदरवीनिरखीहएम
मरूहि रूहिगारवमिंरूडाजाएया एबोलइक्रुंमिहि मानीहमयत्तणिंजइयेघि एववचनकिमकुइरूंदीक्षालेईपायल
गाहुंउजगिदीमइरूंउ तवदशार्णभद्रराइदीक्षाग्रहीवीरपासि तवमवइंद्रमणिगुणघुणिमनिउच्चासि धनरएराज
रूषिएहनीप्रतिशाहरी केवलसिरिवरिवघनघातीकर्म चूरी इरीभावकर्मसावद्यिवमलिनषमरूआलयदया
मु श्रीवीरसामणिमाजाकारी त्रिजगतिलकमुनिगा यु जगगुमहीरविजयसूरिराजइजसप्रतापमहीमामहि
माइंक्रमतीकोशिकनाजइ श्रीवीरमामणिमाहि ब के रोजमयहाहोजगिवाजइ पंडितमहमुनीसर
नामिंसुखसंपदलरगाजइ इतिदशार्णभद्रराज र्षि मक्षाय पं० श्रीनयविजयगणिशिष्यग जसविजय
लिखितासंवत १६६९वर्षमूरतिबंदिरे ज्ञानविजय मुनिपठनार्थं कल्याणमस्तु श्रीः श्रीः श्रीः

श्रीसिंहवादिगणिक्षमाश्रमणकृत नयचक्रटीका. मट्टोपाध्याय- [आदिपृष्ठ]
श्रीमद्यशो विजय स्वहस्ताक्षरप्रतिकृति।

नयचक्रवा
स्वटीका

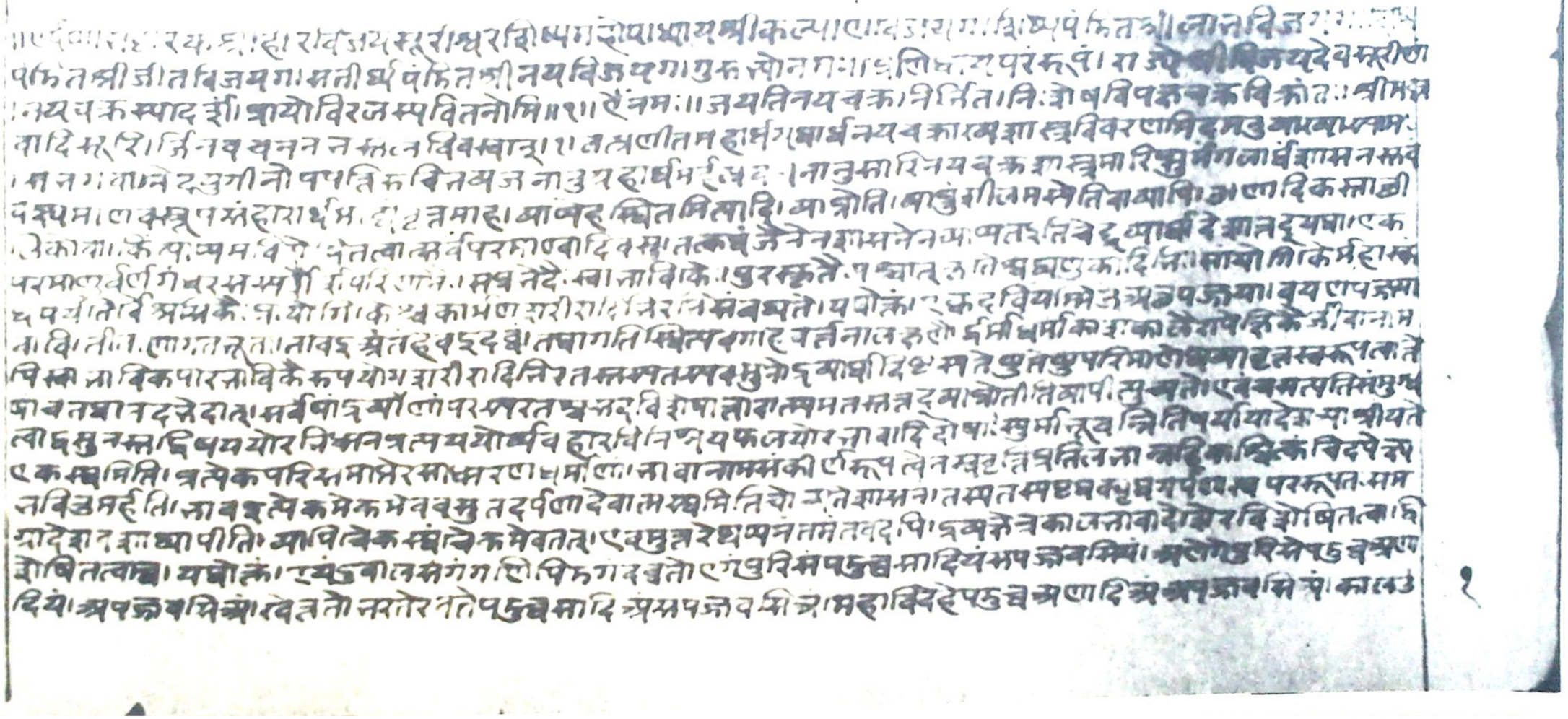

न्यायि ×

लेखक की प्रशस्ति

दृष्टा तादृशलिखिता मया। यदिह सूत्रमन्तुष्टवा मम दोषो न दीयते ॥१॥ संवत् १७१० वर्षे पोस वदि ३ दिने
श्रीपत्तन नगरे ॥ पं० श्री यशविजयेन स्वार्थं लिखितं। शुभं भवतु ॥ उदकानल चौरेभ्यो। मूषकेभ्यो
विशेषतः। कष्टेन लिखितं शास्त्रं। यत्नेन प्रतिपालयेत् ॥ २ ॥ तैलाद्रक्षेज्जलाद्रक्षेत्। रक्षेच्छिथिल बन्धनात्।
अथो मूर्खहस्ते न। लिखितं शास्त्रं। यत्नेन प्रतिपालयेत् ॥ ३ ॥ ॥ पं० यशविजयगणिनां लिखितं ॥ ७
आदर्शोऽयं मया लिखितो। राज्ञेश्री विजयदेव सूरीणां। संवत् १७१० वर्षे मीति ज्ञ लिखनात् विघ्नकर्त्यादि। ॥ विजय:
श्री नय विजयाऽरवींऽ मयं ॥ पं० लाभ विजयाख्यात विजया गल योपि च श्री वीर्य ना।
रमाख्य ज्ञान्त्य विजय गुरुनयो पि त्र्य। मम त्र्यम कुर्वते लिखने। ॥ ति सहस्र विजयैर्यि नु भैरति समस्त
विजय विभुः। इ यं यत्र प्रयाममेन। दृष्ट्वा तुष्यं तिमज्ञ नाद। तुरम तारय मरि ता। दुर्जन हस्ती ज्ञान वेन
। ष्ठा ते स्नान मसदी यां सुवे पूर्णा सेतु मेदो न लिः। मनवरतं तृष्टं ते लिख कृता ऽ क कर्म ये
सुमहा न पय मुद्धि ज पङ्के नैकेन सरितो ग्रयः। कर्णामृत पद्म विया ऽ यति चरित्र पवित्र मिदं ॥ ४ ॥ श्रीः

[अन्तिम पृष्ठ]

॰शिरोमणि ग्रन्थोपरि जयरामी टीका. श्रीयशोविजयोपाध्यायेनलिखायेतेयंप्रतिः। [आदिपृच्छ]
तैरेव स्वहस्ताक्षरैः परिमार्जिता

शिरोमणिजय रामीटीका

१ ॐ॥ श्रीगणेशायनमः॥ ॥सकलवातकृतक्रुवक्रवर्त्तिमहोपाध्या
यश्रीपश्रीकल्याणविजयगणिशिष्यमुख्यपंडितश्रीपद्मविजय
यगणिशिष्यपंडितश्रीपद्मोत्तविजयगणिपंडितश्रीनयविजयग
णिभ्यःनोनमोनमः॥ ॥अत्रग्रणीर्ग्रंथः॥ ॐ[illegible]
त[illegible]यःसिद्धयादरात्सूक्ष्मेक्षटङ्कगतसंज्ञटङ्गतेत्रटिरह
टंगूढज्ञानघनावृतावि[illegible]जयतेना॥ शुक्लध्यानधनिधिसमाक्षीरो
ज्ज्वलरामपदतत्त्वनेमूढाधीर्द्वेद्योन नः॥१॥ज्ञाःज्ञातविशिरो॥
ग्रहेविहतंयंत्रंश्लोकंवदोः दंतेमंत्रक्रियांवहाविन
शिनेनाम्नाक्षिदृंकिनं॥ अत्रस्त्री ष्टिज्ञाटनिकविदितंय
कल्पितेनेकोत्रकांहादिव्यूहविमोह नंकृतक्रियांतत्प्रातयेकल्प
तां॥२॥ग्रंथारंभेविघ्नविघातायविरचितंशिष्याग्रहिज्ञंमंगलंशि
षाक्षिक्षायेवारक्षाःश्रोहणामत्रवंगतोमंगलाद्यत्रनिवसतिनित्रं
मित्यादि॥परमाद्यमर्थीकृष्टायात्मनेनमः॥मनोकर्षः सृष्टिस्थिति
प्रलयकर्तृत्वंतत्रेश्वरसंविशेषणमाह॥ॐमिति॥अत्रअअइउऋऌएऐओऔ
हरिब्रह्मशिवात्मनश्चतार्हः॥अत्रबंजनमकारमशिवबोधक

१

॥ खड्गारंभकतावच्छेदकतयासिद्धः दृष्टिसृष्ट्यादिनवद्रव्यत्वनित्यविशेषगुणवत्वतावच्छेदकः संज्ञत्वतीति नाम्यविशेषपरतासूक्ष्मेति
चेन्नूयुक्तन्यये प्रमोत्पत्तिरित्यादेकतानुतावच्छेदकतयानुगमसूत्रपदयोः पर्यायत्वात्प्राकाम्यादिवेदादौ नूतत्वेनोक्तत्वाच्च युक्तमेवदिव
दिरत्रियाश्चेत्वेनोपगुणजातीयगुणवत्वस्यैवनूतपदसाकल्यावच्छेदकत्वादिति॥

×रोत्र×

वादानव्यनिविरहात्सुखादावतेऽत्यसत्यन्यत्रापयोगइतिप्रेत्यलाघवपरीक्षायांवासस्यतिप्रिश्राःतस्मादृ
त्मामानत्वसंयोगवादानस्याश्रयेस्थापश्रयत्वसविशिष्टेविशिष्टमिनिन्यथेलाघवोपसात्पर्यवशादोत्मर्तिकं
वादानस्थापश्चोरेककालीनसंयोगस्तेनृच्यघटसिद्धनीत्यादविवर्त्यदानोत्तरस्थापनमुक्त्वानंतर्यमेववानि
मूढलक्षणयासुखाद्यादशइत्यविवक्षाबोधप्रतिबिंबादरेणविशेषोत्तरकःसंयोगोनतुसंयोगमात्रंपरमात्म
नःइतरात्मापेक्षयाउत्कर्षस्यतन्मात्रादृष्टाप्यजैरेषुष्टार्थकयात्रेःतथाचश्रुतिःयतस्याकृत्स्नस्यप्रवृत्तयनिवृत्तयश्च
यावाष्टिवाविधृतेतिष्ठतिइतिःसूतेपृथिव्यादिवड क्रांगंछकृतानित्यिक्रियाकारणस्वीकारात्ईश्वरस्याकारण
तयानूतत्वेऽपिनहत्रिधरकसंयोगमात्रस्यतत्रसत्वान्न श्रुतिःयदिचेष्टयत्नवदीश्वरसंयोगमात्रस्यतनप्र
तिबंधकंयासावाहारणानुरूलप्रयत्नवदीश्वरसंयो गमात्रस्यतत्रेश्वरणाधिष्ठितेश्वरप्रयत्नस्यैवनह
मुक्तिरितिविसाव्यतेतदासुखरकश्रुतिरेवविरोधसा। त्वाच्चसर्वसूतानिविधृत्येत्यर्धः इत्याज्ञानंनात्मा।
नइतिऋतसत्रात्मत्वेमानसावादितिचेन्नासुखादिसम वाप्रिकारणतावच्छेदकंयोगादनित्यस्यैवनित्यस्यापि
सहकार्यसामान्येदृष्टस्यैहत्वेपिनेकार्यसमवायेनतंप्रत्यसिद्धिरित्यसदाग्रहेनप्रयोदशगुणादिकमिविश्वरे
ज्ञानादिकमुत्पद्यतांतोवदन्निरुक्तार्थतीर्थगमनादेःऊर्ध्वादिनिर्विहितयाकृत्स्नत्वादिप्रकारकज्ञानसाध्यादृष्टोत्पत्ति
रविरुद्धवीरतिचेन्नाऊर्ध्वनोयोगाद्यर्थसावेनसुषुप्तावितत्रज्ञानानुत्पादान्नासीयसुखदुःखध्वंसादिसाधनताज्ञाना
सावाच्चनेत्यादिकंमिथ्याज्ञानवासनासावात्राहृदंजीवनमुक्तइतिदिक्। अस्मदेकस्यानंदस्यबोधेयस्मात्तस्याश्रय्वा
×तयासिद्धस्यात्मत्वमेवलाघवेनात्मपदवाच्यत्वनिर्णयतयाऽत्मपदमात्रेणाप्रःअतोमात्रमानवात्सुखेबाधकाभावेनतत्कृणा

२
या×अ×ज·द

इसप्रकारके लिखे हुए भिन्न भिन्न चार ग्रन्थ उपलब्ध हुए हैं। और इन प्रस्तुत ग्रन्थो की प्रतियोंमें ग्रन्थका स्पष्ट नामोल्लेख नही मिलता। इन ग्रन्थोमें अनेकस्थलोपर न्यायाचार्य श्रीमद्-यशोविजयजी महाराजने स्वयं स्वहस्तसे परिमार्जन तथा परिवर्धन किया है, क्या आपके ^ततः 'न्यायाचार्यैरकृतस्य ग्रन्थस्य यस्यार्पितम्' इस उल्लेखकी प्रतीति करानेवाली कृतितो नही है?

वा०र्थ० ५

निर्णीयत्वस्यावाधनिर्णयप्रतिबध्यतावच्छेदकको टौचनिवेशदर्शनीयत्वादित्याह
अत्रक्रमः॥विपरीतज्ञानोत्तरपत्यक्षंप्रतिविशेषदर्शनस्यहेतुत्वेनायंपुरुषइत्या
माकारकशाब्दबोधसामग्र्याअयंपुरुषइत्यादिमानसंप्रतिप्रतिबंधकतान
कल्पनेइतिलाघवंतादृशसामग्रीदशायांइदंत्वविशेष्यकपुरुषत्वाभाव
प्रकारकयोग्यताज्ञानसत्वस्यावश्यकत्वात्तदुत्तरंविशेषदर्शनंकप्रकारकैक
विरहेणायंपुरुषइत्यादिमानसवारणसंभवात्पुरुषत्वादिव्याप्यवत्ताज्ञानस
त्वेचतदभावव्याप्यवत्ताज्ञानरूपप्रतिबंधकासत्वेनायंपुरुषइत्यादौमानससंस
त्वात्तत्र विशेषदर्शनाहेतुत्वमनेचसंशयात्मकयोग्यताज्ञानवतिसामग्रीकाले मा

यातएतेनैकाधीनावच्छेदकौदौविपरीतज्ञानानुरत्नादिषाप्रमाज्ञानविरो
धस्यहेतुतायाआवश्यकेप्रवेशःप्रयुक्तीगौरवमेवमप्यकिंचित्करंनिचाय्यव॥

नचतादृशप्रमाजन्यकार्यकारणभावकल्पनेपिविपरीतज्ञानकालेविनैवविशेषदर्शनंतादृशप्रतिबिंबानुत्तरंचाक्षुषंतादात्म्यविशिष्टंप्रतिचाक्षुषंविपरीतज्ञानाभावविशिष्टंदिनाहेत्वापत्तेस्तादृशफलस्यचाक्षुषादिकंप्रतीतज्ञानाभावजन्यतावच्छेदकसंबंधेनतत्तादृशकारणविरहेणचाक्षुषादिविपरीतज्ञानकालेतदापत्तेश्चाक्षुषविपरीतज्ञानाभावविशेषदर्शनान्यत्व

पर्वतोवह्निमानित्येतादृशानिर्णयदशायामपिपर्वतत्वावच्छेदेनवह्निमत्ता

मात्रंजपर्वतोवह्निमत्×

शुद्धपर्वतत्वाद्यवच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितत्वनिवेशेनतुपर्वतोवह्निमान्नत्वेतिसंशयस्यापिशुद्धपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यताऽनुरूपितत्वकप्रकारतासत्त्वेनातस्यापिप्रतिबंधकत्वसंभवादितिवेन्नतादृशप्रकारतासत्त्वेशुद्ध×

तरंकल्पनीयमितिकलाघवंमन्यमानेचविशेषदर्शनादिकमनिवेश्यप्रतिबंधकतायांस्वकल्प्यनीयत्वात्तंत्रंअथवाजौकिकप्रत्यक्षस्थलेविशेषदर्शनादिहेतुत्वमयापिनोल्लंघतेअतोलौकिकप्रत्यक्षसामग्रीप्रतिप्रतिबंधकतायांभवमेनाविशेषदर्शनंस्वउपनीतभावसामग्यारूढविशेषदर्शनविपरीतज्ञानाभावयोःपृथक्प्रतिबंधकत्वेनाद्वयंनाशंकनीयंतस्याःस्वभावतोऽदर्शनयाइच्छाविशिष्टत्वेनैवविरोधिनाइच्छासत्वेविशेषदर्शनासत्त्वासत्वयोरकिंचित्

×लाघवमितिचन्नमन्यमानेविविरोधिदूषणादिकमनिवेश्यैवैकस्यप्रतिबंधकतायाएवकल्पनीयत्वाऽनुपपत्तिरितिचेन्नवह्निमत्तेकत्वेपिशाब्दबोधनस्वीकारेतत्किंउताद्दशप्रमासामग्रीयाद्दशत्वतत्रोल्लंघनेपिमते×

"ऐन्द्रस्तुतिचतुर्विंशतिका" मूलमात्र. महोपाध्यायश्रीयशोविजयविरचिता. [अन्तिमपृष्ठ]
"स्तम्भतीर्थे" इति पद्यं श्रीयशोविजयपादलिखितम्।

अ १०/१

तथानहष्टास्वयंमेगलेनन्वतीसकलकलशातारमाराजिताषापदानेकलाताम्थितासन्निपत्रे
मरालेरहस्यागमे॥४॥ इतिश्रीवर्द्धमानस्तुतिः॥२४॥ यस्यासनगुरवोऽजीतविजयधाङ्काःश
रुष्टान्याया न्राजंतेमनयानयादिविजयधाङ्काश्चविद्याधराःयेस्तोयस्यचसम्मपद्मविज
योजातःसुधीसोदरःसोयंन्यायविशारदःस्मतनुतेविज्ञःस्तुतीरर्हतां॥१॥रुचास्तुतिसूजमि
मांयदवापिश्रुतान्यायान्मयाकृशलं तेनममनन्मबीजेरागद्वेषौविलीयतां॥२॥ सूर्याचंद्रम
सौयावद्धृदयेतेनतस्तले तावन्नंदत्वयंग्रंथोबाच्यमानोविचक्षणैः॥३॥ इतिश्रेयः
स्तंभनार्थपुररत्नमेघजीनंदनोजयतमीतिनामश्रत्। ग्रंथसंततिसिमाप्रतापत्रा
न्त्राच्युकृशुक्लधीरजीलिखतात्॥

प्र।१ ११

त्र७ का४

आ १०
२

श्रीमद्यशोविजयोपाध्यायकृत 'पातंजलयोगशास्त्र' विवरण लेख. [अन्तिमपृष्ठ]
"स्तम्भतीर्थे" इति पद्यं महोपाध्याय लिखितम्।

पं. तेजल योगशा स्त्र (

श्रीपातंजलेयोगशास्त्रेमोक्षप्रवर्त्तनेकेवलपारस्यहेतुर्यः ग्रयंपातंजलस्यार्थःकिंचित्स्वसमयांकितः दर्शितःग्राइ
बोधाय यशोविजयवाचकैः श्रीः श्रीरस्तु कल्याणमस्तु; कल्याणंदिनेदिने ॥
स्तंभनार्द्धपुररत्नमेघजा।नंदनोजयसमो तिनामभृत्।यंथमंतनिधिमांत्रतापसी।भ्रूद्युकुकुरुतेया
रलालिखत्॥१॥

तियेपिलक्षणस्यव्यतिरेकिहेतो। ध्रुवोऽनित्यव्याप्त्यव्याप्तसंभवात्तेनैवातेर्नवंतिनतुपंचम्योधिकाःतद्धाहि। अतिव्याप्तिर्व्योपद्यासिद्धत्वंपक्षाव्यावृत्तस्यव
नावात्। सोपाधिकत्वाद्वायद्यागालक्षणस्यपक्षवस्यगोत्वसाध्यादिमंध्रुवोजकंनयाव्याप्तिर्नागासिद्धोयद्यागालक्षणस्यत्वाद्वालत्वस्यापवमसंभवो
पिसमरूपासिद्धःयद्यागोलक्षणास्थिकत्वाफत्वास्यात्। अतिप्रायोनतरणध्रुवकस्यत्वाद्यस्यत्वर्थोनरंपकल्पइणानिभमंबलम्। यद्यानवकेवलोयंदेव
दत्तइतिवाक्येत्रनानिधायेणध्रुवकस्यार्थान्तरमाशंक्यकश्चिद्दूषयति। नास्यनवकेवलाःसंतिदरिद्रत्वात्। नहित्रमपिसंनाद्यात। ऊनोनाबतिसववा
दीबल्लवादितयाजायते। असऊनत्रंजातिः सवोऊर्धसमादिसेदेतवऊविस्तरतियानदक्लेश्यतेतत्राव्याप्तेनदृष्टांतगतधामणासाध्यव्यापकधर्म
स्यणेदानमपकर्षसमाजातिः। यद्यात्राष्टांतनित्यःऊनकत्वात्। घटवदित्य ऊनकत्वादवमाह। एविमनकत्वेनहेउनायटवद्वष्टेऽनित्यःस्यात्यतदात
नित्यहेउनातद्देवत्राष्टःसावयवोपिस्यात्। अपकर्षसमाउदंशतगा नेनधर्मेणअव्याप्तेनअव्यापकस्यधर्मनावस्यापादानमपकर्षसमजाति
॥ यद्यात्रर्वामित्यप्रयोगेकश्चिदेवमाह॥ यदिऊनकत्वनहेउनायट वत्राष्टानित्योनस्यात्। तानेवहेउनायटवदेवत्राष्टोपिद्यावणोनस्यात
अविविरोधात्रहियटःश्रावणइति। परानयहेउर्नियहस्थानंतद्यस्ना धिकापसिद्धेऊनत्वर्थोनरापतिनामतात्रसाविरोधमदिनेदाहऊविधमपि
।विस्तरतियानदक्लेश्यतेयद्विवक्षितार्थोन्यत्रतामनद्यानेस्तनेवि वक्षितार्थोक्विदन्यधिकंतदधिकं॥ सिद्धत्वादपक्षेऽपसिद्धांतःऊनकतेना
नसिसंबंधस्यर्थवचनमर्थोनरात्रत्रराप्रतिषेक्तर्निरवतिनापरानिमतस्यार्थस्यध्रुवतिक्लप्तस्यध्रुवमेवान्यत्रसाध्याकारोमनाउक्ता। इष्टार्थासंनावाविरोधः इ
दात्यंतमपयुक्तनावाक्यार्थानोपतिपादनादेवाप्तिपादनो अनतिप्रयोजनानोवलक्षणानोदोषायएनावतेववाक्यकृत्यसिद्धः॥ बाइतिश्री।
कश्चवसिष्ठगणविरचितानर्कपरिभाषासमाप्तानइंश्ववइत्रमणसंघाया॥ घोरस्तु॥ ढ॥ढ॥श्री॥ ढ ॥ मदोमाध्यायश्रीपश्रीकल्याणविजय
गणिविनेयपंडितश्रीइश्रीनयविजययगत्रिष्यगजसविजयनामियंप्रतिः॥ संवत्१६६५वर्षे॥ श्रीरस्तु॥ शुभंभवतु

डा२म्र३१

उपा. श्रीयशोविजयजी गणिकृत

ग्रन्थनामसूची

[वि. सं. १७६७]

इयं सूचीमहिमाप्रभसूरिसत्का

[आदिभाग]

॥ॐ॥

॥१७६७ वर्षेकार्तीशुदि २ दिने। पत्तनमध्ये। पूर्णिमा पक्षीयाश्रीमद्विमलप्रभसूरिसकाशात्स्वगुरुणीटिप्पा

॥ उपाध्यायश्रीयशोविजयकृतग्रंथाः॥

१	स्याद्वादकल्पलतानामग्रंथ	१५००० पत्र ३५४
२	धर्मपरीक्षाग्रंथसहस्र	१००० पत्र ९३
३	वैराग्यकल्पलतानामग्रंथ	७००० पत्र १२९
४	नयोपदेशप्रकरणसूत्र	पत्र ५
५	द्वात्रिंशिकाप्रकरणसूत्रवृत्ति	पत्र १७४
६	ज्ञानबिंदुप्रकरणसूत्र	पत्र ३२
७	उपदेशरहस्यप्रकरणटीका	पत्र ४६
८	दशविधचक्रवालसमाचारीटीका	पत्र ३६
९	ज्ञानसारद्वात्रिंशाष्टकप्रकरण	पत्र ३१
१०	अध्यात्मोपनिषत्प्रकरण	पत्र ८
११	द्रव्यगुणपर्यायरासटबालु	पत्र ५०
१२	सीमंधरस्वामिविनतीस्तवनटबाल	पत्र १८
१३	दृढसीमंधरविनतीस्तवनटबालु	पत्र ५२
१४	समकितसडसठीरासटबालु	पत्र ३०
१५	अध्यात्ममतपरीक्षाबालावबोध	पत्र ३८
१६	अध्यात्ममतपरीक्षावृत्ति	पत्र १७१
१७	जैनतर्कभाषाप्रकरण	पत्र ४४
१८	मार्गपरिशुद्धिप्रकरण	पत्र १०
१९	अध्यात्मिकमतखंडन	पत्र १५
२०	धर्मपरीक्षानाभोजकेतलाइकपै	पत्र ८
२१	प्रतिमाशतकवृत्ति	१००० पत्र १०४
२२	गुरुतत्त्वप्रकरणवृत्ति	पत्र १४४
२३	यतिदिनचर्याप्रकरण	पत्र १२
२४	तत्त्वार्थबालावबोध	पत्र ३०
	वीरस्तवसूत्रटीका	ग्रंथ १२०००
२६	नयामृततरंगिणीटीका	[illegible] पत्र ८६ ग्रं ६००
	सिद्धांतमंजरीटीका	
	अष्टसहस्रीटीका	८४००
	कालप्रकाशटीका	
३०	अध्यात्मसार	पत्र ३५
	तत्त्वार्थकटीका	

उपा. श्रीयशोविजयजीगणिकृत

ग्रन्थनामसूची

[वि. सं. १७६७]

इयं सूचीः महिमाप्रभसूरि सत्का

[अन्तिमपृष्ठ]।

अंजनकारचूर्णा मणिटीका १४०००
कर्मप्रकृति टीका १२०००
कूपदृष्टांतविचारद्वात्रिंशत्द्वात्रिंशत्करण
वेदांतनिर्णय
अनेकांतव्यवस्था ८५००
तत्त्वालोक विवरण
ज्ञानार्णव
तारारहस्य
जिनसहस्रनामस्तोत्र सटिक
देवधर्मपरीक्षा पत्र ११
आनंदघनबावीसटबालो पत्र ३४

शाश्वतप्रासाद-प्रतिमामान स्तोत्र [ले.सं.२६६८] [अन्तिम पृष्ठ]

न्या.वि., न्या. आ. श्री. यशो विजयोपाध्याय गुरु श्रीनय विजयजी-स्वहस्ताक्षर. अ

रुकारसु असीई चउचउरसु आरमणु अनणा ॥१४ एआइं असुरसवणाहि आइं पुछुत्तमाणअहाइं वलमि
त्तोनागीनवसुवाणसुइंअहं ॥१५ दिगयगिरीसुचत्ता दहदअसीकचाणसुइगसदासामत्तरिमद्द
नईसुसगतरिसयंदीहविअहा ॥१६ अंडसुतिसयअसिआवीसंजमागसुपंचइलाखा इक्कारससयसत्ते
रिजंबूएसुदसुदसतरुसु ॥१७ बहविअहवीसा कासतयहचदीहविछारा चउदसअणुसयचालीसा अ
द्धिअउछाणंसाछ ॥१८ अडदीविविदिसिसालसा सोहम्मीसाणदिनयरीसु एवबत्तीसयाजुलसय
जुआतिरिअलोए ॥१९ एवंतिछअणसाछाअडा कोडीसत्तवन्नलरकाय दाअसयाबासीआसास
यजिणलवणावदामि ॥२० सहीलरकासुणन इकाडिातरसयाकाडिबिंबत्तवाणसुतिअस
यवासाइगनवइसदसलरकतिगंतिरिअ ॥२१ ए गंकाडिसयंखजुबावन्नाकाडिचउनवइलरका
वउचत्तसदससगसयासहावमाणिबिबाणि ॥२२ दुसयाकाडिसयाअडचत्ताकाडिअठवन्नलरका
यावत्तीसमदसअसिआतिछअणबिबाणियणमामि ॥२३ सिरिनयरदनिवइयसुकदिजाइअन्नारंछवि
दिआइंदेविंदसुणिंदघुआइंदिउत्तविआणासिद्धिसुहं ॥२४ इति श्री शाश्वतप्रासादप्रतिमामान
स्तोत्रं लिखितं वाचक श्री कल्याण विजयगणि शिष्य पंडितनय विजयगणिना संव
त १९६८ वर्षे मृगशिर सुदि ७ श्री विजयमंगलार्थं ॥ कल्याणमस्तु

महोपाध्याय शशधर विरचित न्यायरत्न प्रकरण. ले. सं. १५०१. विधापुरोपकण्ठे [अन्तिम पृष्ठ]
उपा. श्री. यशोविजय जी गुरु श्री नय विजय स्वहस्ताक्षर

र्म्मा वनित्य ज्ञानादिक मपीश्वरे स्वीकुर्वंती ति सर्वमवदातं॥ ॥इति श्री महोपाध्याय श्री
शधर विरचित न्यायरत्न प्रकरणं समाप्तं॥ ॥शुभं भूयात्॥ ॥कल्याणमस्तु॥ ॥छ॥२
॥श्री पार्श्वनाथायनमः॥ ॐ ऐं क्लीं श्रीं मंत्ररूपे
विबुधजन हितेदेविदेवेड वंदेचंचच्छशवदातेकृपितकलिमलेहा
रनीहारगौरेनीलेतीमादृहासेनवनय हरणेसैरवेसैरवेश्रीकृष्णीं ऊंकारना
देममममनसिसदाधारदे देविदृष्टिं॥१ ॥संवत्श्रीश्रीधरगगनमुनिशशि॥
१७०१॥वर्षेआश्विनमासेशुक्लपक्षेदशमी वासरेसोमवारेलिखितंश्री विद्याधु
रोपकंठस्थादुरेयादस्थादश्री महम्मुदसुर त्राणदत्तबक्रमाननपागढाधिराजस
कलसद्दारकशिरोमणि सद्दारकश्रीपश्री विजयदेवसूरीश्वरचरणा रविंदयुगल १०८७
सेवालिसमानगणिनय विजयेन॥शुभंभूयाल्लेखकपाठयोः॥यादृशंपुस्तकेदृष्टं॥

जानकीनाथशर्म्माकृत सिद्धान्तमञ्जरी-शाब्दखंडटीका [आदिभाग]

महोपाध्यायश्रीयशोविजयविरचित।

एर्ष्या।ऐंनमः।तात्पर्यव्यपदेशापेक्षालनयस्याछादमीमांसया विक्षेपएपलिक्षन विश्रुतकथाशामाएपकवीकित
संदेहव्यसनोदनायसुधियामेकादशानामपि श्रीवीरेणपदुस्वरंधकटितोवेदध्वनिः पाञ्चवः।उपमानिरूपणा
नंतरंशिष्यावधानायशाब्दनिरूपणंघटिजानीत्ति अथेत्यादिनाऽघशाब्दोमंगलार्थोनेतरान्विधानेन्नहेवाक्रमएव
नियामकोऽन्यथानिरूपणस्यसंग्रहायविरूपत्वेनानिष्टसाधनत्वज्ञानादेवासंभवादितिबोध्यं'यथोपमानेनिरूपि
तमघशाब्दोनिरूप्यतइतियोजनयाऽनंतर्यंविनाऽघशाब्देननिरूपितोपमानानंतर्यस्यार्थिकोपमाननिरूपणा
नंतरंकरणत्वेनित्वपर्यंतमितस्यशाब्दनिरूपणेलाघवाच्चतनवर्त्तमानार्थकत्वयांतयदास्योपमानशाब्दनिरूप
णयोःसिद्धसाध्यतयोपस्थितयोःसिद्धसाध्यसमभिव्याहारेणकालमानलक्ष्यहेतुहेतुमद्भावस्यसंगतित्वमत्रबोध्यं
अत्रानुमानेव्याप्तिरूपसाध्यत्वरूपेणयद्यपिनिष्टस्याधिकरणंकरणंचेतिध्वंसप्रतियोगित्वरूपसिद्धताबोधकवाक्य
प्रतिपादितंनवतिबाधकंविनातत्रस्यजनंभवतीतिसामान्यतश्चरीक्षष्ट्वा निरूपणयोःसंगतिर्निरूपणेपोवांय
यीनियामिकेतिनिरूप्यनिष्टसंगत्यन्विधानायहः पारंपर्येणतस्यानिरूप्यनिष्टत्वान्नासंगताग्निधानमितिदिग्यत्नकेन
श्रद्धव्याख्यातं अथशाब्दस्योपमाननिरूपणजिज्ञासानिवृत्तिरूपणनिष्टलक्षणाक्षिप्तार्थस्यनिरूपणेलाघवेनान्वयः तदर्थी
विषयत्वंतथाचोपमाननिरूपणजिज्ञासानिवृत्तिरूपणनिष्ठानिरूपणविषयःशाब्दशक्तिवाक्यार्थी
दयसरसंगत्यापेक्षशाब्दनिरूपणमितितदानंतरमणीयंप्रतिबंधकजिज्ञासायागमस्यस्वरूपसत्वएवायमुक्तत्वादत
एवतन्मात्रस्यकर्मसंगतित्वमित्याशंक्यांकेचत्तस्यतत्स्यनकर्मसंगतिप्रतिबंधकजिज्ञासानिवृत्तावश्यकत्वा
त्तस्यत्वसरसंगतित्वंसुक्तिमदेवेत्यभियायेणाह मयाचावसरस्यसंगतित्वेनघाक्षमाकरशक्तिबाधनावेवा

सिद्धांतमंजरीव्या
ख्यासहखंडाउ।श्री
यशोविजयजै
नटीकापत्रश्रेष्ठ
श्रीः

ननियमोऽत्रालक्षणइत्यादाउत्तरपदार्थप्राधान्यात्तत्रुरुषत्वंयुक्तमेवमेव यद्वा घटोनास्तीत्यादौ घटाभिन्नाश्रयोऽस्तित्वाऽ
भावः शब्दबोधस्यानुभविकत्वात्तस्यविशेष्यतैव अत्रंतनवसीत्यादौचयुष्मदस्मज्जिन्नेतरत्वेलक्षणान्नदोषकः युष्मद
र्थभिन्नत्वं सामानाधिकरण्यानुरोधव्यवस्था सेवंतनेकयेत्यादौ यायेतिविशेष्यानुरोधादेकवचनमतएव
यतंयतनेकेनलक्ष्येशिवोमयस्त्वादिकंरूपा२मितिक्रियाकरणएवाङ्गः वयंउब्रूमः अस्मावतघतोर्नत्रर्थयाविशेष्यत्वे
नवान्वयाभ्रात्मणाविद्येत्यादौचस्तात्रत्रारोपितत्वविरुद्धत्वादविशेषणत्वेनापिनियामकः समभिव्याहारविशेषादिः

[अन्तिमपृष्ठ]

२४

'न्यायसिद्धान्त रहस्य' [आदिपृष्ठ]

महोपाध्याय श्री. यशोविजयजी स्वहस्ताक्षर.

॥ घटघटेत्यत्र ॥१

॥ घटकर्तृक ॥ ॥ नन्वनुमितिप्रामाण्यं नहिनावत्संदेहोत्पत्तौ संशयत्वमिति वैजात्यविरोधः चाक्षुषत्वादिनाशंकरा दोषिकत्वो पगमाद्वा नापितन्नैदंप्रकारको नयप्रकारकज्ञानत्वं नूतलं घटवदेतेनैव घटाभाववदित्यादिमूलक्षय ॥ नूतलं घटवद् ॥ नेतिव्याप्तेः नाप्येकधर्मिकतन्नदभावोभयप्रकारकज्ञानत्वं विलिनधर्मिताबच्छेदकैकधर्मिकतन्नदभावो भयसमूहालंबनेतिव्याप्तेः नवसमानधर्मिताबच्छेदकतन्नदभावोभयप्रकारकज्ञानत्वंतदितिवाच्यं नूत लंघटवद् घटाभाववच्चेत्यादि समुच्चयस्यैकोद्दिश्यांशाएव निश्चयरूपत्वात् नवसम ॥ घटवद् दृश्यंत दभाव ॥ २ ॥ मुच्चयसनिश्चयरूपत्वेनकुत्रनिश्चयेवकथंसंशयात् तेदभौवतिनिश्चयतन्निश्चययोः कार्यसदभावेनतत्र ॥ घट पट ॥ दभावविशिष्टबुद्धिंप्रतिबंधकत्वादितिवाच्यं घटवदभावादेरप्याप्यवृत्तित्वग्रहदशायामेवसमुच्चयो ॥ अप्य वृत्तित्व ॥ त्पत्तिसंभवात् अव्याप्यवृत्तित्वग्रहविशिष्टसैवतदभावादिनिश्चयस्यतद्विशिष्टबुद्धादिप्रति ॥ घटाभाव ॥ ५ बंधकत्वात् विशेष्यतावच्छेदकसामानाधिकरण्येनाश्रयज्ञानावच्छाप्यत्वादिनिश्चयस्यतद्विशि ॥ अप्य वृत्तित्व ॥ ष्टबुद्धादिप्रतिबंधकत्वात् विशेष्यतावच्छेदकसामानाधिकरण्येनविशिष्टबुद्धावप्रतिबंधकतया ॥ वच्छेदक ॥ ४ ॥ अव्याप्यवृत्तित्वग्रहदशायामपिविशेष्यतायांसामानाधिकरण्येनैवतन्नदभावोभयसमुच्चयसंभवा ॥ घटाभाव वच्छेदक ॥ ३ न्यतएवाव्याप्यवृत्तित्वग्रहदशायामपिएकतावच्छेदकसामानाधिकरण्येनसाध्यतदभावोभय ॥ पकाधिकरणसमुच्चयरूपानुमितिः सर्वसिद्धेत्येवं अत्रप्रायः विशेष्यतावच्छेदकावच्छेदेनतन्नदभा ॥ दभाव वच्छेदक ॥ २ वासतावकोद्यव गाहिएकैकधर्मिताबच्छेदकतन्नदभावाद्यन्यतरकोटिकंप्रत्यक्षंसंशयः नहिधर्मिताव

॥ स्वधर्मिता ॥ ॥ तदभावत्वावच्छेदकावच्छि

'न्यायसिद्धान्त रहस्य' [अन्तिमपृष्ठ]

महोपाध्याय श्री. यशोविजयजी स्वहस्ताक्षर.

कर्मण्या नवयत्रताद्रामाभ्रव्याप्यत्वविशिष्टसंबंधेविशेष्यतावच्छेदकतानियामकसत्रकार्यतावच्छेदकप्रस्फुरत्व
मेवघटकंनानुमनवत्वंविशेषणत्वविशेष्यतावच्छेदकतानियामकसंबंधेनकार्यकारणभावनेदादितिवावंतमाम
तिपर्वतःपर्वतवान्वह्नमादित्यादावक्रिमदस्याद्रनित्यरूपवक्रित्वव्याप्यत्वविशिष्टसमवायसंबंधेनपर्वतत्व
प्रकारकपर्वतज्ञानेविनापिवक्रिमदस्याद्रनित्यविशिष्टसमवायसंबंधेनपर्वतत्ववतो बाधज्ञानसत्कारानाद्र
त्रावक्रिव्याप्यत्वविशिष्टसमवायसंबंधेनपर्वतत्ववतोनुमित्यापत्तेरितिचेन्नताद्रव्यापरित्यागापायालघुत्वेपित
एवमुक्त्वा नाद्रव्यापरित्यागावादिना बाधादिसहक राध्यापकतानवच्छेदकधर्मसंसर्गसांमनुमित्यकपगामेप्ये
कसंबंधेनव्यापकतावच्छेदकवतो बाधधीज्ञाना दृपरसंबंधेनव्यापकतावच्छेदकव्यानुमितौविधेय
त्सावच्छेदकनयात्रानात्मकपगामाद्रव्यकाविन्नाभा षिकग्रंथेतद्घालिखनविदग्धदतएवबाधादिम
द्रकाप्यत्वतानवच्छेदकधर्मप्रकारेणक दाविद्धुमित्यकपगामेप्येकसंबंधेनपरुना
वच्छेदकवतिबाधादिज्ञानापरसंबंधेनपक्ष गावच्छेदकस्यानुमितौपक्षेप्रकारतयाज्ञानप्रयोजने
नाप्रकारेयतेतत्रवह्नमाध्यव्याप्यत्वविशिष्टस्यवि शेषणतावच्छेदकतानियामकसंबंधेनत्रत्प्रकारत्वमेव
नत्रयेकार्यतावच्छेदकमतोनदोषइत्युपन्यासिषिते प्राकृतः विशेष्यतावच्छेदकप्रकारकज्ञानकारणत्वावि
वरः समाप्तः

श्री सावणयविजयजी जैन ज्ञानभंडार.
ठ. अमीदासीनी पोळ,
राधनपुर.

'अनुमिति रहस्य' - महोपाध्याय श्री यशोविजय
स्वहस्ताक्षर [अन्तिमपृष्ठ]